

Heli Hietala

4H KUMPPANINA HARRASTAMISEN SUOMEN MALLISSA

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Nuorisokasvatuksen johtamisen ja kehittämisen koulutus
(ylempi amk)

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Heli Hietala	Yhteisöpedagogi (ylempi AMK)	marraskuu 2021
Opinnäytetyön nimi		
4H kumppanina harrastamisen Suomen mallissa		79 sivua 3 liitesivua
Toimeksiantaja		
Suomen 4H-liitto ry		
Ohjaaja		
Pekka Penttinen		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyössä selvitettiin 4H:n kumppanuutta harrastamisen Suomen mallissa. Harrastamisen Suomen malli on yksi Valtion nuorisopoliittisen ohjelman toimenpiteistä, jolla tuetaan lasten ja nuorten harrastustoimintaa. Tutkimuksen kohderyhmänä oli Suomen mallin pilotointiin keväällä 2021 osallistuneet 4H-yhdistykset. Tutkimusongelmat olivat miten 4H kiinnittyi harrastamisen Suomen malliin, mitä 4H:n kumppanuus oli harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa ja mitä kumppanuus harrastamisen mallissa merkitsee 4H-yhdistykselle.</p> <p>Ratkaisuja näihin ongelmiin haettiin haastattelemalla harrastamisen Suomen mallin pilotointiin osallistuneita 4H-toimihenkilöitä. Haastattelut olivat teemahaastatteluja ja ne toteutettiin yksilöhaastatteluina.</p> <p>Opinnäytetyön päätulokset olivat, että 4H-toimijat olivat luonteva ja haluttu kumppani harrastamisen Suomen mallissa. 4H-toimijoiden oma aktiivisuus, vahva kokemus kerhotoiminnasta sekä valmius reagoida nopeasti ovat edistäneet kumppaniksi pääsyä. Kaikki tutkimuksessa mukana olleet yhdeksän 4H-yhdistystä osallistuivat harrastamisen Suomen mallin pilotointiin omalla ainutlaatuisella tavallaan, mutta heidän tarjoamat kerhoteemat olivat yleisesti 4H:n tutuista teemoista metsä ja luonto, kädentaidot ja ruoka. 4H-toimijat kokivat harrastamisen Suomen mallin 4H:lle kasvun mahdollisuutena, koska kouluissa tapahtuvan kerhotoiminnan avulla 4H tavoittaa yhä enemmän lapsia ja nuoria. Toisaalta mallin vaikutusta 4H:n avustuksiin sekä omaan toimintaan ja jäsenmääriin pidettiin myös uhkana. 4H-toimijat olivat kiinnostuneita kehittämään mallia toimivammaksi yhdessä muiden toimijoiden kanssa ja toivoivat saavansa jatkaa kumppanina tulevaisuudessa. Keskeisenä johtopäätöksenä voi pitää, että yhä useampi 4H-yhdistys pitäisi saada mukaan paikkakuntansa harrastamisen malliin.</p> <p>Tutkimuksella saatiin kattava kuvaus 4H:n kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa sekä kumppanuuden merkityksestä 4H:lle. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää kolmannen sektorin ja kunnan välisen yhteistyön kehittämisessä sekä 4H:n palveluiden ja tuotteiden kehittämisessä.</p>		
Asiasanat		
harrastukset, järjestö, 4H-toiminta, kumppanuus, koulu		

Author	Degree	Time
Heli Hietala	Master of Humanities	November 2021
Thesis title		
4H as a partner in the Finnish model of hobbies		79 pages 3 pages of appendices
Commissioned by		
4H Finland		
Supervisor		
Pekka Penttinen		
Abstract		
<p>The partnership of 4H in the Finnish model of hobbies was investigated in the thesis. The Finnish model of hobbies is one of the measures in the State's youth policy program, which supports hobbies for children and youth people. The 4H associations that participated in the piloting of the Finnish model in the spring of 2021 were the target of thesis. The research problems were how 4H joined to the Finnish model of hobbies, what the partnership of 4H means in the piloting of Finnish model of hobbies, and what the partnership in the model of hobbies means for the 4H association.</p>		
<p>Solutions to the research problems were sought by interviewing 4H employees who participated in the piloting of the Finnish model of hobbies. The interviews were semi-structured and conducted individually.</p>		
<p>The main results on the thesis were that 4H associations were suitable and popular partner in the Finnish model of hobbies. 4H's activity, the experience of the club activities and the capacity to make decisions promptly have facilitated their role as a desirable partner. All nine 4H associations implemented the partnership of the Finnish model of hobbies in their own, special way, but the club themes usually related to the familiar main themes, forest and nature, handicrafts and food. 4H actors saw the Finnish model of hobbies as an opportunity for 4H to grow. 4H can reach an increasing number of children and young people by clubs in schools. On the other hand, 4H actors were afraid that how model will be affected on the 4H's allowances and their own activities and membership. 4H actors were interested in developing the model with other actors and hoped to be able to continue as a partner in the future. The key conclusion is that a large number of 4H associations should be involved in the implementation of community model of hobbies.</p>		
<p>The thesis provided a comprehensive description of 4H's partnership in the Finnish model of hobbies and the significance of the partnership for 4H. The results of the thesis can be used in the development of partnership between the third sector and the municipality and in the development of 4H's services and products.</p>		
Keywords		
hobbies, association, 4-H Club work, partnership, school		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	HARRASTAMINEN – JOKAISEN OIKEUS	8
2.1	Valtion nuorisopoliittinen ohjelma nuorten elinolojen kehittämisessä.....	8
2.2	Harrastamisen Suomen malli.....	9
2.3	Lasten ja nuorten harrastaminen kasvun tukena	11
2.4	Koulu harrastuspaikkana	14
3	JÄRJESTÖKENTTÄ HARRASTUSTOIMINNAN TOTEUTTAJANA	16
3.1	Kolmas sektori kansalaistoiminnan toteuttajana	16
3.2	Järjestökentän muutokset harrastustoiminnan toteuttamisessa	18
3.3	Julkisen ja kolmannen sektorin kumppanuus	21
3.4	Kolmas sektori harrastekerhojen toteuttajana koulussa.....	24
3.5	4H järjestökentällä	25
3.6	Aiemmat tutkimukset järjestökentän harrastetoiminnasta kouluissa	28
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
4.1	Tutkimuskysymykset.....	29
4.2	Tutkimuksen kohde.....	30
4.3	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmät	31
4.4	Haastattelujen toteutus	32
4.5	Aineiston analyysimenetelmät	34
4.6	Tutkimuksen luotettavuus	35
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	36
5.1	4H:n kiinnittyminen harrastamisen Suomen mallin pilotointiin	36
5.1.1	Kumppanuuden alkaminen	36
5.1.2	Kumppanuuden alkamiseen vaikuttaneet asiat.....	39
5.1.3	Kumppanuuden ohjaus	41
5.1.4	Muut kumppanit ja yhteistyö	44
5.2	4H kumppanina harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa.....	47

5.2.1	4H:n tarjoamat palvelut Suomen mallin pilotoinnissa.....	47
5.2.2	4H:n resurssit harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa.....	51
5.2.3	4H:n haasteet harrastamisen Suomen mallin toteutuksessa	54
5.2.4	4H:n vahvuudet harrastamisen Suomen mallin toteutuksessa	58
5.3	Kumppanuuden merkitys 4H:lle Suomen mallin pilotoinnissa.....	60
5.3.1	Yhteys 4H-järjestön yrittäjyyskasvatukseen.....	60
5.3.2	Kumppanuuden hyödyt ja mahdollisuudet 4H-yhdistyksille	62
5.3.3	Kumppanuuden haasteet ja uhkat 4H-yhdistyksille	66
5.3.4	4H:n arviot harrastamisen Suomen mallista	69
6	POHDINTA.....	71
6.1	Keskeiset tulokset.....	71
6.2	Tulosten soveltaminen.....	73
6.3	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet.....	74
	LÄHTEET.....	77

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko

Liite 2. Viesti haastateltaville

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tutkitaan 4H:n kumppanuutta Suomen harrastamisen mallissa. Tässä opinnäytetyössä 4H-järjestöllä tarkoitetaan pelkästään Suomessa toimivaa suomenkielistä 4H-liittoa sekä sen paikallisjäseniä 4H-yhdistyksiä. Opinnäytetyössä puhutaan harrastamisen Suomen mallista, joka on yksi Valtion nuorisopoliittisen ohjelman (VANUPO 2020–2023) toimenpiteistä, jolla tuetaan lasten ja nuorten harrastustoimintaa. Siinä tavoitellaan erityisesti harrastustoiminnan maksuttomuutta ja yhdenvertaisuutta, kokonaan ilman harrastusta vailla olevien lasten ja nuorten tavoittamista sekä harrastuksien viemistä koulupäivän yhteyteen. (Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministerityöryhmä 2020, 18.)

Harrastamisen Suomen mallin keskiössä on harrastaminen, jonka merkitys on tunnistettu lasten ja nuorten identiteetin vahvistamisessa ja elämässä. Suomen mallin päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen tarjoamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Suomen mallissa yhdistyvät lasten ja nuorten kuuleminen harrastustoiveista, olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen koordinoiminen sekä koulujen ja harrastustoimijoiden yhteistyö. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a.)

Opinnäytetyön teema on edelleen ajankohtainen, vaikka Suomen harrastamisen mallin pilotointikeväästä onkin jo jonkin verran koottua tietoa. Harrastamisen Suomen malli on silti vielä keskeneräinen toimintamalli, jota halutaan kehittää edelleen toimivammaksi. Harrastamisen strategian toimenpide-ehdotukset kohdistuvat ministeriön ja kuntien lisäksi kolmannelle sektorille. Joten on erittäin tärkeää, että 4H-järjestö on mukana yhteistyössä. Tutkimuksen tarve nousee esille myös vallitsevissa nuorisopoliittisissa tavoitteissa, joissa puhutaan kolmannen sektorin ja kuntien yhteistyön tiivistämisestä, harrastustoiminnan viemisestä koulupäivän yhteyteen sekä harrastuksiin osallistumisen yhdenvertaisista mahdollisuuksista.

4H-järjestö on tuotteistamisessa pitkällä, ja uusin 4H-strategia lupaa avaintuotteiden sopivan myös koulussa toteutettavaan harrastustoimintaan (Suomen 4H-liitto 2019, 12). Järjestössä ei kuitenkaan vielä ole valmiita malleja omiin laadukkaisiin sisältöihin perustuvasta ostopalvelutoiminnasta. Yksittäiset 4H-yhdistykset ovat toteuttaneet kerhotoimintaa myös koulun kerhoina, mutta pääasiallisesti 4H-kerhoja toteutetaan lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan tuella omana toimintana. Järjestö ei ole vielä miettinyt mitkä koulun kerhoina toteutetun toiminnan uhkat ja mahdollisuudet ovat 4H-yhdistyksien perustoiminnalle.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään, miten 4H kiinnittyi harrastamisen Suomen malliin, mitä 4H:n kumppanuus harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa oli ja mitä kumppanuus 4H-yhdistykselle merkitsee. Tietoa kerättiin haastatteleamalla Suomen mallin pilotoinnissa keväällä 2021 mukana olleiden 4H-yhdistyksien toiminnanjohtajia. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Saatujen tulosten perusteella opinnäytetyössä tuotettiin kehittämistietoa, jotta 4H:n kumppanuus olisi tulevaisuudessa helpompaa ja yleisempää harrastamisen Suomen mallissa. Opinnäytetyö on tutkimusotteellinen kehittämistietoa tuottava laadullinen tutkimus, jolla on myös pilotointia arvioiva luonne. Tutkimuksessa arvioidaan harrastamisen mallin pilotoinnin onnistumista 4H:n näkökulmasta. Suomen 4H-liitto toimii opinnäytetyön toimeksiantajana.

Maa- ja metsätalousministeriön budjetista valtionapua saavalla 4H-järjestöllä on erityinen asema muihin nuorisojärjestöihin verrattuna, mutta silti myös 4H-järjestössä on varauduttava pienentyviin avustuksiin. Perinteinen järjestötoiminta on myllerryksessä niin tiukentuneiden rahoitusten kuin harrastamistottumusten muutosten vuoksi. Erityisesti kuntien tiukentuneet rahatilanteet vaikuttavat 4H-yhdistysten toimintaan niin, että toimintaa on kehitettävä ja uusia rahoituskanavia tulee etsiä jatkuvasti. Opinnäytetyön pohjalta 4H saa tärkeää tietoa toimintansa kehittämiseksi. Voisiko harrastamisen malli olla yksi uusi toimintamuoto järjestössä valtakunnallisesti?

2 HARRASTAMINEN – JOKAISEN OIKEUS

2.1 Valtion nuorisopoliittinen ohjelma nuorten elinolojen kehittämissessä

Nuorisopolitiikka määrittää nuorisolaissa nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen kehittämiseksi (Nuorisolaki 1285/2016 3.§). Yleisesti ottaen nuorisopolitiikkana voidaan pitää poliittista keskustelua nuorista, nuorten itsensä toteuttamaa poliittista toimintaa ja nuorten kuulemisjärjestelmiä sekä nuorisoa koskevaa yhteiskuntapolitiikkaa, jossa kokonaisvaltaisesti kehitetään nuorten elinoloja. Nuorisopoliittinen ohjelmatyö on nuorten kasvu- ja elinolojen kehittämistä suunnitelmallisesti, tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti erilaisten kirjoitettujen ohjelmien avulla. Ohjelmatyössä voidaan esimerkiksi määrittää useampien toimijoiden yhteisiä tavoitteita ja linjauksia sekä kohdentaa resursseja ja osaamista. Ohjelmat ovat luonteeltaan ohjaavia, eivät määrääviä. Ohjelmien ohjaavuus on erityisen suuri nuorisotyön alueilla, jossa käytössä ovat koko nuorisotyöhön varatut määrärahat. Eli esimerkiksi valtakunnan nuorisopoliittinen ohjelmatyö vaikuttaa enemmän valtion omiin nuorisotyötä tarjoaviin tahoihin kuin esimerkiksi järjestökenttään, jossa rahoitus koostuu monesta eri paikasta. (Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministerityöryhmä 2020, 7–8.)

Valtion nuorisopolitiikan tärkeäksi osaksi on noussut 2010-luvun lopulla lasten ja nuorten harrastaminen. Ensimmäisen kerran harrastustakuu on kirjattu valtioneuvoston tavoitteisiin hallituksen puoliväliriihessä vuonna 2017. Harrastustakuun tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, ehkäistä ja vähentää syrjäytymistä sekä edistää yhdenvertaisuutta tarjoamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Harrastustakuun ajatus ja lähtökohdat ovat nousseet harrastusmahdollisuuksissa tapahtuneista muutoksista, lasten ja nuorten tarpeista sekä lainsäädännöstä. Taustalla on vahvana se, että kaikilla lapsilla ja nuorilla ei ole pääsyä mieluisaan ja hyvinvointia edistävään harrastukseen. Lainsäädännön näkökulmasta harrastustakuussa on kyse harrastamisen päivittämisestä kaikkien lasten ja nuorten kasvua tukevaksi ja vahvistavaksi toiminnaksi. (Haanpää & Salasuo 2019, 8–9.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti syksyllä 2018 työryhmän valmistelemaan kansallista harrastamisen strategiaa. Työryhmän raportti julkaistiin seuraavan vuoden helmikuussa ja siinä linjattiin muun muassa harrastustakuun mukaisen toiminnan painopistealueita vuosille 2019–2023. Painopistealueet olivat koulun yhteydessä järjestettävän harrastustoiminnan lisääminen, ja jossa huomiota kiinnitetään erityisesti tukea tarvitsevien ja vähävaraisten harrastusmahdollisuuksiin; rahoituksen, seurannan ja arvioinnin kehittäminen sekä strategisen ohjauksen tiivistäminen, terävöittäminen ja vision kirkastaminen. Raportin toimenpide-ehdotukset oli suunnattu erityisesti ministeriölle, kunnille ja kolmannelle sektorille. Tarkoituksena oli kannustaa toimijoita luomaan yhteistyössä mahdollisuuksia lasten ja nuorten harrastustoiminnalle. Harrastustakuussa otettiin iso harppaus eteenpäin keväällä 2019, kun Suomen uusi hallitus otti sen osaksi poliittista ohjelmaansa ja varasi noin 40 miljoonaa euroa harrastustakuun toteuttamiseen. (Haanpää & Salasuo 2019, 8; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 5.)

Valtio rahoittaa kunnallista lasten ja nuorten harrastustoimintaa vuosittain noin 200 miljoonan euron edestä. Järjestöjen vuosittainen rahoitus samaan tarkoitukseen on noin 60 miljoonaa euroa. Näillä rahoituksilla järjestetään muun muassa paikallisia koulujen liikuntakerhoja, 4H-toimintaa ja seurakuntien kerhotoimintaa. Kuntasektori on sitten liikuntapalveluiden tuottaja ja käyttää niiden toteuttamiseen vuosittain noin 800 miljoonaa euroa. (Haanpää 2019, 38.)

2.2 Harrastamisen Suomen malli

Harrastustakuun valtakunnallisesta ohjauksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Yhdeksi harrastustakuun toteuttamisen toimenpiteeksi opetus- ja kulttuuriministeriö loi harrastamisen Suomen mallin, jolla pyritään toteuttamaan harrastamisen strategian visiota. (Haanpää & Salasuo 2019, 8–9.) Harrastamisen strategiassa visio kuvataan seuraavasti.

Jokaisella lapsella ja nuorella on aito mahdollisuus harrastukseen, joka tuottaa iloa ja merkityksellisyyttä elämään. Harrastamisen merkitys on tunnustettu laajasti. Koulu on entistä suosittu ja monipuolisempi harrastamisen paikka. Lapset ja nuoret löytävät helposti itselleen mieluisan harrastuksen ja harrastaminen vastaa lasten ja nuorten odotuksia. Harrastuksissa lapsia ja nuoria osallistetaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Koulupäivän

yhteydessä oleva harrastustoiminta on matalankynnyksen harrastamisen paikka. Harrastustoiminnassa ei esiinny kiusaamista eikä syrjintää. Valtionhallinnon avustusjärjestelmät ovat saumattomia, lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi on selvät päämäärät ja rahoituksella toteutetaan vaikuttavaa harrastustoimintaa. Kunnille ja harrastustoiminnan järjestäjille on luotu edellytykset harrastustoiminnan edistämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 9.)

Harrastamisen Suomen malli on suomalainen versio Islannin mallista, johon kuului esimerkiksi kodin ja koulun yhteistyön lisääminen, naapurustojen vahtivat vanhempainpartiot, yhteiset kotiintuloajat sekä järkevän ja edullisen harrastustoiminnan tarjoaminen iltapäiviin. Suomen mallissa keskiössä on harrastaminen, jonka merkitys on tunnustettu lasten ja nuorten identiteetin vahvistamisessa ja elämässä. Suomen mallin päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen tarjoamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Suomen mallissa yhdistyvät lasten ja nuorten kuuleminen harrastustoiveista, olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen koordinoiminen sekä koulujen ja harrastustoimijoiden yhteistyö. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a.)

Harrastamisen hyvinvointia lisäävistä vaikutuksista puhutaan paljon, mutta osa lapsista ja nuorista jää silti harrastusten ulkopuolelle tai osalle harrastus ei ole itselleen mieluinen. Kunnat ovat avainroolissa harrastamisen kehittämis- ja edistämistyössä. Siksi Suomen mallin pilotointihaussa 3.11.–2.12.2020 haettiin mukaan juuri kuntia, jotka olivat valmiita käynnistämään mallin mukaisen harrastustoiminnan alkuvuodesta 2021. Seuraava haku oli keväällä 2021 ja se koski seuraavan lukukauden toimintaa. Liikkeelle lähdettään vuosittaisella valtionavustushaulla, mutta pidemmällä tähtäimellä harkittavaksi tulee lainsäädäntöpohjan luominen ja valtionosuusjärjestelmän selvittäminen. Suomen mallin ensimmäisen vaiheen kohderyhmänä oli perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 sekä lisäopetuksen oppilaat. Tavoitteena on juurruttaa Suomen malli pysyväksi toimintatavaksi kunnissa. (Haanpää 2019, 55; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a.)

Harrastustakuun onnistunut toteutus pohjautuu lasten ja nuorten tarpeisiin ja toiveisiin, niinpä Suomen mallissa tarjottavat harrastukset tulee valita ja järjestää lasten ja nuorten kuulemisesta saatujen tietojen pohjalta. Malliin liittyvässä

koulukohtaisesti toteutettavassa lasten kuulemisessa kunnat voivat hyödyntää opetus- ja kulttuuriministeriön koululaiskyselyä tai järjestää oman kyselyn. Joka tapauksessa lasten ja nuorten harrastustoiveet tulee ottaa huomioon koulukohtaisen toimintasuunnitelman laatimisessa. Parhaimmillaan harrastustakuu uudistaa kunnan harrastustarjontaa, vahvistaa lasten ja nuorten uskoa mielipiteidensä aidolle kuulluksi tulemiselle ja tarjoaa niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisesti mielekästä toimintaa. (Haanpää 2019, 24; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020b, 6.)

Vuoden 2020 koululaiskysely oli neljäs opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttamista koululaiskyselyistä. Kysely lähetettiin kaikkien Suomen ala- ja yläkoulujen rehtoreille ja se on tarkoitettu vuosiluokkien 1–9 ja lisäopetuksen oppilaille. Tänä vuonna mukana oli ennätyselliset 76 harrastusta. 4H-liitosta kasvatuspäällikkö Marika Sarha oli mukana suunnittelemassa koululaiskyselyä ja sai muun muassa lisättyä kyselyyn yhdeksi harrastukseksi ruuanvalmistuksen. Kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista 40 prosenttia vastasikin, että olisi kiinnostunut kokeilemaan ruuanvalmistukseen liittyvää uutta harrastusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020c, 7.)

2.3 Lasten ja nuorten harrastaminen kasvun tukena

Vapaa-ajan harrastamisen rooli tärkeänä lasten ja nuorten sosialisointikenttänä on tunnustettu Suomen itsenäisyyden alusta lähtien. Myöhemmin alettiin painottamaan harrastusten merkitystä myös kasvatuksen välineenä. Nykyään harrastamisen laaja-alaiset terveys- ja hyvinvointivaikutukset sekä sosiaaliset hyödyt ovat kiistattomat niin meillä kuin maailmalla. (Haanpää & Salasuo 2019, 8.) Harrastamisen strategia -työryhmä kuvailee harrastamisen merkitystä lapsille ja nuorille seuraavasti.

Harrastukset ovat tärkeä osa lasten ja nuorten elämää. Harrastuksissa on kyse mieleisestä tekemisestä, kaverisuhteiden vaalimisesta, itsensä kehittämisestä, omista unelmista ja vahvuuksien löytämisestä sekä vuorovaikutuksesta valmentajan, opettajan tai ohjaajan kanssa. Lapsille ja nuorille on yhä tärkeämpää myös omatoiminen harrastaminen. Harrastus on lapsen ja nuoren valinta viettää vapaa-aikaansa mielekkäästi. Harrastaminen tukee parhaimmillaan perheitä vahvistamalla yhdessäoloa ja tekemistä. Harrastaminen edistää lasten ja nuorten osallisuutta yhteiskunnassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 8.)

Hyvin järjestetty harrastustoiminta tukee lasten ja nuorten kokonaispersoonallisuuden kehitystä. Erityisesti 7–12-vuotiaat elävät vastavuoroisuuteen ja yhteisöllisyyteen kasvamisen kehitysvaihetta. Silloin lapset oppivat ottamaan rooleja, samaistumaan toisen asemaan ja ymmärtämään sosiaalisia normeja. Nuori vähitellen itsenäistyy ja muodostaa maailmankuvaansa havainnoimalla itseään suhteessa muihin. Tällöin nuori kiinnittyy yhä enemmän kodin ulkopuolisiin ryhmiin, ja ystävät sekä vertaisryhmät tulevat tärkeämmiksi. Tässä elämän vaiheessa on tärkeää tarjota nuorelle mahdollisuuksia viettää vapaa-aikaansa turvallisissa ryhmissä. (Kenttälä & Suomu 2005, 9.)

Lasten oikeudet ja asema on kirjattu kansalliseen lainsäädäntöömme ja YK:n lasten oikeuksien sopimukseen, jonka Suomi on vahvistanut ja ottanut käyttöön vuonna 1991. Myös 2010-luvulla päivitettyjen liikunta- ja nuorisolakin sekä vuonna 2014 voimaan tulleen yhdenvertaisuuslain keskeiset kirjaukset tukevat harrastustakuun mukaisia toimia lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumiseksi sekä harrastamisen tukemiseksi. Lainsäädäntö muun muassa ohjaa valtiota ja kuntia jakamaan lasten ja nuorten vapaa-ajan harrastamiseen tarkoitettuja avustuksia harrastustakuun lähtökohdista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 11; Haanpää & Salasuo 2019, 9.)

Lasten ja nuorten harrastaminen on erittäin ajankohtainen teema, valtionhallinnon ponnistellessa tavoitteissaan saattaa harrastaminen lähemmäs koulupäivää sekä edistää yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien toteutumista. Ajankohtaisuutta kuvastaa se, että lasten ja nuorten vapaa-ajan harrastaminen otettiin läpileikkaavaksi teemaksi myös vuoden 2020 lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimukseenkin. Vapaa-aikatutkimuksessa tutkittiin 7–29-vuotiaiden harrastamista, mutta koska harrastamisen Suomen mallin pilotointi koski 1.–9.-luokkalaisia on tässä yhteydessä järkevämpi esitellä koululaiskyselyn tuloksia. (Salasuo 2021, 5.)

Vuoden 2020 koululaiskyselyn mukaan 80 prosentilla kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista on mieluisa harrastus, mutta kuitenkin 55 prosenttia lapsista ja nuorista haluaa aloittaa uuden harrastuksen. Niistä 20 prosentista, joilla ei ole mieluisaa harrastusta, 63 prosenttia haluaisi aloittaa harrastuksen. On kuitenkin hieman epäselvää, että mieltävätkö vastaajat harrastamisen oh-

jatuksi ja ryhmässä tapahtuvaksi vai myös omaehtoiseksi tekemiseksi. Esimerkiksi vuoden 2018 lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa lasten ja nuorten vastauksiin harrastuksistaan laskettiin mukaan myös omaehtoinen tekeminen, jonka vastaaja mieltää omaksi harrastukseksi. Tällöin 89 prosentilla lapsista ja nuorista oli jokin harrastus. Useat vastaajat sanoivat kuitenkin pelaavansa tietokonepelejä, käyvänsä ulkona, lukevansa kirjoja tai valokuvavansa, vaikka eivät omasta mielestään harrasta mitään. Epäilemättä ainakin näiden kokeminen harrastamiseksi ei ole itsestään selvää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020c, 6; Hakanen ym. 2019, 55–59.)

Vuoden 2017 nuorisobarometrin mukaan suurin syy lasten ja nuorten harrastamattomuudelle on harrastuskustannukset. Tulosten mukaan useampi kuin joka kolmas nuorista sanoi rahanpuutteen vuoksi jättäneensä harrastuksen aloittamatta. Harrastuksen lopettamisesta rahanpuutteen vuoksi kertoi useampi kuin joka neljäs nuori. Osuudet ovat kasvusuunnassa. Suomen hallituksen tavoitteena on edistää lasten maksutonta ja kohtuuhintaista harrastustoimintaa. Maksuttomat harrastusryhmät ja harrastamisen taloudelliset tuet nousivat myös vuosina 2016–2017 tehdyssä kuntakyselyssä kuntien ratkaisumalleiksi näille harrastamisen esteille. (Hakanen ym. 2019, 39, 58; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 5; Haanpää 2019, 54)

Kuntakyselyssä selvisi myös, että monessa kunnassa pitkät välimatkat ovat yksi merkittävä lasten ja nuorten harrastamista haastava tekijä. Näitä harrastusmahdollisuuksien haasteita on pyritty poistamaan kehittämällä paikallista joukkoliikennettä sekä erilaisia harrastuskyytejä, viemällä harrastuksia lasten omiin toimintaympäristöihin ja koulupäivän yhteyteen. Myös harrastusten liiallinen tavoitteellisuus ja kilpailullisuus ovat osoittautuneet lasten ja nuorten syiksi lopettaa harrastaminen yhä varhaisemmalla iällä. Lasten ohjattu harrastaminen loppuu syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta valitettavaan aikaan, juuri ennen sitä ikävaihetta, jossa siitä saatavan sosiaalisen hyödyn merkitys alkaisi korostua. Lasten ja nuorten omien toiveiden kuunteleminen harrastustoiminnan suunnittelussa on ollut keskeinen keino näiden harrastusmahdollisuuksien esteiden purkamisessa. (Haanpää 2019, 54; Haanpää & Salasuo 2019, 9.)

Haanpää ja Salasuo (2019) huomauttavat, että harrastustakuun tavoitteena on saada kunnat luomaan uusia toimintamalleja lasten ja nuorten harrastamisen toteuttamiseen paikkakunnilla. Harrastamisen instituution uudistamisessa on ollut haasteena toiminnan muuttumattomuus ja vanhoista käytännöistä irtaantuminen. On tärkeää, että kuntien lisäksi myös palveluita tarjoavien kolmannen sektorin toimijat omaksuvat harrastustakuun arvopohjan mukaiset lähtökohdat ja ovat valmiita uudistamaan syvälle juurtuneita toimintatapojaan. Harrastustakuu nähdään mahdollisuutena päivittää suomalainen harrastamisen instituutio niin, että se vastaa parhaalla mahdollisella tavalla, yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti 2020-luvun lasten ja nuorten todellisiin tarpeisiin ja edistää heidän hyvinvointiaan sekä tukee heidän kasvuaan ja kehitystään. (Haanpää & Salasuo 2019, 11.)

2.4 Koulu harrastuspaikkana

Koulu on kohtaamisten paikka, joten siellä tarvitaan ja opitaan sosiaalisia taitoja. Koulussa kohdataan ihmisiä, joita ei voi itse valita. Siellä tullaan osaksi ryhmää, jonka muotoutumiseen ei voida vaikuttaa. Koulussa täytyy myös neuvotella ja kamppailla omasta asemasta sekä hankkia ystävyysuhteita. Uuden opetussuunnitelman myötä koulumaailma on muuttunut entistä moniammatillisemmaksi työyhteisöksi ja oppimisympäristöksi, joten kohtaamisia syntyy entistä monipuolisemmin. (Kiilakoski 2014, 28–29; Opetushallitus s.a., 30.)

Harrastamisen Suomen malli vastaa siihen, mitä Kenttälä ja Suomu (2005) kirjoittivat jo 2000-luvun alkupuolella koulussa järjestetystä harrastustoiminnasta. He totesivat, että kouluun tarvitaan ryhmäkeskeistä matalankynnyksen harrastetoimintaa, jonka painopiste on sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisessa. Näin myös sellaiset lapset, joilla on vaikeuksia koulutyössään, voivat löytää vahvuuksiaan ja saada tärkeitä onnistumisen kokemuksia. Samalla heillä on mahdollisuus löytää uusia kavereita ja nauttia turvallisen aikuisen läsnäolosta. Kouluissa järjestetty harrastekerhotoiminta on koettu erityisen tärkeäksi niille lapsille ja nuorille, joilla ei ole lainkaan harrastusta. Koulu on luonteva paikka harrastamiselle, koska se on lapsille tuttu ja turvallinen ympäristö ja siellä on loistavat puitteet erilaisille harrastuksille. Koulussa on helpompi myös huomioida erityistarpeet, toiminnan maksuttomuus ja tasa-arvoisuus. (Kenttälä & Suomu 2005, 14–15.)

Kouluympäristössä järjestettävässä harrastekerhotoiminnassa eri tahojen resursseja ja osaamista hyödynnetään monipuolisesti. Koulun kehittyminen alueen toimintakeskukseksi ja eri ikäryhmien kohtaamispaikaksi lisää koulun viihtyvyyttä ja koko lähiyhteisön hyvinvointia. Kiilakoski (2014, 36) huomauttaa, että toisten nuorten seura, kaverit ja yhdessä olo, jota ryhmämuotoisessa harrastuksessa eittämättä tulee, on keskeinen osa kouluviihtyvyyttä ja jäsenyyttä koulu yhteisössä. Ryhmän hyväksyttynä jäsenenä koulu näyttäytyy mieluisampana paikkana ja myös koulunkäynti maistuu paremmin. (Kenttälä & Suomu 2005, 23; Kiilakoski 2014, 36.)

Koulu ei aina ole mieluisin paikka harrastamiselle. Koulun nuorisotyötä tutkineen Kiilakosken (2014) mielestä nuoria voi olla hankala innostaa mukaan koulussa tapahtuvaan toimintaan varsinaisen kouluajan jälkeen siksi, että koulusta ja sen institutionaalisesta järjestyksestä halutaan irtaantua silloin kun koulupäivä loppuu. Tällöin nuoret eivät osallistu toimintaan, vaikka toiminta itsessään olisikin houkuttelevaa. Kiilakoski pitää tärkeänä, että kouluun tuotava ulkopuolinen toiminta on pitkäkestoista ja koulun ydintehtävään nivoutuvaa toimintaa. Tällä tavoin koulun arkipäivät muuttuvat pysyvästi mielekkäämmäksi ja toiminta tukee parhaiten nuorten hyvinvointia. (Kiilakoski 2014, 23, 32.)

Kouluissa järjestettävään harrastekerhotoimintaan tarvitaan yhteistyötä. Kuntien ja koulujen yhteistyökumppaneina voivat toimia esimerkiksi yhdistykset, seurakunnat ja nykypäivänä myös erilaiset yritykset. Monella taholla on asiantuntemusta ja resursseja järjestää kerhotoimintaa, mutta olennaista on kuitenkin aito tahto yhteistyökumppanuuteen. Mitä useampia yhteistyökumppaneita on mukana, sitä tärkeämpää on suunnitella yhteistyö hyvin, asettaa yhteistyölle tavoitteet sekä sopia käytännön asioista ja vastuunjaosta. Kokemusten myötä yhteistyömuodot kehittyvät ja harrastekerhotoiminnan laatu paranee. (Kenttälä & Suomu 2005, 18–44.)

3 JÄRJESTÖKENTTÄ HARRASTUSTOIMINNAN TOTEUTTAJANA

3.1 Kolmas sektori kansalaistoiminnan toteuttajana

Harju (2010) kuvaa kolmatta sektoria järjestäytyneinä kansalaisten muodostamina ja johtamina toimijoina, jotka sijoittuvat yksityisen ja julkisen sektorin rinnalle. Kolmas sektori koostuu yhdistyksistä, osuuskunnista ja säätiöistä. Sektorin ulkopuolella rajautuvat kuitenkin yrittäjämäisten periaatteiden vuoksi suuret osuuskunnat sekä omaehtoiset rekisteröitymättömät kansalaisten yhteenliittymät kuten kerhot, ryhmät ja klubit. Tässä yhteydessä keskitytään kansalaisjärjestöihin eli yhdistyksiin ja järjestöihin, jotka ovat joko rekisteröityjä tai rekisteröimättömiä kansalaisten yhteenliittymiä. Kansalaisjärjestön päämääränä on aina yleishyödyllisyys ja toiminnan taustalla on jokin tietty tarkoitus. Möttönen ja Niemelä (2005) listaavat kansalaisjärjestöjen perustehtäväksi jäsenten etujen ajamisen ja aktiviteettien tarjoamisen, palveluiden tuottamisen sekä uusimpana toimimisen sellaisissa verkostoissa, jotka ovat keskeisessä asemassa hyvinvointipolitiikassa. (Harju 2010, 12–17; Möttönen & Niemelä 2005, 104.)

Termejä yhdistys ja järjestö käytetään Suomessa rinnakkain. Yhdistys mielletään kuitenkin enemmän paikallistason toimijaksi, jonka muodostavat henkilöjäsenet. Järjestö on taas enemmänkin valtakunnallinen kokonaisuus, joka koostuu paikallisista yhdistyksistä. Järjestöorganisaatiossa voi olla välissä myös piiri- ja liitto-organisaatioita. Viime aikoina myös järjestökentälle on jalkautunut organisaatiotasojen madaltaminen, joissa toimintaa on lähdetty tehostamaan väliorganisaatioita vähentämällä. (Harju 2010, 13, 177.)

Suomessa järjestötoiminta on hyvin aktiivista ja laajaa. Järjestöjä on väkilukuun nähden hyvin runsaasti ja niiden toiminta koskee käytännössä kaikkia elämän aloja. Patentti- ja rekisterihallituksen tilastojen mukaan vuoden 2021 alussa yhdistysrekisterissä oli hieman yli 107 000 yhdistystä. Vuosittain perustetaan uusia yhdistyksiä noin 2 000. Vuoden 2017 alussa poistettiin lähes 35 000 toimimatonta yhdistystä rekisteristä. Kiukas kuvaa tuoreimmassa järjestöbarometrissä järjestökenttää jatkuvasti eläväksi kokonaisuudeksi, joka kuitenkin muodostaa suuren osan yhteiskuntamme selkärangasta sekä tuo suuren määrän toimeliaisuutta yhteiseksi hyväksi. (Harju 2010, 30–31; Kiukas 2020, 9; Patentti- ja rekisterihallitus s.a.)

Kolmannen sektorin osuus bruttokansantuotteesta ja työvoimasta on ollut 2000-luvun alussa reilu kolme prosenttia, mutta kasvu on ollut hurjaa. Vaikka järjestötoiminta perustuukin vapaaehtoisuuteen, on sen työllistävä vaikutus kasvanut merkittävästi. Jo 1990-luvun alkuvuosina järjestöt lähtivät mukaan kansallisiin työllistämistalkoisiin. Vuonna 2019 järjestöistä ja yhdistyksistä 67 prosenttia oli palkannut uutta työvoimaa, kun sama luku yrityksistä oli 28 ja kunnista 52. Merkittävää on myös se, että järjestökentällä yli 50 prosentissa uuden työntekijän rekrytointiin syynä oli uusi työpaikka. Järjestöissä viimeisin palkattu työntekijä on kuitenkin useammin määräaikainen, johon liittyy erilaisien hankkeiden ja projektimaisten töiden yleistymisen sekä järjestöjen taloudellisten resurssien heikkous. (Harju 2010, 32–33, 124–132; Räisänen & Ylikännö 2021, 23.)

Hyvinvointipolitiikan näkökulmasta järjestöjen keskeisimmät tehtävät ovat lisätä sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia, tarjota identiteetin rakennusaineita, luoda osallisuuden väyliä, tuottaa toivoa ja toimia innovaatiomooottoreina sekä äänettömien äänitorvina. Näiden tehtävien kautta voi perustella järjestöjen merkitystä kuntien kumppanina 2000-luvulla. Yleensä järjestöt tuottavat joko täydentäviä tai vaihtoehtoisia palveluita julkisille palveluille. (Möttönen & Niemelä 2005, 67–76.)

Harju (2010) nostaa esille sen, että järjestöjen kansalaistoiminta nojautuu yleensä hyvin pitkälti vapaaehtoisuuden varaan, eikä yleensä palkkatyöllä toimintaa voida tehdä kuin pieneltä osin. Hän epäilee, ettei kansalaistoiminnassa siksi voida saavuttaa toiminnan pitkäjänteisyyttä, luotettavuutta ja tasalaatuisuutta. Vapaaehtoisena toimitaan omilla tavoillaan ja taidoillaan sekä ollaan mukana vain silloin kun se itselle sopii. Se on kansalaistoiminnan realiteetti, joka on hyväksyttävä. Ostopalveluiden tuottamisessa vapaaehtoisuus tuottaa järjestöille hankaluuksia. Harju muistuttaakin järjestöjä huomioimaan ja tiedostamaan tämän riskin sitoumuksia tehdessään. Hän myös varoittaa lähtemästä sellaiseen kumppanuuteen, joka rakentuu epärealististen kuvitelmiin pohjalle ja talkoovalmiuteen. (Harju 2010, 180.)

Kolmannen sektorin erityispiirteinä pidetään sitä, että ne toimivat inhimillisesti, lähellä ihmisiä, helposti lähestyttävänä, tutuin kasvoin, kuuntelevin korvien ja

todellisiin tarpeisiin vastaten. Toiminnan koetaan perustuvan aidosti paikallisten ihmisten omaan toimintaan ja vastaavan joustavasti ihmisten todellisiin tarpeisiin. Erityisesti nämä tekijät erottavat kolmannen sektorin yrityksistä ja julkisista organisaatioista. (Pihlaja 2010, 71.)

Kolmannen sektorin toteuttamissa harrastekerhoissa hyödynnetään usein nuoria ohjaajia, joskus jopa vertaisohjaajia. Erityisesti alakouluikäisten harrastekerhoissa voi hyvin toimia ohjaajina yläkoulun, lukion tai ammatillisen oppilaitoksen oppilaat ja opiskelijat. Taustalle kuitenkin tarvitaan aina aikuisen tuki ja turva. Nuoret saavat ottaa vastuuta sekä nauttia aikuisten luottamuksesta ohjaajan roolissa. (Kenttälä & Suomu 2005, 24.)

3.2 Järjestökentän muutokset harrastustoiminnan toteuttamisessa

Yhteiskunnan ja sitä myötä toimintaympäristön muutokset ovat haastaneet myös järjestökenttää. Väestön ikääntymistä ja väestökadosta kärsivällä maaseudulla vahvasti toimivat järjestöt pienenevät ja saattavat jopa lopettaa toimintansa. Globalisaation vaikutuksesta kansalaisvaltio on heikentynyt ja paikallisuus ja alueellisuus on vahvistunut, mikä on tuonut kansalaistoimijoille lisää toimintavapautta ja -mahdollisuuksia. Kansallisvaltion heikentyminen heijastuu kuitenkin myös negatiivisesti järjestöihin, sillä niiden rahoituspohja on muuttunut entistä epävarmemmaksi ja työläämmäksi. Valtion ja kuntien rahoitukset ovat pienentyneet ja rinnalle on noussut projekti- ja hankerahoitukset, omavarainhankinta sekä erilaiset erityisavustukset. (Harju 2010, 145–152.)

Viime aikoina julkisen vallan toimet ja kannanotot ovat ristiriitaisia: kansalaisyhteiskunnan merkitystä on korostettu ja sen toiminta on nähty elintärkeänä hyvinvointiyhteiskunnalle, mutta toisaalta esimerkiksi verohallinto pyrkii tulkinnoillaan poistamaan kolmannen sektorin toimijoilta yleishyödyllisen yhteisön statuksen. Möttönen ja Niemelä (2005) ennustivat 2000-luvun alussa, että rajanveto yleishyödyllisen toiminnan ja elinkeinotoiminnan välillä tulee olemaan jatkossa vaikeaa järjestötoiminnan osalta. Järjestöjen tulee toimia toisaalta markkinaorientoituneesti, kustannustehokkaasti ja nopealiikkeisesti, mutta silti niin, etteivät ne menetä perusolemusta kansalaisjärjestönä. He huomauttavat, että järjestö voi tuottaa ylijäämää, jos se käytetään toiminnan edelleen kehittä-

miseen tai toiminnan perusedellytysten turvaamiseen eikä osinkoihin. Ratkaisevaa toiminnassa kuitenkin on se, että julkisin varoin tuettu toiminta on pidettävä erillään eli tuen vaikutukset eivät saa siirtyä kilpailulle alueelle. (Möttönen & Niemelä 2005, 145–147.)

Tänä päivänä kilpailu ihmisten ajasta on kovempaa kuin koskaan ennen. Digitalisaation lisäämä viihdeteollisuus, työelämän kasvaneet vaatimukset sekä perhe ja suku kilpailevat vahvasti perinteisen järjestö- ja harrastustoiminnan kanssa. Tässä kilpailussa menestyvän kansalaistoimijan tulee tuntea toimintaympäristönsä ja nähdä sen asettamat haasteet mahdollisuutena. (Harju 2010, 155.)

Myös kulttuurin ja arvojen muutokset luovat omia haasteita järjestötoimijoille. Postmodernissa ajassa elämää voi luonnehtia sattumilla ja spontaanisuudella. Enää ei olla niin pitkäjänteisiä, määrätietoisia ja sitoutuvia kuin ennen. Yksilöt joutuvat haastaviin valintatilanteisiin, koska arvokysymyksiin ei ole tarjolla yksiselitteisiä vastauksia, vaan ratkaisut tehdään enempi mieltymysten ja elämäntilanteiden mukaisesti. Kansalaistoimijoiden tehtävä on miettiä, miten he voivat vastata yksilöllisten ihmisten toiveisiin ja tarpeisiin, ja miten he voivat yhteensovittaa toiminnassaan yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden. Tähän järjestöt voivat vastata yksilöllisellä, laadukkaalla ja moni-ilmeisellä palvelutarjonnalla sekä kestäväällä arvopohjalla, joka saa yksilöt toimimaan toisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi. (Harju 2010, 155–158.)

Järjestöjen tila ja kehitysvaihe ovat hyvin erilaisia ja tämä eriytyminen jatkuu edelleen. Perinteisten kansalaisjärjestöjen haasteeksi on noussut se, miten ne pystyvät palauttamaan vuorovaikutteisen ja aidon kontaktin jäsenistöön, mutta samalla säilyttämään kansalaistoiminnassa tarvittavan herkkyyden. Järjestöissä ei voida luottaa asioiden jatkumiseen nykyisellään, koska toimintaympäristön muutokset ovat vaikuttaneet niin järjestöjen rahoituspohjiin kuin ihmisten tarkkuuteen siitä, minkä asian vuoksi he ovat valmiita toimimaan. Samaan aikaan järjestöjen jäsenmäärät ovat laskussa ja uusia yhdistyksiä syntyy ennätystahtiin. Perinteisten järjestöjen rinnalle kehittyi ennätystahtiin uusia järjestöjä, jotka yleensä keskittyvät vain yhteen tiettyyn asiaan ja hakeutuvat tietoisesti yhteistyöhön julkisen sektorin ja myös yritysten kanssa palveluiden tuottajana. Pihlaja (2010) huomauttaa, että järjestöt ovat muuttuneet myös siten,

että niillä on entistä enemmän palkattua ammattihenkilökuntaa. (Harju 2010, 160–162; Pihlaja 2010, 36.)

Modernissa suomalaisessa yhteiskunnassa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin rajat olivat hyvin selkeitä, mutta nykypäivänä ne ovat hämärtyneet ja helpommin ylitettävissä. Nopeasti muuttuva toimintaympäristö on kasvattanut toimijoiden välisiä riippuvuuksia ja korostanut keskinäistä vuorovaikutusta, mikä sopii hyvin kansalaistoimijoille. Järjestöissä on totuttu rakentamaan toimintaa omista lähtökohdista käsin ja olemaan itsenäisiä toimijoita. Yhteiskunnallisen ohjauksen väheneminen on jopa lisännyt kansalaistoimijoiden toimintavapautta, mutta se tarkoittaa kuitenkin yhteistyötä, kumppanuutta ja tasa-arvoisuutta eikä alistumista julkisen vallan alihankkijaksi. (Harju 2010, 168.)

Harju (2010) esittelee Eero Voutilaisen kokoamia tuloksia vuoden 2002 tutkimuksesta järjestöjohtajien ajatuksista heidän toiminnastaan tulevaisuudessa. Voutilaisen mukaan kansalaisjärjestöjen menestymisen ehtona on tehdä ennakkoluulotonta yhteistyötä niin muiden järjestöjen kuin julkisen vallan ja yritysten kanssa, uudistaa omia toimintatapoja nykyistä suuremmin kansalaisten tarpeisiin ja toimintaympäristön muutoksia vastaaviksi ja tiivistää sekä valtakunnan tason että järjestökentän verkostomaista yhteistoimintaa. Näin toimimalla järjestöt voivat lisätä uskottavuuttaan ja vaikuttavuuttaan sekä mahdollistaa järjestökenttää yhdistävien onnistumisalueiden runsauden. Harju itse muistuttaa, että kansalaistoiminnan ideaaliin kuuluu edelleen vahvasti paikallisuus, ruohonjuuritason toiminta sekä horisontaalinen työskentelytapa. Kansalaisjärjestöjen toiminnan tulee olla aidosti jäsen- ja osallistujälähtöistä nyt ja tulevaisuudessa. Jotta kansalaistoiminta saadaan säilymään kiinnostavana sekä kriittisten ja kiireisten aikuisten että nykynuorten keskuudessa, tarvitaan toimintatapojen uudistamista. Järjestöissä tarvitaan hallinnon sijaan enemmän toimintaa, verkostoitumista, dynaamisuutta, joustavuutta, uudistumismyönteisyyttä sekä luovuutta ja rohkeutta. (Harju 2010, 169–179.)

Toimintaympäristöstä kumpuavat haasteet tarjoavat kansalaistoiminnalle myös suuria mahdollisuuksia, mutta ne vaativat kuitenkin työtä, yhteisen tahotilan sekä uutta osaamista. Kansalaistoimijat voivat lähteä suuntaamaan toimintaansa eri tavoin. Ne voivat keskittyä pienimuotoisen ja paikallisen yhteisöllisyyden rakentamiseen ja ihmisille mieluisten toimintojen järjestämiseen tai

ne voivat erikoistua joko ostopalveluiden tuottamiseen kunnalle tai markkinaehtoisten palveluiden tarjoamiseen kuluttajille. Joko tapauksessa järjestökentällä tarvitaan yhteen hiileen puhaltamista, asenteiden ja ajattelutapojen muutosta sekä kansalaistoiminnan yhteisen edun näkemistä ja sen hyväksi toimimista. (Harju 2010, 197–198.)

Muutokset poliittisessa puheessa ja esimerkiksi Euroopan unionin politiikan ristiriitaiset toiveet kolmannelle sektorille ovat aiheuttaneet hämmennystä järjestökentälle. Toisaalta kolmannelta sektorilta odotetaan entistä suurempaa volyymia palveluntuotannossa, mutta toisaalta korostetaan kansalaisjärjestöjen roolia elävän ja osallistavan kansalaisyhteiskunnan tukijalkana. Järjestöjen arkipäiväiseen työhön heijastuvat tiukentuneen rahoituksen lisäksi verottajan tulkintojen muuttuminen sekä lisääntynyt yhteiskunnan ohjeistus. (Pihlaja 2010, 11–12.)

Järjestöjen merkityksen, roolin ja tehtävien hahmottaminen on vaikeutunut palveluntuotannon tapojen monipuolistuttua. Perinteinen järjestöjen yleishyödyllinen rooli on joutunut tiukempaan tarkkailuun. Rajanveto järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan tai sitä tukevan varainhankinnan ja yritysten kanssa kilpailevan elinkeinotoiminnan välille on entistä tärkeämpää. Tähän liittyvät tulkintakysymykset sekä järjestöjen lisääntynyt palvelutuotanto kunnille on aiheuttanut haasteita kuntien avustusten ja ostopalvelusopimusten suhteen. Kuntien pelätään vähentävän yhdistyksille myöntämiä avustuksia, rajaavan avustuksen käyttötarkoitusta tiettyihin toimintoihin tai jopa korvaavan avustukset kokonaan muuttamalla järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön ostopalvelusopimuksen perusteella tapahtuvaksi. Tällöin uhkana on, että järjestöjen merkitys jää vaille sitä huomioita ja tukea, jota se säilyäkseen ja vahvistuakseen tarvitsee. Jotta näin ei pääse tapahtumaan, tulisi kunnissa pohtia miten kunnan ja järjestöjen yhteistyö ja siihen liittyvät peruseriaatteet halutaan määrittellä. (Pihlaja 2010, 53–66.)

3.3 Julkisen ja kolmannen sektorin kumppanuus

Kuntien ja kolmannen sektorin kumppanuussuhde on alkanut rakentumaan jo 1980-luvulla, jolloin erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöt alkoivat kehittämään

erilaisia kuntoutus- ja muita palveluita kunnille. Järjestöistä löytyi sellaista erityisasiantuntijuutta, jota kuntien omasta toiminnasta ei juurikaan löytynyt. Harju (2010) huomauttaa, että suurtyöttömyyden aikaan 1990-luvun alkupuolella kansaisjärjestöt ottivat yhteiskunnan haasteen vastaan ja tukivat kattavan hyvinvointivaltion säilymistä laajentamalla omaa palvelutuotantoaan. Järjestöjen palvelutuotannolle olikin lisääntyvää kysyntää, sillä julkinen sektori kamppaili talousvaikeuksissa ja ulkoisti yhä enemmän toimintojaan. Usein järjestöt ajautuivat palvelutuotantoon myös omien taloudellisten syiden vuoksi tai kasvatukseen oman toimintansa painoarvoa tai laajuutta. (Harju 2010, 141, 183–184.)

Hyvinvointivaltion rakentamisen yhteydessä järjestöjen asema nähtiin julkiseen valtaan alisteisena, hierarkkisena. Julkinen valta osoitti järjestöille tehtävän ja aseman hyvinvointivaltion palvelujärjestelmässä. Kunnissa ajateltiin, että kunnat käyttävät järjestöjä hyväkseen joidenkin tehtävien hoidossa, jolloin kunnilla on myös oikeus määrätä, miten järjestöt toimivat. Välillä jopa katsottiin, että julkinen valta halusi vetäytyä hyvinvointivastuustaan ja siirtää sitä järjestöille. (Möttönen & Niemelä 2005, 85, 101.)

Möttönen ja Niemelä (2005) nostavat esille, että jo 2000-luvulla kansalaisjärjestöt olivat taloudellisesti merkittäviä toimijoita. Kuntia alkoivat kiinnostamaan järjestöjen mahdollisuudet tuoda paikkakunnille ja alueille rahaa EU:sta, mikä vahvisti edelleen järjestöjen asemaa ja merkitystä kumppanuudessa. Pihlaja (2010) muistutti viisi vuotta myöhemmin, että monien järjestöjen palvelutoiminta on käynnistynyt paljon aikaisemmin kuin kuntien vastaava toiminta, joten kolmas sektori palveluiden tuottajana ei ole mikään uusi ilmiö. Järjestöjen merkitys palveluiden tuottajana on suuri myös taloudellisesti sekä työllistäjänä. Pihlaja myös huomauttaa, että kolmannen sektorin ja kuntien toimintaympäristöt sekä palvelujen järjestämiseen liittyvät kysymykset ovat maaseudulla hyvin erilaiset kuin kaupungeissa. Hänen mielestään kolmannen sektorin rooli korostuu maaseudun asukkaiden tarvitsemien palveluiden turvaajana, kun alueiden demografiset erot vain jatkavat kasvuaan ja lähipalvelut uhkaavat siirtyä entistä kauemmas. (Möttönen & Niemelä 2005, 22; Pihlaja 2010, 12–13, 32.)

Kuntien ja järjestöjen välisen yhteistyön vaarana on nähty järjestöjen itsenäisyyden menettäminen ja järjestön perustehtävän kärsiminen, jos yhteistyö käy

liian kiinteäksi. Kunnan puolesta kiinteän yhteistyön uhkana on nähty järjestöjen kasvava merkitys paikallisessa hyvinvointipolitiikassa ja palvelujen tuottamisessa, jolloin kunnalliseen demokratiaan kuuluvien luottamushenkilöelinten valta ja vaikutusmahdollisuudet vähentyvät. Järjestöjen lisääntyvä palveluntuotanto on nähty myös väärentävän kilpailua ja haittaavan markkinoiden toimivuutta. (Möttönen & Niemelä 2005, 5.)

Kortelaisen (2012) opinnäytetyössä todetaan, että järjestöjen onnistuminen julkisen sektorin palveluiden tuottajina sekä pysyminen kilpailukykyisinä markkinoilla vaatii tuotteistamista. Eli sitä, että järjestön palvelut, osaaminen ja auttaminen, paketoidaan tuotteeksi. Toisaalta tuotteistamista tehdään myös järjestön omana toiminnan kehittämistyönä. Harju (2010) muistuttaa, että järjestöjen tulee ymmärtää lisääntyvän palvelutuotannon vaikutukset ennen kuin lähtevät siihen enemmän panostamaan. Järjestöissä tulee pohtia miten kansalaistoiminnan ideaali sovitetaan yhteen palvelutoiminnan kanssa. Järjestöjen on kehitettävä toimintaansa omien arvojensa ja periaatteidensa mukaisesti, ei kuntapäätäjien tai lain määräämin perustein. Palvelutuotantoon lähtevän järjestön tulee olla valmis panostamaan tuotekehitykseen, mutta kuitenkin niin, ettei perustehtävä kärsi. Tällöin korostuvat professionaalinen osaaminen, tuotteistaminen, hinnoittelu sekä markkinointi. (Harju 2010, 184–186; Kortelainen 2012, 46.)

Harju (2010) kirjoittaa, että tuotekehittely vaatii aikaa ja rahaa, sillä se on jatkuvaa kehittämistä ja kokeilemistä. Järjestöille tämä on haasteellista rahoitusten epävarmuuden ja alati muuttuvan toimintaympäristön vuoksi. Kaikista vaikeinta järjestöille on kuitenkin hinnoittelu, koska taustalla painaa aina toiminnan yleishyödyllisyys, mutta silti palvelutuotanto tulisi osata hinnoitella kustannusvastaavuuden mukaisesti niin, että se tuottaa rahaa järjestön perustehtävän toteuttamiseen. Kortelainen (2012) huomauttaa vielä, että useimmat kunnilta ostopalveluna järjestöille siirtyvät palvelut ovat voineet olla käyttäjille aikaisemmin ilmaisia. Palvelutuotanto pitäisi pystyä rajaamaan järjestössä yleishyödyllisyyden ulkopuolelle. (Harju 2010, 185; Kortelainen 2012, 47.)

Nykyään hyvinvointiyhteiskunnassamme on siirrytty monitoimijamalliin, jossa verkostomainen yhteistyö julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä on

yleistä. Motiivit yhteistyön tiivistämiselle ovat molemminpuolisia. Kunnat tarkastelevat suhteitaan järjestöihin siitä näkökulmasta, onko kolmannella sektorilla sellaisia voimavaroja, joilla voidaan tehostaa myös kuntien palveluntarjontaa. Järjestöjen näkökulmasta kyse on siitä, miten julkisia voimavaroja hyödyntämällä järjestö voisi hoitaa omaa tehtäväänsä ja edistää omien tavoitteiden toteutumista paremmin. Joka tapauksessa toimivan yhteistyön edellytys on, ettei kunnat näe järjestöjä vain oman palveluntuotantonsa täydentäjänä, vaan yhteisöllisyyden edistäjinä ja kansalaisyhteiskunnan rakentajina. Kuntien ja järjestöjen yhteistyössä tarvitaan uusia toimintatapoja ja pelisääntöjä, joiden määrittely on mahdollista vain ymmärtämällä kummankin osapuolen omat toimintaperiaatteet ja yhteistyön tarpeet. Yhteistyön tulee olla tasa-arvoista ja molempia hyödyttävää. Kenttälä ja Suomu (2005) korostavat koulujen harrastustoiminnassa, että mikä tahansa yhteistyön tekemisen tapa on mahdollinen, kunhan toiminta palvelee aidosti lasten ja nuorten harrastamisen tarpeita, vastuukysymykset on sovittu ja yhteistyö suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä. (Möttönen & Niemelä 2005, 6–7, 103–104; Kenttälä & Suomu 2005, 29.)

Vaikka kuntien ja paikallisyhdistysten vuorovaikutuksen luonne ja muodot vaihtelevat suuresti paikallisten olosuhteiden ja tarpeiden mukaan, järjestöjen monimuotoisella toiminnalla voi sanoa olevan kautta Suomen erittäin suuri merkitys elinvoimaisuuden ja viihtyvyyden sekä monien harrastusmahdollisuuksien ylläpitäjänä. Yhdistysten yhteiskunnallisen merkityksen sosiaalisen pääoman kasvattajana ja kansalaisaktiivisuuden lisääjänä on arvioitu olevan Suomessa suuri. (Pihlaja 2010, 13–14.)

Kolmas sektori on Suomessa esillä politiikan puheissa entistä enemmän. Maan hallitus toteaa ohjelmissaan haluavansa edistää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuutta palvelutuotannossa esimerkiksi harrastustakuun toteuttamisessa. (Pihlaja 2010, 11.)

3.4 Kolmas sektori harrastekerhojen toteuttajana koulussa

Heikkalan (2015) mukaan järjestötoimijat ovat luonteva yhteistyökumppani koulumaailmaan, koska valtaosassa järjestöjä jäsenmäärä on vähentynyt, julkiset resurssit ovat niukentuneet ja sidokset eri toimijoihin kuten kuntiin ja projektirahoituslähteisiin ovat tiivistyneet. Tämän myötä järjestöjen on mietittävä

uusia rahoituslähteitä, järjestettävä toimintaa avoimemmin ja tehtävä yhteistyötä. Kenttälä ja Suomu (2005) nostavat järjestöjen roolia yhteistyökumppaneina harrastekerhotoiminnassa kouluissa enempi järjestöjen laajan osaamisen, kokemuksen ja perinteiden vuoksi. He näkevät järjestöt valtavana voimavarana lasten ja nuorten vapaa-aikatoiminnan järjestämisessä ja pitävät erityisesti paikallisyhdistyksiä hyvinä yhteistyökumppaneina kouluille harrastekerhotoiminnan järjestämisessä. He nostavat esille myös sen, että toimiminen kouluissa tuo järjestöille näkyvyyttä, tunnettavuutta sekä mahdollisesti uusia jäseniä ja vapaaehtoisia. (Heikkala 2015, 25; Kenttälä & Suomu 2005, 22.)

Vuosina 2018–2019 toteutetun kuntakyselyn tulosten mukaan harrastamiseen, yhdenvertaisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavien monien eri osatekijöiden huomioon ottaminen vaatii laaja-alaista ja poikkihallinnollista yhteistyötä. Harrastustakuun mukaisen toiminnan toteuttamisessa kuntien sisäisen yhteistyön lisäksi kunnat pyrkivätkin tekemään yhteistyötä myös kolmannen sektorin kanssa, jolloin harrastamisen lajikirjo oli yleensä runsaampi. Harrastustakuun toteuttaminen kunnissa aloitettiin tyypillisesti kunnan ja yhdistystoimijoiden yhteistyönä. Joissain kunnissa harrastustakuun järjestäminen oli ulkoistettu kokonaan yhdistyksille. (Haanpää 2019, 30–31.)

3.5 4H järjestökentällä

4H-järjestö on vahvasti paikallisesti toimiva lasten ja nuorten elämänhallintaa ja yrittäjyyttä tukeva valtakunnallinen kansalaisjärjestö ja johtava nuorisopalveluja tuottava järjestö. 4H-työn perustana on ihmisen kokonaisvaltaista kehitystä kuvaavat kansainväliset arvot *head, hands, heart* ja *health*, jotka käännetään suomeksi harkinta, harjaannus, hyvyys ja hyvinvointi. Nämä arvot sisältävät ajatuksen lapsen ajattelun, taitojen ja tunne-elämän tasapainoisesta kehityksestä ja tätä kautta rakentuvasta kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. (Suomen 4H-liitto 2019, 16.)

4H-toiminnan tavoitteena on, että 4H-harrastuksessa mukana olevista lapsista kasvaa aktiivisia, vastuullisia ja yritteliäitä nuoria. 4H-toiminta tukee kaikissa ikävaiheissa lapsen ja nuoren kasvua kestävään elämäntapaan, työhön ja yrittäjyyteen. 4H-järjestön toimintamenetelmä tekemällä oppiminen *learning by doing* perustuu amerikkalaisen kasvatusteorian John Deweyn teoriaan. 4H-

harrastuksessa lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuuksia löytää omat vahvuutensa tekemällä ja kokemalla itse aidoissa ympäristöissä. Yrittäjyyskasvatuksella on ollut 4H-järjestön perustamisesta lähtien tärkeä asema 4H-toiminnassa. Yrittäjyyskasvatukseen 4H:lla on oma toimintamalli Kolme askelta työelämään, joka sisältää 4H-toiminnalle määritellyt avaintuotteet: ryhmätoiminta, 4H-akatemia, työpaikka sekä 4H-yritys kuten kuvasta 1 nähdään. (Suomen 4H-liitto 2019, 16–18.)

Kuva 1. 4H-järjestön yrittäjyyskasvatusmalli (Suomen 4H-liitto s.a.)

4H-järjestö on suuri nuorisjärjestö, jossa on noin 44 000 jäsentä. 4H-nuorisotyötä toteuttavat yli 200 paikallista 4H-yhdistystä ympäri Suomea. Paikallisyhdistysten toimintaa tukee valtakunnallinen keskustoimisto Suomen 4H-liitto, jossa työskentelee noin 40 henkilöä ympäri Suomea. 4H-liiton tehtävänä on luoda edellytyksiä 4H-työlle, johtaa ja kehittää 4H-nuorisotyötä, luoda valtakunnallisia yhteistyökumppanuuksia, tuottaa 4H-järjestön tarvitsemia keskitettyjä palveluita sekä hankkia rahoitusta 4H-työlle. 4H-toiminnan merkittävin rahoittaja on maa- ja metsätalousministeriö, jonka jakama valtionapu oli vuonna 2020 4H-liiton tulorahoituksesta 35 prosenttia. Valtionavustus jaetaan Suomen 4H-liitosta sovittujen toiminnallisten tulosten perusteella paikallisille 4H-yhdistyksille. (Suomen 4H-liitto 2021, 4, 23; Suomen 4H-liitto s.a.)

Maatalouskerholiike syntyi Yhdysvalloissa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Ensimmäiset maatalouskerhot rantautuivat Suomeen vuonna 1925 ja maatalouskerholiitto perustettiin vuonna 1928. Tavoitteena oli tarjota nuorille mahdollisuuksia tienata, siksi maatalouskerholiike opetti nuoria viljelemään omaa palstaansa tehokkaasti ja taloudellisesti, käymään kauppaa tuotteillaan sekä kannusti kokeilemaan uusia menetelmiä maataloudessa. 1960–1970-luvun vaihe oli kriittinen hetki maatalous- ja työkasvatukseen keskittyneelle maatalouskerholiikkeelle. Silloin nuorten lisääntynyt rahantarve lisäsi maatalouskerhotoimintaan erilaisten kasvien sopimusviljelyä, teuraiden kasvatusta, kalanviljelyä sekä metsäpuiden taimien koulumista. Vuonna 1968 kerholiikkeen nimi vaihdettiin Suomen 4H-liitoksi ja pian 4H-liitto vakiinnutti erityisaseman Maa- ja Metsätalousministeriön tukemana neuvontajärjestönä. Jäsenmäärä lähti kii-vaaseen nousuun ja erityisesti 4H:n yritys- ja luonnontuotevälitystoiminnan katsottiin lieventävän poikkeusajan nuorisotyöttömyyttä. (Nieminen 1995, 127–130, 393.)

4H-liiton toimitusjohtaja Tomi Alakoski kertoo 4H-järjestön uusimman strategian olevan paluu juurille, ei toimintatapojen, vaan sisällön kannalta. Toiminnan keskiössä ovat jatkossa entistä kirkkaammin metsä, ruoka ja kädentaidot. Uusimmassa strategiassa nostetaan vahvasti esille, että 4H on lapsia ja nuoria varten. Toimintaa järjestetään, jotta jokainen suomalainen lapsi tai nuori löytää omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa sekä saa aitoja kokemuksia ja mahdollisuuden kasvattaa potentiaaliaan. 4H-toiminnan sisällöt ja tekeminen tarjoavat 2020-luvulla konkreettisia vastauksia moniin yhteiskunnallisiin haasteisiin. (Suomen 4H-liitto 2020, 4; Suomen 4H-liitto 2019, 5.)

Strategiakaudella 2020–2022 4H-järjestö haluaa keskittyä kolmeen tavoitteeseen, jotka ovat askelmerkkejä kohti vision viitoittamaa tulevaisuutta. 4H-järjestö haluaa, että toiminnan perustana on innostavat ihmiset ja laadukas toiminta, 4H on kiinnostava ja yhteistyökykyinen kumppani sekä positiivinen ja vetovoimainen järjestö. Tavoitteisiin pääsemiseksi järjestö toteuttaa laadukasta, järjestön omiin sisältöihin perustuvaa ostopalvelutoimintaa, järjestössä on tuotettu ja tuotetaan laadukkaita nuorisotyön tuotteita, jotka soveltuvat sekä kouluissa, että vapaa-ajalla tapahtuvaan harrastustoimintaan. 4H:ssa tiedetään, että tulevaisuuden rakentaminen on yhteistyötä. Kunnat ja koulut ovat 4H:n tärkeimmät yhteistyökumppanit. (Suomen 4H-liitto 2019, 10,12–13.)

4H-kerhoilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten vapaa-aikatarjonnan tuottajina harrastustakuun ja kunnan harrastustoiminnan näkökulmasta, koska merkittävä osa valtion erityisavustuksista kohdentuu 4H-toimintaan. Esimerkiksi vuonna 2017 4H-toiminnan osuus oli 30 prosenttia koko lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan 3 miljoonan avustussummasta. (Haanpää 2019, 31–32.)

3.6 Aiemmat tutkimukset järjestökentän harrastetoiminnasta kouluissa

Harrastusinstituutioon kohdistuvat päivitystoiveet harrastamisen Suomen mallineen ovat tuoneet harrastamisen hyvin suosituksi tutkimusaiheeksi, joten on ymmärrettävää, että se on myös tuoreimman lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen läpäisevä teema. Tutkimusjulkaisusta on haluttu edellisiä kattavampi, juuri teeman ajankohtaisuuden vuoksi. Takana on myös ajatus, että näin vapaa-aikatutkimus voisi keskustella läheisemmin nuorisopoliittisen päätöksenteon kanssa ja tarjoavan siihen tutkittuja ja perusteltuja näkökulmia entistä paremmin. (Salasuo 2021, 5.)

Suomessa tuotetaan säännöllisesti ja vakiintuneella tavalla tietopohjaa lasten ja nuorten vapaa-ajasta ja harrastamisesta, esimerkiksi Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus, Lasten ja nuorten harrastamisen raportti, Liikuntatutkimukset ja Kouluterveyskyselyt (Haanpää 2019, 24). Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa vuosittain laajan koululaiskyselyn, jonka tuoreimpia tuloksia olenkin esitellyt luvussa 2.3. Myös erilaisia yksittäisiä tutkimuksia kuten opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia on tehty niin lasten ja nuorten harrastamisesta, monialaisesta yhteistyöstä kuin 4H-järjestön toiminnastakin. Harrastamisen Suomen malli on ajankohtainen ja kiinnostava aihe opinnäytetyöhön.

Tässä tutkimuksessa käytetään hyväksi uusimmasta lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksesta (Oikeus Liikkua, 2018) saatuja tutkimustuloksia lasten ja nuorten harrastustottumuksista. Lisäksi on hyödynnetty nuorisotutkimuskeskuksen hanketta Lasten ja nuorten harrastamisen yhdenvertaiset mahdollisuudet Suomessa (2018–2019). Hankkeessa selvitettiin lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien toteutumista valtakunnallisesti kuntatasoa painottaen.

Tarkastelun kohteena oli erityisesti kuntien ja järjestöjen harrastusmahdollisuudet ja harrastusten saavutettavuus. Tutkimuksen tavoitteena oli edistää yhdenvertaisia harrastusmahdollisuuksia.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön aiheeksi valikoitui kolmannen sektorin ja koulujen välinen yhteistyö, sillä sen toteuttamisesta opinnäytteen tekijällä on kokemusta eri järjestöistä. Työpaikanvaihdos Suomen 4H-liitolle sekä harrastamisen Suomen mallin pilotoinnin alkaminen johtivat siihen, että lopulta näkökulmaksi valikoitui 4H:n kumppanuus harrastamisen Suomen mallissa. Tutkimuksen tarve nousee esille myös vallitsevissa nuorisopoliittisissa tavoitteissa, joissa puhutaan kolmannen sektorin ja kuntien yhteistyön tiivistämisestä, harrastustoiminnan viemisestä koulupäivän yhteyteen sekä harrastuksiin osallistumisen yhdenvertaisista mahdollisuuksista (Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministerityöryhmä 2020, 16). Harrastamisen Suomen mallia pilotointiin keväällä 2021, joten mallin toimivuutta on hyvä arvioida eri näkökulmista.

Tutkimusongelmat muotoutuivat Suomen 4H-liiton työntekijöiden kanssa käytäjien keskustelujen pohjalta. Tässä opinnäytteessä etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- ✓ Miten 4H kiinnittyi harrastamisen Suomen malliin?
- ✓ Mitä 4H:n kumppanuus oli harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa?
- ✓ Mitä kumppanuus harrastamisen mallissa merkitsi 4H-yhdistykselle?

Ratkaisuja näihin ongelmiin haettiin haastatteleamalla harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa mukana olleita 4H-yhdistyksien työntekijöitä.

4H-yhdistykset saavat tutkimuksen tuloksista kehittämistietoa kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa ja voivat kehittää jo olemassa olevaa kumppanuutta tai lähteä rakentamaan kumppanuutta harrastamisen Suomen mallissa omilla paikkakunnillaan. Suomen 4H-liitto saa tutkimustuloksista tärkeää tietoa kehittääkseen mahdollisesti Suomen malliin palveluita tai tuotteita.

Tutkimustuloksia voidaan käyttää myös 4H-järjestön ulkopuolella harrastamisen Suomen mallin mukaisen toiminnan kehittämisessä sekä muun julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyön kehittämisessä.

Opinnäytteellä syvennetään myös opinnäytetyön tekijän omaa ammattitaitoa, sillä saaduista tutkimustuloksista on varmasti hyötyä 4H-toiminnanjohtajien lähitukihenkilönä sekä aluejohtajan roolissa erilaisissa järjestö- ja nuorisotyön sidosryhmissä.

4.2 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteena oli 4H:n mahdollisuudet harrastamisen Suomen mallissa. Se kuinka 4H-yhdistykset voisivat parhaiten olla mukana harrastustoiminnan tarjoamisessa Suomen mallin mukaisesti ja kuinka, 4H-yhdistyksien ja Suomen 4H-liiton tulisi kehittää toimintaansa, jotta kumppanina toimiminen olisi tulevaisuudessa helpompaa. Tutkimuksen kohderyhmä muodostui harkinnanvaraisella otannalla 4H-toimijoista, jotka osallistuivat harrastamisen Suomen mallin pilotointiin.

Harkinnanvaraisen otannan suunnittelu aloitettiin niin, että ensin tutkimuksen tekemistä ja sen tavoitteita esiteltiin kaikille 4H-toiminnanjohtajille valtakunnallisessa 4H-teemainfossa 10.2.2021. Teemainfon jälkeen harrastamisen Suomen mallin pilotointiin osallistuvat toiminnanjohtajat saivat lisätä tietonsa 4H:n intrassa löytyvään taulukkoon. Samalla he pystyivät ilmoittamaan suostumuksensa haastatteluun, jos he tulisivat valituksi kohderyhmään. Näiden joukosta valittiin yhdessä 4H-liiton palvelujohtajan kanssa informanteiksi eli haastateltaviksi kahdeksan 4H-toiminnanjohtajaa. Yksi haastateltava lisättiin joukkoon toisen haastateltavan vahvan suosituksen perusteella. Valinnassa käytettiin tarkoituksenmukaista otantaa, koska tutkimuksella haluttiin syvälinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. Patton (2002) puhuu niin sanotusta vahvojen tapaus-ten valinnasta, jolloin tutkittavaksi valitaan ne tapaukset, joilta oletetaan saatavan tutkimuksen kannalta merkittävintä tietoa. Näitä lähestymistapoja on useita ja niitä voidaan käyttää rinnakkain. (Patton 2002, 230–242).

Valinnassa huomioitiin myös, että mukaan saatiin eri kokoisia 4H-yhdistyksiä ja eri alueilta. Haastateltavana oli myös toiminnanjohtajia, jotka organisoivat

4H-toimintaa useammalla paikkakunnalla sekä toiminnanjohtajia, jotka johtavat useampaa 4H-yhdistystä. Haastateltavat olivat olleet 4H-yhdistyksessä töissä 2–45 vuotta, suurin osa kuitenkin yli 10 vuotta. Kaikkien haastateltavien 4H-yhdistyksissä oli töissä toiminnanjohtajan lisäksi ainakin tuntityöläisenä muita aikuisia, suurimmassa osassa muut työntekijät olivat töissä palkkatuella tai hanketyöntekijöitä. Haastatteluihin osallistuneiden toiminnanjohtajien 4H-yhdistykset toimivat harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa pääasiassa toiminnantarjoajan roolissa. Ainoastaan yksi toimi myös pilotoinnin koordinaajana paikkakunnallaan.

4.3 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmät

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka sopii parhaiten silloin kun tutkittavaa ilmiötä ei vielä ennakoita riittävästi tunneta, vaan halutaan saada ilmiöstä kuvaileva kokonaisnäkemys. Luonnollisestikaan harrastamisen Suomen mallia ei vielä tunneta, koska sitä pilotoitiin vasta keväällä 2021. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata, ymmärtää ja tulkita valittua ilmiötä, tässä tapauksessa 4H:n mahdollisuuksia kumppanina harrastamisen Suomen mallissa. Tällä tutkimusotteella päästään lähelle ja sisälle yksilön ja ryhmän maailmaa ja ollaan kiinnostuneita merkityksistä eli siitä, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät tutkittavan ilmiön. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse on voimakkaasti mukana tulkitusajana ja joutuu prosessin aikana tekemään usein ratkaisuja, joita ei ole kirjoitettu minnekään. (Kananen 2017, 32.)

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin haastattelut, sillä haastatteluissa pääsee yleensä lähemmäksi tutkittavia ja heidän ajatusmaailmaansa. Haastattelut ovatkin yleisin aineistonkeruumenetelmä laadullisissa tutkimuksissa. Haastattelutilanteessa pystyi tekemään havaintoja haastateltavien mielialoista ja kiinnostuksen kohteista, tutkimuskysymyksiä pystyi tarkentamaan ja näin varmistamaan, että kysymykset ymmärrettiin oikein ja saatiin vastaukset juuri haluttuihin ongelmiin. Haastattelutilanteissa selvisi monesti myös vastausten taustalla olevat motiivit, kun pyydettiin tarkennuksia tai perusteluja, joten aineistosta saatiin syvällisempi. Tässä opinnäytetyössä suostumus haastatteluun kysyttiin jo ennen otannan valitsemista intraan täytettävässä taulukossa, jonne pilotointiin osallistuneet 4H-toimijat saivat tietonsa laittaa. Ei ollut siis yllätys, että kaikki otantaan valitut suostuivat haastatteluihin. Harkinnanvaraisella

otannalla haastateltaviksi valittiin ilmiöstä eniten tietävät, joten saatu aineisto oli myös syvällisempää kuin satunnaisella kyselyllä olisi saatu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83–86.)

Aineistonkeruumenetelmänä haastattelu oli työläs. Haastattelujen sopimiset, toteutus ja litterointi veivät aikaa ja tulosten analysointi ja raportointi oli työlästä, koska valmiita malleja niihin ei ollut. Haastatteluissa tuli väkisinkin tehdä turhaa työtä, koska haastattelut tuottivat myös epäolennaista tietoa, joka tuli kuitenkin litteroida. Nykyajan teknologia mahdollisti haastattelujen toteuttamisen etäyhteyksin, joten matkoihin ei nyt mennyt aikaa eikä rahaa. Etänä toteutettuna myöskään vallitsevat koronarajoitukset eivät uhanneet haastatteluiden toteuttamista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 86.)

4.4 Haastattelujen toteutus

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, jolloin yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelut etenivät kuuden teeman mukaisesti. Teemat valittiin tutkittavan ilmiön teoreettisen ja tutkimuskontekstin mukaisesta ennakkonäkemyksestä ja niin, että ne vastaavat valittuihin tutkimuskysymyksiin. Haastattelurungon teemat olivat: taustakysymykset, yhteistyön aloittaminen harrastamisen Suomen mallissa, pilotoinnin sisällön suunnittelu, käytännön toteutus, kumppanuuden merkitys sekä kumppanuuden tulevaisuus. Taulukko 1 kuvaa opinnäytetyön teoriataustan, haastattelun ja saadun aineiston yhteyttä. Siitä nähdään, että teemassa 4H:n kiinnittyminen harrastamisen Suomen malliin käsiteltiin julkisen ja kolmannen sektorin kumppanuutta sekä valtion nuorisopoliittista ohjelmaa. Teemassa kumppanuuden suunnittelu ja toteutus käsiteltiin taas kolmatta sektoria kansalaistoiminnan ja harrastustoiminnan toteuttajana. Kumppanuuden merkitystä käsittelevässä osuudessa käsiteltiin puolestaan harrastamisen Suomen mallia, järjestökentän muutoksia sekä 4H:ta järjestökentällä.

Taulukko 1. Teoriataustan, haastattelurungon ja saadun aineiston yhteys

Teema	Käsiteltävät sisällöt	Tietopohja
4H:n kiinnittyminen harrastamisen Suomen malliin	julkisen ja kolmannen sektorin kumppanuus, valtion nuorisopoliittinen ohjelma	Harju 2010; Kenttälä & Suomu 2005; Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministeriötyöryhmä 2020; Möttönen & Niemelä 2005; Pihlaja 2010
Kumppanuuden suunnittelu ja toiminnan toteutus	kolmas sektori kansalaistoinnin ja harrastustoiminnan toteuttajana	Harju 2010; Kenttälä & Suomu 2005; Pihlaja 2010; Suomen 4H-liitto 2019
Kumppanuuden merkitys	harrastamisen Suomen malli, järjestökentän muutokset, 4H järjestökentällä	Harju 2010; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019; Suomen 4H-liitto 2019

Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluina 7.5.-25.5.2021. Haastattelut sovittiin harvakseltaan, jotta saatu aineisto ehdittiin litteroida ennen seuraavaa haastattelua. Koska haastateltavat olivat ympäri Suomea, toteutettiin haastattelut etänä, mikä oli myös vallitsevan koronatilanteen vuoksi turvallisempi vaihtoehto. Haastatteluissa käytettiin Microsoft Officen Teams-sovellusta, koska se on 4H-järjestössä valtakunnallisesti käytössä ja näin kaikille haastateltavillekin tuttu, ja siinä on mahdollisuus käyttää myös tallennusta.

Haastattelun teemarunko (liite 1) ja valmistautumisohjeet (liite 2) lähetettiin haastateltaville ennakoon, joten haastattelut sujuivat jouhevasti ja ongelmitta. Haastattelut pystyttiin toteuttamaan pääosin keskeytyksettä, ainoastaan kahdessa haastattelussa oli haastateltavan pyynnöstä ihan lyhyt tauko. Haastattelut kestivät 43 minuutista 83 minuuttiin ja yhteensä 8 tuntia ja 42 minuuttia. Haastattelut tallennettiin varalta sekä teams-sovelluksella, että kännykän ääninauhurilla. Asiat käytiin haastatteluissa suunnitellun teemarungon mukaan niin, että aina ensimmäisenä haastateltava sai kertoa omin sanoin, että mitä teemasta tuli mieleen. Tämän jälkeen käytettiin apukysymyksiä, joilla varmistettiin tutkimuskysymysten kannalta olennaisen tiedon saaminen. Jokaisen teeman jälkeen annettiin haastateltavalle vielä aikaa miettiä, että tuleeko teemasta jotain mieleen. Jokaisen haastattelun päätyttyä haastateltavaa kiitettiin haastatteluun suostumisesta ja saadusta tiedosta, sekä hänelle kerrottiin tutkimuksen aikataulu ja loppuraportin saatavuus.

4.5 Aineiston analyysimenetelmät

Aineisto analysointiin teorialähtöisesti sisällönanalyysimenetelmällä. Analyysin pohjalta tulososa jäseneltiin prosessin mukaan eteneväksi ja haastattelun teemoja mukailten. Pohdinnassa palattiin vastaamaan tutkimusongelmiin.

Haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin sanatarkasti puhtaaksi tietokoneelle mahdollisimman pian haastattelun jälkeen ja aina ennen seuraavaa haastattelua. Yhden päivän aikana ehti toteuttamaan haastattelun ja sen litteroimisen. Litteroinnissa käytännöllisemmäksi osoittautui kännykän ääninauhuri, jossa puheen nopeutta pystyi säätämään. Tallenteet olivat hyvälaatuisia, joten useamman tallenteen litteroinnissa pystyi käyttämään hyödyksi Microsoft Wordin sanele toimintoa. Tällöinkin kertynyt teksti oli käytävä läpi sana sanalta ja tehdä lukuisat korjaukset. Yhdestä haastattelusta kertyi litteroitua tekstiä vähimmillään 9 sivua ja enimmillään 14 sivua. Yhteensä aineistoa kertyi 93 sivua.

Analysointiprosessissa tukeuduttiin kirjoittajien Tuomen ja Sarajärven (2018, 104) oppeihin. Analysointi aloitettiin lukemalla aineistoa tarkasti useaan otteeseen. Teksti koottiin yhteen haastattelurungon teemojen alle aluksi väreillä eri haastattelut merkiten. Näin pystyttiin seuraamaan, että kuinka monesta haastattelusta teeman alle kertyi aineistoa. Kun kaikki litteroitu teksti oli koottu teemojen alle ja haastattelukysymykset oli poistettu litteroidusta aineistoista, tekstiä oli koossa 74 sivua. Tästä aineistosta pyrittiin löytämään ja erottelemaan tutkimusongelmien kannalta olennaiset asiat. Etsittiin samankaltaisuuksia, mutta myös näkemyksissä ja käsityksissä olevia vaihteluita, mikä yleensä onkin tässä tutkimusotteessa aineiston rikkaus. Aineistoa lukiessa ja analysointia tehdessä muotoutui pikkuhiljaa lopullinen teemarunko. Prosessin aikana karsittiin asioita, jotka eivät ole tutkimusongelmien kannalta merkityksellisiä ja otettiin mukaan aineistoa, joka tuli alkuperäisen teemarungon ulkopuolelta. Aineistoa kertyi haastatteluista tutkimukseen tarpeeksi, eikä lisähaastatteluja tai jatkokysymyksiä ollut tarpeen tehdä.

Teemarungon muodostumisen jälkeen ilmiö on kirjoitettu auki tutkimuskysymyksiin vastaten. Tematisoinnilla on pyritty teorian ja empirian vuorovaikutukseen, joten tulosten analysoinnissa on viitattu viitekehyksessä nostettuihin huomioihin sekä muissa tutkimuksissa esiin nousseisiin asioihin.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittaamiseksi ei ole erillisiä mittareita, joten luotettavuuteen vaikuttaa tutkija itse ja koko tutkimusprosessin kuvaaminen. Tällöin tutkimuksen luotettavuutta ei voida kirjoittaa auki yhdessä luvussa, vaan se huomioidaan koko opinnäytetyön prosessin aikana. (Kananen 2017, 176.) Tässä tutkimuksessa luotettavuutta on lisätty selittämällä tutkimuksen toteuttamisen kaikki vaiheet tarkasti sekä perustelemalla kaikki tutkimuksen eri vaiheissa tehdyt ratkaisut.

Tutkimustulosten luotettavuutta lisättiin palaamalla aineiston analysointivaiheessa paikka paikoin teoriaan sekä käyttämällä raportissa suoria lainauksia haastatteluista, jolloin lukija voi itse katsoa onko tehdyt tulkinnat perusteltuja. Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy myös käsite relevanttius eli se, että tutkimuksella on yleistä ja ennen kaikkea käytännöllistä merkitystä. Opinnäytteestä saatuja tuloksia voidaan käyttää laajasti kolmannen sektorin ja kuntien välisen kumppanuuden kehittämisessä, harrastamisen Suomen mallin kehittämisessä sekä 4H-järjestön palveluiden ja tuotteiden kehittämisessäkin. Voi siis todeta opinnäytetyön olevan relevantti. (Kananen 2017, 177–179.)

Hakala (2018) jakaa tutkimuksen validiteetin sisäiseen ja ulkoiseen pätevyyteen. Sisäinen pätevyys kuvastaa sitä, että tutkimuskysymyksiin saadaan vastaukset eli, että saatu tieto kuvastaa juuri sitä ilmiötä, johon oli tarkoituskin perheä. Tässä opinnäytetyössä saatiin kattava kuva 4H:n kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa ja kumppanuuden merkityksestä 4H:lle. Ulkoinen luotettavuus rakentuu taas siitä, että onko käytetyllä menetelmällä koottujen tietojen pohjalta mahdollista tehdä yleisiä päätelmiä. Harrastamisen Suomen mallin keskeneräisyyden ja kumppanuuksien ainutlaatuisuuden vuoksi yleistyksiä ei tässä tapauksessa pysty tekemään. Parhaiten yleistettäviä tuloksia olivat 4H-toimijoiden harrastamisen Suomen mallille antamat mer-

kitykset, koska haastateltavat vastasivat tähän osioon yleensä koko valtakunnallista 4H-toimintaa ajatellen. Valkeinen ym. (2014) puhuvat myös sisältövaliteetista, jolla tarkoitetaan, että onko tutkimuksella saatu tarpeeksi kattava kuva tutkittavasta ilmiöstä ja onko tutkimuksen sisällön laajuus ja asian kuuluuus suhteessa konstruktion ja kohderyhmään. Opinnäytteenä tutkimus on varsin laaja ja tuloksena oli varsin kattava kuvaus 4H:n kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa. (Hakala 2018, 24; Valkeinen ym. 2014, 8–9.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 4H:n kiinnittyminen harrastamisen Suomen mallin pilotointiin

5.1.1 Kumppanuuden alkaminen

Yhteistyö harrastamisen Suomen mallissa 4H-yhdistysten ja kuntien välillä on alkanut hyvin eri tavoin. Aloite 4H-yhdistysten osallistumisesta harrastamisen Suomen mallin pilotointiin paikkakunnalla tuli yleisimmin kunnan tai kaupungin puolelta. Kuitenkin kolmasosa tutkimukseen osallistuneista yhdeksästä 4H-yhdistyksistä oli itse ensin kuntaan yhteydessä ja tarjosi yhteistyötä. Yhdellä paikkakunnalla kunta ei olisi mahdollisesti edes hakenut pilottia ilman 4H-yhdistyksen aloitetta. Kumppanuuden alkamisen vaihtelua kuvattiin seuraavasti.

Toisessa kunnassa sivistysjohtaja pyysi meitä yhteistyökumppaniksi. Toisella paikkakunnalla minä taisin ensin yhteyttä ottaa kuntaan, mutta sieltä nousi sitten ehdotus, että yhteistyö voisi olla näitä Suomen mallin harrastuskerhoja.

Kun kuulin, että tällainen on mahdollisesti tulossa, niin olin kaupunkiin yhteydessä, että haluamme olla siinä mukana.

Minä kysyin kunnan vapaa-aikatoimenjohtajalta, että aiotteko hakea. Luulen, että kunnalla olisi jäänyt kokonaan hakematta, jos minä en olisi ollut aktiivinen tässä.

Myös yhteistyön alun rakentumisessa oli tutkimuksen mukaan paljon vaihtelua. Tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että 4H tunnustetaan monin paikoin hyvin yhteistyökumppanina ja se on merkittävä kolmannen sektorin toimija ja toteuttaja julkisen sektorin yhteistyössä. Havainto on saman suuntainen kuin Pihlajan (2010) tutkimuksessa, jossa todettiin kolmannen sektorin

roolin korostuvan palveluiden tuottajana erityisesti maaseudulla. Pilotointi-hankkeen kirjoitusvaiheeseen mukaan päässeitä toiminnanjohtajia oli haastatelluista yhdeksästä vain kaksi. Yhtä harvassa tapauksessa 4H:n jo olemassa olevaa kerhotoimintaa sisällytettiin Suomen mallin hankkeeseen. Yleisimmin yhteistyö lähti rakentumaan niin, että 4H teki tarjouksen kerhoista kunnille ja sitten koululaiskyselyn tulosten perusteella valikoitui ne teemat, joita 4H lähti toteuttamaan. 4H:lta tilattujen kerhojen määrään vaikutti paikkakunnan pilotointihankkeen koko sekä muiden hankkeessa mukana olleiden toimijoiden määrä. Esimerkiksi yhdellä paikkakunnalla kunta tilasi suoraan 4H-yhdistykseltä 30 kerhoa, joita 4H rekrytointien onnistumisen mukaan lähti sitten toteuttamaan. Toiminnallisen yhteistyön vaihtelua kuvattiin seuraavasti.

Tämä oli minulle tuttua, koska se hakemus oli samanlainen kuin oma kerhohakemuksemme, jota olemme tehneet vuosikaudet. Käytännössä minä kirjoitin hakemuksen pohjalta, että mitä siellä pitäisi olla.

Tein harrastustoiminnan koordinaattorille listan siitä, että mitkä kerhot meillä on jo olemassa heti koulun jälkeen ja mitä me pystyisimme vielä tarjoamaan. Sitten oikeastaan olemassa olevat kerhomme tulivat mukaan tähän toimintaan.

Annettiin ensin tarjouksia kunnille, että minkälaista kerhotoimintaa ja mihin hintaan. Kun saimme koululaiskyselyjen tulokset, niin sitten pystyimme valitsemaan, että mitä niistä voimme järjestää.

Kun toimintaa piti alkaa järjestään, niin sittenhän oli vain 4H ja yhdellä alueella yksi toinen. Meiltä tilattiin sitten 30 kerhoa.

Kaikilla tutkimuksessa mukana olleilla yhdeksällä 4H-yhdistyksillä oli ollut aikaisempaa yhteistyötä kunnan kanssa ennen harrastamisen Suomen mallin pilotointia. Havainto tukee muun muassa Möttösen ja Niemelän (2005) tutkimuksen tulosta verkostomaisen yhteistyön yleisyydestä nykyaikaisessa hyvinvointivaltiossamme. Kuitenkin jopa seitsemällä paikkakunnalla ei ollut tehty kerhotoiminnassa yhteistyötä tai yhteistyö oli rajoittunut vain kerhotiloihin, joita 4H-yhdistykset olivat kunnilta saaneet käyttöönsä. Vain kolmella tutkimuksessa mukana olleella 4H-yhdistyksellä yhdeksästä oli ollut aikaisemmin jonkin verran jollakin paikkakunnalla niin sanottua koulun kerhotoimintaa, josta koulut tai kunta oli 4H-yhdistykselle maksanut korvausta. Aikaisemmin toteutettu kouluyhteistyö oli painottunut useimmissa 4H-yhdistyksissä yläkouluihin

metsäpäivien, työllistämisen sekä erilaisten koulutusten järjestämiseen. Isomassa 4H-yhdistyksessä yhteistyö oli rajoittunut lähinnä ostopalvelusopimuksiin. Aikaisemmin tehdyn yhteistyön luonteita kuvailtiin seuraavasti.

Toisella paikkakunnalla on ollut laajaa yhteistyötä sekä myös koulunkerhotoimintaa on ollut satunnaisesti jonkun verran.

Meillä on kunnan kanssa tosi hyvää yhteistyötä, mutta kerhotoiminnassa ei ole aikaisemmin ollut. Tämä laajentaa sitä kenttää sinne pienempiin, koska aiemmin on ollut enemmän nuorten työllistämiseen, yrittäjyyteen ja työelämän koulutuksiin liittyvää yhteistyötä.

Kuntien tiloissa saadaan toimia ja tilavaraukset tehdään koulujen kautta joka syksy.

Olemme ostopalvelusopimusten myötä tehneet yhteistyötä. Tässä on meillä niin monta kuntaa, ettei me niin paljon ehditä kaikkien kanssa.

Vastaukset kuvastavat sitä, että 4H-yhdistykset ovat olleet haluttuja yhteistyökumppaneita paikkakunnillaan, mutta myös sitä, että 4H-yhdistykset ovat itse olleet aktiivisia päästäkseen mukaan harrastamisen Suomen malliin. 4H:n kerhotoiminta on ollut kaikilla paikkakunnilla tunnettua ja 4H:hon toimijana on luotettu. Yhteistyö harrastamisen Suomen mallissa on tiivistänyt 4H-yhdistysten ja kuntien välistä yhteistyötä ja laajentanut sitä alueelle, jossa ei ole juurikaan aikaisemmin tehty yhteistyötä. Aikaisemmin tehdyn yhteistyön laajuus oli yhteydessä 4H-yhdistysten toiminta-alueeseen. Mitä useamman kunnan alueella yhdistys toimi, sitä vähemmän 4H-yhdistykset tekivät kuntayhteistyötä tai sitä enemmän yhteistyö oli ostopalvelutoimintaa.

Vaikka yhteistyön luonne ja muodot vaihtelevat suuresti, koetaan yhdistysten toiminnalla olevan suuri merkitys tässä tapauksessa harrastusmahdollisuuksien ylläpitäjänä ja erityisesti maaseudulla yhdistysten rooli palvelutoiminnan järjestäjänä korostuu. Myös Kenttälän ja Suomun (2005) selvityksessään esittämä painotus järjestön korostuneesta roolista yhteistyökumppanina koulujen harrastekerhotoiminnasta saa vahvistuksen tutkimuksen vastauksista. 4H-yhdistysten laaja osaaminen, kokemukset ja perinteet kerhotoiminnan järjestäjänä on ollut tiedossa paikkakunnilla ja siksi 4H-yhdistykset ovat olleet haluttuja yhteistyökumppaneita harrastamisen Suomen mallin pilotointiin.

5.1.2 Kumppanuuden alkamiseen vaikuttaneet asiat

Haastateltavat kokivat monien asioiden edistäneen 4H:n valikoitumista yhteistyökumppaniksi harrastamisen Suomen mallin pilotointiin. Vahvimmin nousi esille aikaisemmin tehty yhteistyö ja kuntien luottamus 4H:n tekemisen laatuun sekä kokemukseen kerhotoiminnan järjestämisestä. Myös 4H-toimijan omalla aktiivisuudella ja ajoituksella nähtiin olleen merkitystä yhteistyön alkamisessa. Haastatteluissa nousi esille 4H:n motiivien lisäksi kuntien oma tahtotila yhteistyön tiivistämiselle kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Mielenkiintoista oli tuloksissa myös se, että 4H-toimijat näkivät harrastamisen Suomen malliin osallistumisen myös mahdollisuutena antaa hyvälle kumppanille nyt vastavuoroisesti apua. Yhteistyön alkamista edistäneitä asioita kuvailtiin haastatteluissa seuraavasti.

Se on kunnia asia, että meidän tapamme toimia luotetaan ja halutaan, että olisimme apuna siinä heillä. Jos vaan suinkin pystyy auttamaan sitä kumppania, niin mielellään myös heitä auttaa.

Varmaan se edisti, että itse olin innokkaasti menossa mukaan.

Toisessa kunnassa ajoitus oli se tärkein, että oikeaan aikaan päästiin sinne käymään ja hoksattiin, että mitä sinne voisi tarjota.

Kuntien päämäärissähän on se kolmannen sektorin yhteistyö eli siellä oli se valmis tahtotila yhteistyön tiivistämiselle.

Kumppanuuden alkua vaikeuttaneet asiat olivat haastateltavien mukaan enemmän harrastamisen Suomen mallin pilotointiin liittyviä kuin 4H:sta johtuvia. Eniten 4H-toimijoita haastoi alkuvaiheessa pilotoinnin kiireellinen aikataulu ja epävarmuus toimintojen toteutumisesta esimerkiksi koronatilanteen tai ilmoittautumisten määrän vuoksi. Lisäksi yhteistyön alkamista haastateltavat kertoivat haitanneen toimintamallin epäselvyys. 4H:n sisäisenä vaikeutena haastatteluissa nousi esille kerhotoiminnan hinnoittelua, joka piti olla selvillä jo yhteistyön alkaessa, mutta johon ei ollut mitään valtakunnallista linjausta. Harjun (2010) mielestä kolmannen sektorin palvelutuotannon hinnoittelu haastaa sen vuoksi, että palvelutoiminnan tulisi tuottaa rahaa yhdistyksen perustoimintaan. Tässä tapauksessa kuitenkin 4H-yhdistysten palvelutuotanto on yhdistysten perustoimintaa, joten rajanveto on entistä hankalampaa. Hankkeen koordinoinnista paikkakunnallaan vastannut 4H-toimija koki haasteeksi sen, että kun hän kaupungin ulkopuolisena henkilönä koordinoi hanketta, niin sitä

pidettiin kunnassa aluksi kokonaan 4H:n toimintana. Muutaman haastateltavan mielestä yhteistyötä hankaloittavia asioita ei ollut ollenkaan. Yhteistyön alkamista vaikeuttaneita asioita kuvailtiin seuraavasti.

Piti nopeasti tehdä tarjous, rahoituksesta tuli tieto myöhään ja siten piti jo aloittaa se toiminta. Piti tehdä tosi kiireellä rekrytoinnit.

Tietysti koronan osalta oli sitä haastetta, että mitä alkaa ja milloin alkaa ja pääseekö alkamaan, mutta piti silti varautua aloittamaan.

Aluksi se toimintamalli oli vähän epäselvä. Se, että kuka ostaa materiaalit, miten palkkaus menee ja mitä kautta raha kiertää.

Siinä olisi heti pitänyt pystyä kertomaan, että mikä hintamme on.

Ne mielsivät sen 4H:n toiminnaksi, kun minä sitä koordinoin.

Vaikka kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat lähteneet mukaan kumppaniksi harrastamisen Suomen malliin, oli alkuvaiheessa myös epäröintiä. Eniten haastateltavia oli yhteistyön alkaessa mietityttänyt sopivien ohjaajien löytäminen sekä harrastamisen Suomen mallin kerhojen vaikutus omaan maksulliseen kerhotoimintaan ja sitä kautta kerholaisten aktiivisuuteen liittyä yhdistysten jäseniksi. Yhtä vahvasti pelättiin harrastamisen Suomen mallin vaikutusta aluehallintoviraston jakamaan lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustukseen. Haastatteluissa nousi esille myös pelko tilanteesta, jossa kerhotoimintaan palkatulle työntekijälle ei toteudukaan kerhoja suunnitellusti. Toisaalta toiminnan laajuuskin nähtiin epäilyttävänä asiana. Epäröintiä oli selvästi vähemmän sellaisilla 4H-toimijoilla, joilla harrastamisen Suomen mallin kerhoja ohjasivat pääasiassa yhdistyksessä jo töissä olleet työntekijät. Kumppanuuden alkuvaiheen epäröintiä kuvailtiin seuraavasti.

Ohjaajien saaminen aina myös haastaa, kun tämä toiminta on heti koulun jälkeen, eikä näihin ryhmiin voida käyttää niitä meidän avaintuotteiden mukaisia nuoria ohjaajia.

Eniten epäilytti se, että miten se vaikuttaa meidän muuhun maksulliseen kerhotoimintaan ja sitä kautta jäsenyyteen.

Oli tärkeätä kirjata sopimukseen, että kerhomäärän jäädessä pieneksi voimme sitten matkakuluja periä. Sellainen suuri riskitekijä siinä oli, ettei kerhoja tulisikaan tarpeeksi. Mitä sitten työntekijän lopulle työajalle tehdään?

Minua epäilytti se, että kun sitä rahaa oli niin paljon jaossa, että sehän tarkoittaa, että niitä kerhojakin pitää olla tosi paljon.

En epäröinyt, koska heti tiesi jo maalaisjärjellä, että tämä rahoitus siirtyy niistä AVI-kerhoistamme tänne.

Vastauksista voi päätellä, että 4H:n ja kunnan väliseen yhteistyöhön harrastamisen Suomen mallissa on ollut molemminpuolinen motiivi. Harrastustakuun toteuttaminen antaa julkiselle sektorille valmiin tahtotilan yhteistyön tiivistämiselle kolmannen sektorin kanssa. 4H:ta on ohjannut mukaan niin omat motiivit kuin myös halu auttaa vastavuoroisesti hyvää yhteistyökumppania. Molemmin puolinen hyöty on toimivan yhteistyön edellytys myös Möttösen ja Niemelän (2005) mukaan.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että 4H on valikoitunut kolmannen sektorin toimijoista yhteistyökumppaniksi harrastamisen Suomen malliin erityisesti sen tunnettavuuden ja luotettavuuden sekä vankan kerhotoiminnan kokemuksen ansiosta. Vastauksien mukaan 4H:ssa ollaan valmiita muutoksille ja pysyttään nopeallakin aikataululla lähtemään isoihin projekteihin mukaan. Tässä huomaamme Pihlajan (2010) nostaman kolmannen sektorin erityispiirteen, että kolmannen sektorin toiminta todella vastaa joustavasti ihmisten todellisiin tarpeisiin. Vaikka alkuvaiheessa olikin ollut jonkin verran epäröintiä, voidaan vastauksista päätellä, että harrastamisen Suomen malliin osallistumista pidettiin ainoana oikeana vaihtoehtona 4H:lle. Puhuttiin jopa miellyttävästä pakosta.

5.1.3 Kumppanuuden ohjaus

Liki kaikki tutkimukseen osallistuneista 4H-yhdistyksistä toimi harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa ainoastaan palveluntuottajana. Ainoastaan yhdellä paikkakunnalla 4H:n tehtävänä oli myös koordinoida hankkeen kerhotoimintaa. Muilla paikkakunnilla koordinointi hoidettiin kunnan omilla resursseilla, joko valmiilla tai tätä hanketta varten palkatuilla. Suurin osa haastateltavista olisi kieltäytynyt koordinoinnista, josta kunta olisi sitä 4H:lle tarjonnut. Koordinoitua pidettiin liian massiivisena olemassa oleville 4H:n resursseille, mutta toisaalta ajateltiin kunnan koordinoinnin olevan myös toimijoille tasapuolisempi vaihtoehto. 4H:n roolia harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa kuvailtiin seuraavasti.

Aika pian sovittiin suullisesti, että meiltä koordinoitaisiinkin. Sivistysjohtaja varmaan koki, että hänellä on paljon muutakin hommaa, niin hän tarvitsee apua tähän.

Kunnan puolesta siinä on kaksi koordinaattoria. Ei meille tarjottu koordinointia, eikä meillä olisi resursseja, koska olen ainut kokoaikainen tässä.

Varmaan sen takia sitä koordinointia ei meille tarjottu, koska se sitten heijastuisi niin paljon 4H:n omaksi jutuksi. Varmasti tasa-puolisuuden merkeissä on ehkä kunnan helpoin koordinoida.

Kumppanuudesta oli sovittu kunnan ja 4H:n välillä eritavoin. Viidessä tapauksessa yhteistyöstä oli tehty kirjallinen sopimus kaikkien kuntien kanssa. Kolmessa tapauksessa yhteistyöstä oli sovittu vain suullisesti. Yksi yhdistys oli tehnyt sopimuksen toisella paikkakunnalla kirjallisesti ja toisessa suullisesti. Yllättävintä oli, että myös koordinoinnin hoitanut yhdistys oli sopinut yhteistyöstä ainoastaan suullisesti. Kirjallinen sopimus tuli kaikissa tapauksissa kunnan puolelta, mutta ainakin yhdessä kunnassa siihen tehtiin 4H:n pyynnöstä hieman muokkauksia. Yhteistyön sopimisesta haastateltavat kertoivat näin.

Sopimuksia ei tehty. Se olisi ollut varmaan ihan järkevää ihan kirjallisesti sopia mitä se koordinointi pitää sisällään.

Kunnalta tuli sopimus, mutta me vähän muokkasimme sitä.

Yhteistyön alkaessa sovituista asioista nousi esille vahvimmin palvelun hinnoittelu. Palvelun hinta oli pyritty laittamaan niin, että se kattaisi ainakin suurimman osan kerhon kuluista. Hinnoitteluun oli vaikuttanut myös muu kunnan kanssa tehtävä yhteistyö, kunnan 4H:lle antama muu avustus sekä se, että 4H halusi ehdottomasti päästä mukaan harrastamisen Suomen mallin pilotointiin. Kerhotunnin hinta vaihteli sopimuksissa 22 eurosta 80 euroon. Vaikka joissakin tapauksissa puhuttiin samasta tuntihinnasta, hinnan sisältö poikkesi lähes kaikissa tapauksissa. Osassa tapauksista kerhotunnin hinta piti sisällään ohjaustyön lisäksi sekä materiaalikulut että ohjaajan matkakulut, mutta joissain tapauksissa nämä kulut saatiin laskuttaa erikseen tai materiaalit tulivat suoraan hankkeelta ja ohjaajan matkakulut jäivät 4H:n omavastuuksi. Yleisimmin kerhotunnin hinta piti sisällään yhden ohjaajan, mutta suurimman tuntihinnan kohdalla ohjaajia oli kerhossa kaksi. Osassa palvelunhinta oli osattu määritellä ohjaajakohtaisesti sekä maksimi kerholais määrä huomioiden. Yhdessä ta-

pauksessa raha ei liikkunut 4H-yhdistyksen kautta ollenkaan, vaan myös ohjaajakulut menivät suoraan hankkeen kautta. Kirjallisen sopimuksen tehneet listasivat sopimukseen myös yleisimmin asiat, joihin osapuolet sitoutuvat, mitä kautta raha kulkee sekä pykälät siitä, että mitä tapahtuu, jos toiminta ei toteudukaan suunnitellusti. Sopimuksen sisällön vaihtelua kuvattiin seuraavasti.

Toiselta kunnalta saadaan kuitenkin kunta-avustusta ja yhteistyötä on laajasti. Ajateltiin siksi, että tänne pystytään huokeammin tarjoamaan.

Kun tämä on meilläkin pilotti, niin tarjosimme nyt niin alhaisen hinnan, että varmasti pääsimme mukaan ja pystyimme kokeilemaan tätä. Tämä on joka tapauksessa se, mitä meidän täytyy tulevaisuudessa tehdä.

Meillä raha ei liiku meidän ja koulun välillä millään lailla, koska ohjauspalkkiotkin menevät suoraan maksuun koulun kautta.

Sopimuksessa oli hinnan lisäksi myös, että mihin olemme sitoutuneet ja se, että mitä kautta rahoitus tulee. Tietysti myös pykälät siitä, jos toiminta ei toteudukaan, niin eivät ole korvausvelvollisia.

Vastauksista voi päätellä, että 4H-yhdistykset ovat päässeet harrastamisen Suomen mallissa hyvin tukemaan julkisen sektorin palvelun tuotantoa omalla toiminnallaan. Tämän Möttönen ja Niemelä (2005) nostavatkin kolmannen sektorin tärkeimmäksi rooliksi palveluntarjoajana. Vastauksista huokuu kumppaneiden välinen luottamus, sillä niin usealla paikkakunnalla toiminnasta on sovittu ilman kirjallisia sopimuksia. Toisaalta kyse voi olla siitä, että toiminnan organisointi on ollut puutteellista. 4H:n kannalta olisi tärkeää, että hinta ja osapuolille kuuluvat tehtävät olisi tarkasti sovittu, koska yhdistykset ovat esimerkiksi palkanneet työntekijöitä hankkeen kerhotoimintaan ja yhdistysten resurssit ovat muutoinkin rajalliset. Hinnoittelun vaikeudet tuntuivat johtuvan erityisesti siitä, että kyseessä oli harrastamisen Suomen mallin pilotointi ja toimintamalli oli monella paikkakunnalla varsinkin aluksi hyvin epäselvä. 4H:n yhteinäisten hinnastojen tekeminen tuntuikin mahdottomalta, koska jokaisella paikkakunnalla harrastamisen Suomen mallia toteutetaan eri tavalla. Tärkein huomio on kuitenkin se, että kerhotoiminnasta saatu korvaus ei ollut 4H-toimijoiden mielestä ratkaisevin tekijä kumppanuudessa, vaan 4H-toimijoilla oli vahva halu päästä mukaan harrastamisen Suomen mallin pilotointiin joka tapauksessa.

5.1.4 Muut kumppanit ja yhteistyö

Useimmilla tutkimuksessa mukana olleilla paikkakunnilla harrastamisen Suomen mallin pilotointiin osallistui 4H:n lisäksi myös muita toimijoita. Vain alle viidesosassa tutkimuksen paikkakunnista 4H oli harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa kunnan ainoa kumppani. Yleisimmin kerhoja toteuttivat myös kunnan omat toimijat, muut järjestöt tai yhdistykset, mutta myös yritystoimijoita tiedettiin olleen mukana. Kaikki 4H-toimijat eivät tienneet, että ketä toimijoita paikkakunnan hankkeessa oli mukana tai oliko edes muita mukana. Vastauksien mukaan 4H-toimijoilla oli käsitys, että kunnilla ei yleensä ollut ongelmia saada harrastamisen Suomen malliin kumppaneita, mutta he myös tiesivät yhteistyöstä kieltäytyneitä tahoja, kuten esimerkiksi kansalaisopiston, koulunkäynninohjaajat sekä jotkut liikuntaseurat. Erikoisin yhteistyö oli sellainen, jossa toinen järjestö veti harrastamisen Suomen mallissa kerhotoimintaa kokonaan 4H:n konseptilla. Kaikissa tapauksissa 4H-toimijat kuvailivat yhteistyötä harrastamisen Suomen mallissa tasapuoliseksi, vaikka mukana olevien yritystoimijoiden hintojen tiedettiin olleen korkeammat kuin 4H:lla. Muiden kumppaneiden mukanaolosta harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa haastateltavat kertoivat seuraavasti.

Mukana on myös yritystoimijoita, joilla on sellaista erityisosaa-
mista, mitä meillä muilla lasten ja nuorten kanssa toimivilla ei ole,
esimerkiksi valokuvaus.

Täällä paikkakunnalla on hyvä tilanne harrastustoimijoiden suh-
teen, joten ei heillä varmaan ollut haasteita saada kumppaneita.

Täällä tarjottiin kerhoja koulunkäynninavustajille, mutta he eivät
siihen lähteneet. Urheiluseurakin sanoi heti, ettei heillä ole teki-
jöitä näihin juttuihin.

Ainoastaan yksi koulu meni toiselle toimijalle, mutta hekin vetivät
sen kerhotoiminnan meidän konseptillamme. Ensin vähän nauret-
tiin, että nyt 4H-kerhot menevät toiselle toimijalle, mutta sitten kun
näiden kerhojen toteuttaminen oli niin monimutkaista, niin olimme
ihan kiitollisia, että se yksi koulu meni toiselle.

Meillä on ollut tuntikorvaus järjestöille 35 euroa ja yrityksille 45 eu-
roa tunti. Se on ihan reilua, koska onhan yrittäjä eri asemassa
taas verotuksen ja muiden maksujen kannalta.

Vain kolmasosa tutkimukseen osallistuneista 4H-toimijoista kertoi, että harras-
tamisen Suomen mallin kerhotoimintaa suunniteltiin paikkakunnalla yhdessä

kaikkien toimijoiden kanssa, joko yksittäisissä palavereissa tai nimetyssä ohjausryhmässä. Muilla paikkakunnilla suunnittelua tehtiin vain yhdessä mahdollisen hanketyöntekijän tai kunnan muun henkilöstön kanssa. Yhteisellä suunnittelulla pyrittiin välttämään päällekkäisyyksiä, mikä tietenkin on toimijoiden itsensä, mutta ennen kaikkea lasten ja nuorten etu. Joillakin paikkakunnilla suunnittelun teki kokonaan hanketyöntekijä, jolloin 4H saattoi keskittyä vain toteuttamaan sovitun toimintansa. Yhteistä suunnittelua kuvailtiin seuraavasti.

Ei ollut yhteistä suunnittelua minkäläistä. Me vaan hyppäsimme mukaan omilla tuotteillamme.

Esimerkiksi Marttojen kanssa tarjosimme molemmat kokkikerhoja, mutta jaoimme selvästi ikäryhmät, etteivät ne olleet samoille lapsille. Tämä oli tietysti etu niille lapsille ja nuorille.

Tutkimukseen osallistuneet 4H-toimijat eivät saaneet kerhotoiminnan toteuttamiseen juurikaan ohjeistusta hankkeen tai kunnan puolelta, vaan he saivat pääasiassa toteuttaa sen omatoimisesti parhaalla katsomallaan tavalla. Sitä vastoin 4H-toimijat kokivat, että heillä olisi voinut olla annettavaa juuri tässä ohjeistuksessa hankkeen koordinaattorille sekä muille toimijoille. Yhteiset ohjeistukset, joita oli, liittyivät lähinnä koronan huomioimiseen, rahan kulkemiseen, osallistujamääriin sekä toiminnan raportointiin. Haastatteluissa nousi esille, että useampi 4H-toimijat olisi kaivannut pilotoinnin alkuun selkeämpää ohjeistusta käytännön toteutuksessa esimerkiksi tarvikehankintoihin. Kumppanuuden ohjausta harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa haastatteluissa kuvailtiin näin.

Olemme menneet ihan 4H:n sabluunalla nämäkin kerhot eli ihan omatoimisesti.

Pelisääntöjä ei käyty läpi ollenkaan muiden toimijoiden kanssa. Koen, että me osaamme tämän homman aika hyvin ja meidän toimintaan luotetaan, joten ehkä meillä voisi olla annettavaa sitten muille ryhmille.

Ensin ihmeteltiin hetken, mutta kyllä se sitten nopeasti tuli koulusta ohjeistus, että suoraan koulun piikkiin hommataan tarvikkeet ja ettei edes ohjaajapalkkiot kierrä meidän kautta.

Tein koordinaattorina semmoisen ohjeistuksen, jossa oli lähinnä koronaohjeet ja, että miten seurata ja pitää kerhopäiväkirjaa osallistujista joka kerralta.

4H-toimijat kuvailivat saaneensa vastata itsenäisesti omasta toiminnastaan harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa. Muutoinkin he kuvailivat vastuunjaon olleen pääosin selkeää ja toimivaa alusta lähtien, mihin oli vaikuttanut muun muassa tiivis vuorovaikutus ja avoin ilmapiiri. Vastuunjaollisia ongelmia oli lähinnä niissä yhdistyksissä, joissa koulut tai kerhokoordinaattori ottivat ilmoittautumiset vastaan, eikä tiedot siirtyneet reaaliaikaisesti toiminnan järjestäjälle tai kerhonohjaajille. 4H-toimijat tuntuivat olevan kuitenkin kiitollisia siitä, että päävastuu hankkeesta oli kunnilla, eikä muutenkaan kaikkia tehtäviä tarvinnut tässä toiminnassa tehdä itse. Vastuunjakoon liittyvistä asioista haasteltavat kertoivat seuraavasti.

Aivan itsenäisestihän me vastasimme toiminnastamme.

Tiivis vuorovaikutus hankkeen ja vastuupettajien suuntaan auttoi paljon siihen, että vastuunjako ja tehtävät olivat selvät.

Vastuunjako onnistui meillä kyllä hyvin. Mehän pääsimme tässä ihan äärimmäisen helpolla, koska kunnan koordinaattorit kävivät meidän puolesta kaupassakin. Meiltä tuli vain se ohjaus.

Kouluilla oli ilmoittautumisen vastaanotto, mikä oli silleen vähän huono puoli tässä.

Tuloksista voi päätellä, että kunnat ovat suhteellisen helposti saaneet 4H:n lisäksi muitakin kumppaneita mukaan harrastamisen Suomen mallin pilotointiin. Toisaalta tutkimuksessa oli mukana paikkakuntia, joissa 4H oli pilotoinnin ainut kumppani. Muiden kumppaneiden määrä näytti olevan kytköksissä kuntakokoon, suuremmissa kunnissa tai kaupungeissa kumppaneita oli enemmän. Luonnollisesti muiden toimijoiden määrä vaikutti 4H:n rooliin harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa: mitä vähempi toimijoita oli, sitä isompi rooli 4H:lle oli tarjolla. Tuloksista voidaan todeta, että 4H-toimijoille harrastamisen Suomen mallissa oli tärkeintä saada hoitaa oma roolinsa, mutta he olisivat olleet valmiita antamaan omaa osaamistaan myös muille toimijoille esimerkiksi toiminnan suunnittelussa ja ohjeistuksessa. Useimmilla paikkakunnilla 4H oli saanutkin vankemman kokemuksen avulla opastaa kunnan kerhokoordinaattoria tehtävässään. Luottamus 4H-toimintaan näkyi siinä, että he saivat hyvin itsenäisesti hoitaa kerhotoimintaansa ilman tarkkoja ohjeistuksia tai pelisääntöjä. Yhteistä suunnittelua kuitenkin toteutettiin ainakin koordinaattorin välityksellä päällekkäisten toimintojen välttämiseksi. Myös Kenttälä & Suomu (2005)

nostavat yhteistyön suunnittelun tärkeyden esille kuvaillessaan onnistunutta yhteistyötä.

5.2 4H kumppanina harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa

5.2.1 4H:n tarjoamat palvelut Suomen mallin pilotoinnissa

Tutkimuksessa mukana olleet 4H-yhdistykset olivat osallistuneet hyvin eri laajuisella kerhotoiminnalla harrastamisen Suomen mallin pilotointiin. Pienimmillään 4H-yhdistys tarjosi neljän viikon jaksolla yhden kerhon. Kun taas laajimmillaan 4H-yhdistys vastasi koko lukukauden ajan kahdella paikkakunnalla lähes 30 kerhosta. 4H:n tarjoamat kerhot harrastamisen Suomen mallissa olivat yleensä 4H:lle tutuista teemoista kuten kokkaus, kädentaidot, metsä- ja luonto sekä eläimet. Yleisiä olivat myös niin sanotut monitoimikerhot, joissa on leikitty, liikuttu, askarreltu ja jopa kokkailtu, jos tilat sen ovat sallineet. Ehdottomasti suosituin 4H:n tarjoama kerho oli harrastamisen Suomen mallissa kokkikerho, joka olikin koululaiskyselyn kärkisijoilla lasten harrastustoiveissa. Yllättävää tuloksissa oli se, että kolmasosa tutkimuksen 4H-yhdistyksistä oli tarjonnut myös koululaiskyselyn suosituinta harrastusta eli parkouria, jonka ohjaaminen vaatii kuitenkin erityisosaamista. Suurin osa 4H:n tarjoamista kerhoista oli suunnattu alakoululaisille, mutta kolmasosassa yhdistyksiä toteutui myös yläkoululaisten kerhoja ja yhtä moni yhdistyksistä kuitenkin tarjosi kerhoja myös yläkoululaisille. Yläkoululaisten kerhoista toteutuivat tyttöjen kerho, kuntosalikerhoja ja kädentaitokerho. Lisäksi yhdellä paikkakunnalla yläkoululaisten kerhot toimivat niin, että nuoret itse ideoivat tekemiset ja ohjaaja tarjosi sitten puitteet niiden toteuttamiselle. Harrastamisen Suomen mallissa toteutuneen 4H-toiminnan monipuolisuutta kuvailtiin seuraavasti.

Meillä oli se yksi kokkikerho siinä neljän viikon jaksolla.

Meillä on kahden kunnan alueella yhteensä 27 kerhoa. Toiseen kuntaan meillä oli tarjolla myös kolme yritysaiheista kerhoa yläkoululaisille, mutta niihin ei valitettavasti tullut ilmoittautumisia tarpeeksi.

Meillä on alakoululaisille kokkikerhoja, kepparikerhoja, metsäsala-poliisikerho ja sellainen monitoimikerho.

Kun yläkoululla oli aika vähän kerhoja, niin olemme siellä ohjanneet tyttöjen kerhoa ja kuntosalikerhoja tytöille ja pojille.

Monitoimikerhot olivat yläkoululaisille ja ne ovat semmoisia samanlaisia kuin mitä meillä muutenkin yläkoulun kerhot ovat. Eli nuoret ideoivat ne ja ohjaaja antaa puitteet toteuttamiselle.

Kun 4H-toimijat tekivät ensimmäiset tarjoukset kerhojen teemoista, useimmilla heistä ei ollut vielä tiedossa koululaiskyselyn tuloksia eikä välttämättä myöskään kerhonohjaajia. Silloin ensimmäiset teemat valikoituivat 4H-järjestön perinteisiksi teemoiksi tai teemoiksi, jonka kuka tahansa pystyy keveällä perehdyttämällä ohjaamaan. Koululaiskyselyn tulosten perusteella 4H-yhdistykset valitsivat teemoja kuitenkin myös perinteisten 4H-teemojen ulkopuolelta. Useimmin syy tähän oli yhteinen toive toteuttaa mahdollisimman moni lasten ja nuorten harrastustoiveista, mutta syyksi ilmeni myös se, että 4H halusi kerhotoimintaa varten palkatulle työntekijälleen riittävästi kerhotunteja. Esimerkiksi parkouria ja sirkusteemaa 4H-yhdistykset tarjosivat harrastamisen Suomen mallissa ostopalvelutoiminnan turvin, joko niin, että koko ohjaus ostettiin toiselta yhdistykseltä tai niin, että ostettujen ohjeiden ja materiaalien mukaan itse ohjattiin kerhokerrat. Muutamassa tapauksessa koululaiskysely oli jo ennen yhteistyön alkamista toteutettu, ja 4H:lta pyydettiin toiveiden mukaisesti jotain tiettyä kerhoa. Yleisin tällöinen teema oli kokkaus. Koululaiskyselyn ja muiden toimijoiden tarjonnan perusteella valikoitui sitten se, että mille koululle mikäkin 4H:n tarjoama teema sijoittui. Yhdessä tapauksessa kerhopaikka valikoitui siten, että 4H:lta oli jo aikaisemmin toivottu tiettyä kerhoa sinne koululla. Erikoista tuloksissa oli, että kahden vahvimmin hankkeen kirjoittamisessa mukana olleen 4H-yhdistyksen kerhot painottuivat selvimmin sivukylille. Kerhoteemojen valinnasta haastateltavat kertoivat näin.

Onneksi sieltä löytyi meidänkin osaamisalueen ja intressien mukaisia toiveita. Kokkikerho oli yksi sellainen ja luontoaiheiset.

Piti valita sieltä semmoisia, joita pystyy riittävän hyvin perehdyttämään sille työntekijälle. Ja jotta kerhoja saataisiin riittävästi yhdelle työntekijälle, niin niitä tarjottiin aika laajalla skaalalla.

Koululaiskyselyssä nousseiden toiveiden perusteella tarjottiin vielä sirkuskoulua ja parkouria. Näistä tiesi, että niitä ei pysty itse vetämään, mutta sain niistä hyvät tarjoukset muista yhdistyksistä, jolloin ne kannatti ottaa ostopalveluna.

Meiltä haluttiin kerhoja lähinnä sivukylille, koska siellä ei löytynyt niitä koulunkäynnin ohjaajia, jotka olisivat pitänyt kerhoja.

Meillä on ollut ajatus, että juuri kokkikerhoa tänne keskustaan tuotaisiin. Haluttiin nyt kokeilla, että onko siihen kiinnostusta.

4H:n tarjoamat kerhoteemat pohjautuivat koululaiskyselyn tuloksiin kaikilla niillä paikkakunnilla, joissa koululaiskysely oli toteutettu. Yhdellä paikkakunnalla sivukylän koululaisille ei tehty kyselyä harrastustoiveista ollenkaan ja sinne kunta toivoi 4H:lta monitoimikerhoa. Kaikkiin toiveisiin 4H ei tarttunut, sillä pelättiin haasteita ohjaajien saamisessa ja aikataulua uusien teemojen järjestämiselle pidettiin pilotointivaiheessa liian pienenä. Toisaalta yhdessä haastattelussa nousi esille, että tällainen erityisosaamista vaativa kerhotoiminta voisi olla sitä yhdistyksen omaa toimintaa, joka vetäisi niitä uusia kerholaisia ja jäseniä toimintaan, jolloin sen jättäminen harrastamisen Suomen mallin ulkopuolelle on viisasta. Haastatteluissa nousi esille se, että 4H-toimijoiden mielestä paikkakuntakohtainen koululaiskysely olisi ollut toimivampi kuin valtakunnallinen, koska silloin olisi voinut rajata mahdottomia harrastuksia pois toivelistalta. Esimerkiksi ratsastus- tai lasketteluharrastuksen toteuttamiseen ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia joillain tutkimuksessa mukana olevilla paikkakunnilla. Valittujen teemojen suhdetta lasten ja nuorten sekä kunnan toiveisiin kuvailtiin seuraavasti.

Siellä ei tehty mitään kyselyitä, vaan se tuli sitten oikeastaan kaupungilta, että monitoimikerhoja järjestetään.

Ei ollut mitään mitä olisi toivottu, mutta ei lähdetty järjestämään. Tietysti siellä kyselyssä oli jotain ratsastusta tai laskettelua, joita ei olisi pystyttykään tarjoamaan.

Yhdeltä rehtorilta tuli toive, että olisi ollut vähän erityisempiä, esimerkiksi talvella jotain hiihdon opetusta tai muuta semmoista, joka vaatii vähän erityisosaamista jo ohjaajalta. En lähtenyt siihen, koska olisi sitten haaste löytää just sellainen osaaja.

Hetken aikaan mietittiin keppiheppakerhoa, sillä semmoinen meillä oli pari vuotta sitten ja se oli hirveen suosittu. Nyt näin lyhyellä varoitusajalla ei siihen saatu niitä ohjaajia.

Kaikissa tapauksissa harrastamisen Suomen mallissa järjestetty 4H-kerhotoiminta oli ainutlaatuista, vaikka muutamassa tapauksessa olemassa olevaa 4H-kerhotoimintaa sisällytettiin hankkeeseen. Aikaisemmin koulun kerhotoimintana toteutettuihin 4H-kerhoihin verrattuna harrastamisen Suomen mallin

kerhot erosivat eniten toiminnan laajuudessa; kerhoja oli enemmän ja ne kestivät yleisimmin koko lukukauden. Aluehallintoviraston tukemaan eli perinteiseen 4H-kerhotoimintaan eroja löytyi runsaammin. Yleisimpiä eroja harrastamisen Suomen mallissa olivat kerhojen sijoittuminen heti koulupäivän yhteyteen, ohjaajien täysi-ikäisyys sekä kerhotoiminnasta saatava korvaus. Luonnollisesti erona nähtiin myös se, että kun oli kyse toimintamallin pilotoinnista, niin organisointi oli vaativampaa kuin perinteisen oman jo vakiintuneen kerhokauden organisointi. Perinteisen ja vakiintuneen 4H-kerhotoiminnan etuna nähtiin sen tunnettavuus lasten ja perheiden keskuudessa. Harrastamisen Suomen mallin ja aikaisemman 4H-kerhotoiminnan eroista haastateltavat kertoivat seuraavasti.

Aikaisempi koulun kerhotoiminta on ollut niin vähäistä, joten tämmöisenä koko lukukauden toimintana tämä on ihan uutta.

Oma koulupäivän jälkeinen kerhotoimintamme siirtyi tähän hankkeeseen, mutta saamme tästä ensimmäistä kertaa korvausta.

Nämä kerhot eroavat omista kerhoistamme siten, että nämä ovat kouluaikana ja näissä ohjaajat ovat täysi-ikäisiä.

Lapset ja perheet ovat niin tottuneita sivukylillä omiin kerhoihimme, että ehkä siksi Suomen mallin kerhossa on ollut vähemmän lapsia kuin omassa kerhossamme.

Aikaisempi kerhotoiminta on ollut niin selkeä ja valmis, että kerhokausi on ollut aina helppo viedä läpi. Kun taas tämmöinen uusi kerhosysteemi vaatii aina sisäänajovaiheen kuitenkin.

Tuloksista voi päätellä, että 4H-yhdistykset ovat päässeet toteuttamaan lasten ja nuorten toiveiden mukaista harrastustoimintaa ja yleisimmin valikoituneet teemat ovat olleet 4H:lle tuttuja. 4H-yhdistykset ovat rohkeasti lähteneet mukaan myös erityisosaamista vaativien kerhojen toteuttamiseen, tämä voi kertoa siitä, että 4H:ssa on totuttu tekemään yhteistyötä eri yhdistysten ja seurojen kanssa ja verkostoista on voinut jo valmiiksi löytyä erityisosaajia. Tiukka aikataulu pilotoinnin käynnistämisessä on ohjannut joissakin yhdistyksissä valitsemaan kerhot perinteisistä ja tutuista teemoista.

5.2.2 4H:n resurssit harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa

Tutkimuksessa mukana olleet yhdeksän 4H-yhdistystä jakautuivat ohjaajaresurssien perusteella tasan kolmeen osaan. Kolmasosa ohjasi harrastamisen Suomen mallin kerhonsa yhdistyksen olemassa olevilla ohjaajillaan, kolmasosa palkkasi kerhoja varten palkkatukeen oikeutettuja ohjaajia ja kolmasosa palkkasi joko täysi-ikäiseksi ehtineitä entisiä kerhonohjaajanuoria tai aikuisia ammattilaisia. Erityisesti palkkatukilaisten käyttäminen ohjaajina harrastamisen Suomen mallin kerhoissa jakoi haastattelijoiden mielipiteitä; osa piti niiden käyttämistä koko hankkeeseen osallistumisen ehtona, kun taas osa ei voinut kuvitellakaan palkkatukilaisten käyttämistä tällaisessa kerhotoiminnassa sen vaativuuden vuoksi. Palkkatukilaisia käyttäneissä 4H-yhdistyksissä oli pääasiassa ollut jo ennen harrastamisen Suomen mallia palkkatukipaikka auki ja niissä yhdistyksissä palkkatukilaiset tekivätkin kerhonohjauksen lisäksi myös muita tehtäviä. Yhdessä tapauksessa pidettiin perehdytyksen kannalta selvempänä, että palkkatukilaisen työnkuvaan ei sisällytetty harrastamisen Suomen mallin kerhojen lisäksi muuta. Ohjaajia rekrytoineet kuvailivat sopivien ohjaajien löytymistä sattumana ja lähes kaikki heistä epäilivät ohjaajien rekrytoinnin tuovan haasteita tulevaisuudessa erityisesti siksi, että kerhotoiminta tapahtuu heti koulupäivän päätteeksi ja kerhotoimintaa on hajanaisesti ympäri paikkakuntaa. Ohjaajien valintaan ja rekrytointiin liittyviä asioita kuvailtiin haastatteluissa seuraavasti.

Olemme toimineet olemassa olevilla ohjaajillamme. Vain yksi ohjaaja on tullut ulkopuolelta tuohon seinäkiipeilyyn.

Olin palkkatuettua ohjaajaa jo katsellut ja ajattelin, että nyt on mahdollisuus palkata pienemmälläkin tukiprosentilla. Lopulta kuitenkin löysin 100 prosenttisella palkkatuella ohjaajan tähän.

Päätimme jo alussa, että emme yritä etsiä ilmaisia ohjaajia, vaan palkkaamme aikuiset ammattilaiset sinne. Varsinkin kun tässä oli pilotin vuoksi paljon säätämistä, niin emme halunneet kenenkään joutuvan liian haastavaan paikkaan.

Ohjaajat löysin lopulta meidän omista entisistä kerhonohjaajista. Näillä nuorilla sattui olemaan semmoinen koulutilanne, että pystyivät tähän lähtemään.

Ohjaajien saaminen oli kyllä vaikeaa, koska ne kaikki kerhot olivat samaan aikaan eri kouluilla.

Kaikkia 4H:n teemakerhoja safkasankarit, metsäsalapoliisit ja kädentaitajat oli käytetty soveltaen tai materiaalina harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa. Aivan ohjelmarungon mukaisesti yksikään 4H-yhdistys ei teemakerhoja käyttänyt, vaan niitä oli sovellettu kerhokertojen määrään, kerhokerran pituuden tai muuten vain tehtävien sopimattomuuden vuoksi. Osa yhdistyksistä suositteli ohjaajille materiaaleiksi teemakerho-oppaita sekä muita 4H:n TOP-tehtäväpankista löytyviä tehtäviä, mutta he eivät olleet varmoja käytettiinkö niitä lopulta. Melkein puolet vastaajista kielsivät käyttäneensä mitään 4H-tuotteita näissä kerhoissa. Tämä voi kuvastaa sitä, että kiireisen aikataulun vuoksi ohjaajat turvautuivat itselleen entuudestaan tuttuihin ohjeisiin tai ohjelmiin. Toisaalta 4H-tuotteita ei käytetty niissä 4H-yhdistyksissä, jotka ohjasivat harrastamisen Suomen mallin kerhoja olemassa olevilla resursseilla, vaikka heidän voisi olettaa tuntevan 4H-tuotteet paremmin. Yläkoululaisille oli muutamalla paikkakunnalla tarjolla 4H-yrityskurssista räätälöityjä yrittäjyyskerhoja, mutta niihin ei tullut tarpeeksi ilmoittautuneita. Yrittäjyyteen kiinnostuksensa osoittaneille nuorille tarjottiin kuitenkin mahdollisuus yrityskurssin käymiseen harrastamisen Suomen mallin ulkopuolella. 4H-tuotteiden käyttämisestä näissä kerhoissa kerrottiin seuraavasti.

Keppiheppakerho toteutettiin aika lailla kädentaitajat mallin mukaisesti ja safkasankareiden nimellä kokkikerhokin oli, mutta on sitä pitänyt paljon soveltaa. TOP-tehtäviä on käytetty.

Metsäsalapoliisit ja safkasankarit oppaat ovat olleet materiaalilähteinä, mutta ei me olla ohjelmarunkoja kuitenkaan käytetty.

Ei käytetty 4H-tuotteita näiden kerhojen osalta. Tämä on kuitenkin koko kevään ja nämä teemakerhot ovat sitten vähän lyhyempiä kestoltaan.

Kyllä se ohjaaja on mennyt ihan omilla vuosien aikana kertyneillä ohjeilla.

Yrittäjyyskerhot olisi olleet yrityskurssin pohjalta, mutta sinne ei valitettavasti tullut ilmoittautumisia tarpeeksi.

Haastatellut toiminnanjohtajat olivat käyttäneet työaikaansa harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa hyvin vaihtelevasti, mihin vaikutti niin tämän kerhotoiminnan laajuus, toiminnanjohtajan työnkuva sekä yhdistyksen muu henkilöstö. Koordinoinnin hoitaneen 4H-yhdistyksen lisäksi myös yksi toinen yhdistys oli käyttänyt työaikaansa hankkeen suunnitteluun ja kirjoittamiseen, vaikka

siitä ei sovittu korvausta kunnan kanssa. Yhdessä tapauksessa, jossa 4H:n kerhonohjaaja toteutti harrastamisen Suomen mallin kerhon omalla toiminnellään, ei toiminnanjohtajalle ollut tullut mitään lisätyötä harrastamisen Suomen mallissa mukana olemisesta. Pääosin yhdistykset eivät olleet laskeneet toiminnanjohtajalle itselleen säännöllisiä ohjaustunteja, vaan työhön oli suunniteltu kuuluvan lähinnä ohjaajien perehdyttämistä ja tukemista sekä tuurauksia. Yllättävää oli se, että yhdellä haastateltavalla oli mahdollisuus ohjata jopa 12-15 viikkotuntia harrastamisen Suomen mallin kerhoja, kun muiden mukaan toiminnanjohtajalla ei olisi minkäänlaisia mahdollisuuksia ehtiä ohjaamaan itse kerhoja. Yrityskerhot olivat laskettu toiminnanjohtajan ohjattavaksi, sillä niiden ohjaaminen vaati oman koulutuksensa. Toiminnanjohtajan työajan käyttämistä harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa kuvailtiin seuraavasti.

Meillä ei sitä sopimukseen laitettu, mutta kyllä minä käytin työaika hankkeen suunnitteluun ja kirjoittamiseen.

Toiminnanjohtajan työaika oli tarkoitus käyttää vain ohjaajien perehdytyksiin ja yhteistyöhön siihen välillä sekä tuurauksiin. Aloitimme kuitenkin toiminnanohjaajan kanssa vetämään kerhoja toisessa kunnassa, koska emme ehtineet saada alkuun ohjaajia.

Ihan tarkkaan en osaa sanoa, mutta ehkä 12-15 viikkotuntia ohjaan itse. Aika on riittänyt, koska nyt keväällä ei olla sillä tavalla järjestetty muita tapahtumia, jotka normaalisti veisivät aikaa.

Minä en ehdi mitään kerhoja pitämään.

Toiminnanjohtajan ohjaustyötä oli laskettu ainoastaan yrityskerhoihin. Jos ne olisivat toteutuneet, niin minä olisin ollut ainut, joka olisi ne voinut ohjata.

Vastauksista voi tulkita, että 4H:lla on ollut hyvät lähtökohdat osallistua harrastamisen Suomen mallin pilotointiin. Kolmasosa yhdistyksistä on voinut hoitaa hankkeen kerhot yhdistyksen olemassa olevalla henkilöstöllä. Lisäksi 4H-yhdistyksillä on ollut valmiudet palkata toimintaa varten uusia työntekijöitä, vaikkakin vielä pilotointivaiheessa työllistetyt ovat olleet usein palkkatukilaisia. 4H-järjestöllä on valmiita tuotteita, joita on voinut soveltaen käyttää hyödyksi harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnassa niin kuin Suomen 4H-liiton (2019) strategia lupaakin. Vastauksista voi myös päätellä, että harrastamisen Suomen malli voisi vakiintuessaan mahdollistaa yhdistyksille lisätyövoiman saamisen myös muuhun toimintaan ja samalla työntekijän ammattitaitoonkin

voisi panostaa eri tavalla. Vastaukset kuvastavat myös erinomaisesti 4H-toiminnanjohtajien työnkuvan erilaisuutta; toisessa yhdistyksessä toiminnanjohtaja ei ole ehtinyt ohjaamaan mitään hankkeen kerhoista ja toisessa yhdistyksessä toiminnanjohtajalla oli säännöllisiä ohjaustunteja toista kymmentä viikossa. Vastauksista voi päätellä, että 4H:lla on Kenttälän & Suomun (2005) mainitsemat edellytykset, resurssit ja tahtotila, toimivaan yhteistyöhön kouluissa.

5.2.3 4H:n haasteet harrastamisen Suomen mallin toteutuksessa

Pääosin haastateltavat olivat sitä mieltä, ettei heillä ollut mitään haasteita harrastamisen Suomen mallin käytännön toteutuksessa. Kuitenkin kun, tutkimuksen kohteena oli harrastamisen Suomen mallin pilotointi, on ymmärrettävää, että toimintamalli koettiin vielä keskeneräiseksi ja joitain käytännön haasteita-kin kohdattiin. Pilotointihankkeet käynnistettiin paikkakunnilla hyvin nopealla aikataululla pian vuoden vaihteen jälkeen, joten ymmärrettävästi kiireinen aikataulu koettiin haasteeksi kerhotoiminnan käytännön toteutuksessa. Suurin osa 4H-toimijoiden kokemista käytännön haasteista harrastamisen Suomen mallissa liittyivätkin toimintamallin epäselvyyteen. Korona oli haasteena jo yhteistyön alussa, mutta se vaikutti myös käytännön toteutukseen. Koronan vuoksi ryhmäkokoja jouduttiin rajoittamaan ja kerhojen kokoontumisia jouduttiin siirtämään tai jopa perumaan. Käytännön toteutukseen liittyviä 4H:n omia haasteita sekä ulkoisia haasteita kuvailtiin näin.

Meillä ei kyllä siinä ollut oikein mitään haasteita.

Alussa oli vähän kankeuksia, kun päätökset näistä käytännön ohjeistuksista tuli vasta kerhokauden alkamisen jälkeen.

Meillä menttiin sillä 6 henkilön rajoituksella pitkään koronan vuoksi ja kyllä se oli aika iso haaste.

4H-toimijat kokivat ehkä vakavimmaksi käytännön haasteeksi harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa sen, ettei lasten ilmoittautumistiedot siirtyneet heille sujuvasti, mikä aiheutti myös turvallisuuteen liittyviä haasteita. Lähes kaikilla, joilla ilmoittautumiset olivat menneet koulun tai koordinaattorin kautta, oli ollut haasteita saada vanhempien yhteystietoja tai tietoja lasten allergioista. Toimivimmin ilmoittautumistiedot olivat siirtyneet silloin kuin ilmoittautuminen

tapahtui 4H:n omien sivujen kautta tai 4H:lla oli käyttöoikeus koulun järjestelmään. Ilmoittautumiskäytäntöihin liittyvistä haasteista kerrottiin seuraavasti.

Koulu ei pysty luovuttamaan meille vanhempien yhteystietoja, koska he eivät hoksanneet pyytää tietojen luovuttamislupaa ilmoittautumisvaiheessa.

Toisella paikkakunnalla allergiat ilmoitettiin sinne järjestelmään, joka oli meilläkin käytössä.

Meillä on paljon selkeämpi tuo oman nettisivun kautta ilmoittautuminen. Saamme heti kaikki tiedot ja listat, mitä haluamme.

Tiedonkulkuun liittyväksi haasteeksi 4H-toimijat kokivat myös sen, ettei heillä tai kerhonohjaajilla ollut aina tiedossa ajantasainen ryhmäkoko. Tai etteivät he olleet sopineet kenelle kuuluu välitiedottaminen, jos kerhoissa onkin tilaa uusille kerholaisille. Alunperinkin kouluilla tai kunnalla saattoi olla eri käsitys sopivasta ryhmäkoosta kuin 4H-toimijalla. Tiedonkulkuun liittyviä haasteita koettiin erityisesti sen vuoksi, että toiminnassa oli niin monta välikättä. Tiedonkulkuun ja viestintään liittyviä haasteita kuvailtiin seuraavasti.

Emme saaneet tietoja, jos joku kerholainen oli ilmoittanut lopettavansa kerhossa käynnin. Meillä saattoi näkyä, että kerhossa on 25 lasta, vaikka siellä saattaa ollakin vain 19. Ja meiltä sitten kuitenkin kysytään, että voiko kerhoon laittaa uusia kerholaisia.

Emme sopineet, että kenen vastuulla on väliaikatiedottaminen. Koen tärkeänä, että jos vaan ryhmä jostakin syystä meinaa kiihtyä, niin laitettaisiin uutta viestiä ja näin ehkä uusia kerholaisia.

Me laitettiin osallistujamäärä sopimukseen, että pienten kokkikerhossa enintään 12 ja isojen ryhmissä 15 osallistujaa, että saataisiin pidettyä se laadukkaana, turvallisena, ja kaikilla tapahtuisi siellä oppimista ja olisi mielekästä tekemistä riittävästi. Mutta tämän he halusivat pyyhkiä sieltä sopimuksesta kuitenkin pois.

Siinä on hankkeen hakija, koordinoija, koulu ja sitten meidän 4H-toimija ja meidän ohjaajat. Siinä on aika monta linkkiä välissä, joten homman pitää olla hyvin saumatonta, että se toimii hyvin.

Myös kerhotilat ja tarvittavien välineiden puuttuminen aiheuttivat haasteita 4H-toimijoiden mielestä kerhotoiminnan toteuttamisessa. Esimerkiksi koululaiskyselyissä kärkisijoilla olleelle kokkaukselle ei ollut kaikissa kouluissa sopivia tiloja. 4H-toimijat olivat joutuneet soveltamaan myös esimerkiksi parkourkerhon sisältöä tarvittavien välineiden puuttuessa. Tila- ja välineongelmia 4H-toimijat

olivat pyrkineet ratkaisemaan luovilla ratkaisuilla ja tarkemmalla sisällön suunnittelulla, mutta he korostivat myös kerhotoiminnan tilaajan vastuuta toteuttamisedellytysten tarjoamiseen. Kerhotiloihin ja välineisiin liittyviä haasteita haastateltavat kuvailivat seuraavasti.

Kouluissa ei ole myöskään keittiöitä eli siellä voi olla isot ryhmät ja vain yksi mikro. Se vaatii sitten ohjaajilta paljon suunnittelua.

Parkourkerhossa piti vähän ideoida, koska eihän kouluilla ollut esimerkiksi hyppyarkkuja. Niistä on ollut nyt puhetta, että voisiko niitä hankkia.

Olisi hyvä, että kunnioitettaisiin sitä sopimusta sieltä tilaajan puolelta niin, että annettaisiin mahdollisuudet toteuttaa se toiminta.

Kokeneina kerhotoiminnan organisoinnissa 4H-toimijat arvioivat kriittisesti paikkakuntiansa harrastamisen Suomen mallin koordinoitua ja ohjeistusta. Haasteiksi 4H-toimijat nostivat esille koordinaattoreiden kokemattomuuden, sitoutumattomuuden sekä puutteelliset ohjeistukset tai turvallisuusvaatimukset. Koordinoinnin hoitanut 4H-toimija koki haasteeksi sen, että valta ei ollut kaikilla käsissä, koska hanke oli kuitenkin kaupungin. Tässä tapauksessa 4H-toimija koki haasteeksi myös sen, että häneltä kyseltiin paljon sellaisia kaupungin sisäisiä kysymyksiä, johon hän ei osannut vastata. Haastatteluissa koordinointiin liittyvistä haasteista kerrottiin seuraavasti.

Se koordinaattori ei tuntenut paikkoja, että minun piti ohjeistaa hänelle, että mikä koulu on milläkin kylällä.

Se koordinoija yhtäkkiä hävisi sieltä, lähti muihin töihin, eikä kukaan sitten ottanut sitä hommaa häneltä.

Se yllätti, ettei meiltä kysytty missään vaiheessa, meidän ohjaajien taustoista ja onko rikosrekisteriotteita pyydetty, jotka ovat minusta tärkeitä asioita.

Meille ei ohjeistettu mitään käytäntöjä. Olen itse ottanut omat 4H-järjestön käytännöt näihin kerhoihin, kuten turvallisuussuunnitelmat, päiväkirjat, ensiapulaukut ja osallistujien kirjaamiset.

Omat toimintamme ovat niin selkeät, että tietää miten kaikki tehdään. Tässä Suomen mallissa se rahakirstu ei ole käsissäni, vaikka minun se pitää kuitenkin koordinoida.

Koordinoinnin hoitanut 4H-toimija koki eniten haasteita käytännön toteutuksessa. Hänen mielestään sopimuksen yksityiskohdat olisi ollut syytä kirjata tarkemmin, koska heillä oli lopulta eri käsitykset koordinoinnin sisällöstä. Vaikka pääasiassa haastateltavat kokivat sopimuksien tukevan toiminnan toteuttamista, nousi esille myös haaste sopimuksien kokoamisessa yhtenäiseksi ohjeistukseksi toiminnalle. Tämä korostui yhdistyksissä, jotka toteuttivat harrastamisen Suomen mallia useammalla paikkakunnalla. Sopimukseen liittyviä haasteita haastateltavat kuvailivat seuraavasti.

Olisi ollut järkevää ihan kirjallisesti sopia, mitä koordinointi pitää sisällään. Ajattelin sen olevan vain, että hommaan kouluille erilaisia kerhoja ja katson niihin ohjaajat. Kaupungin mielestä siihen sisältyy myös palautteen kerääminen ja ilmeisesti myös loppuraportointi sivistysjohtajalle.

Tässä oli kunnilla koulukohtaisia sopimuksia, sitten oli harrastamisen mallin hankekohtaisia kerhosopimuksia ja sitten oli vielä ne meidän omat sopimukset. Piti sitten vähän selvittää keneltä mitään saa ja koota niitä yhteen.

Yli puolet haastateltavista koki harrastamisen Suomen mallin pilotoinnin toteutuksessa aikataulutukseen liittyviä haasteita. Yleisin ongelma oli saada ohjaajalle sopivasti kerhotunteja huomioiden siirtymiset koululta toiselle. Tämä haaste korostui luonnollisesti niillä, joilla harrastamisen Suomen mallin kerhotoimintaa oli sivukouluilla tai useamman paikkakunnan alueella, jolloin myös välimatkat olivat suurempia. Haasteeksi koettiin myös liian lyhyt kerho aika sekä eri koulujen erilaiset lukujärjestyksiin liittyvät käytännöt. Aikataulutukseen liittyvien ongelmien koettiin johtuvan pääasiassa siitä, että suunnittelu tehtiin ensisijaisesti koulujen ja toimintamallin tavoitteiden näkökulmasta ja yleensä 4H-toimijat joutuivat suunnittelemaan kerhokalenterinsa näiden ehtojen perusteella, eikä aina suunnitteluun liittyviä asioita ollut tarpeeksi hyvin selvillä. Aikataulutukseen liittyvistä haasteista haastateltavat ajattelivat seuraavasti.

Kerhot pitää olla yhden ja kolmen välillä ja se tarkoittaa pitkien välimatkojen vuoksi sitä, että se on periaatteessa yksi kerho aina yhdellä koululla eli ohjaaja pystyy vain neljä kerhoa vetämään sitten viikon aikana.

Meille annettiin sieltä koululta kerhoajaksi se kolmevarttia, joka on kokkikerholle tosi iso haaste.

Tässä pitäisi oikeasti saada semmoiset kunnolliset ja selkeät tiedot, että miten mikäkin koulu toimii ja niiden lukujärjestykset.

Opettajat katsovat pelkästään sen oman luokkansa lukujärjestyksestä. Me tietenkin katsomme näiden kaikkien 6 kunnan näkökulmasta, mutta sitten taas kunnan koordinaattori tai hankepäällikkö katsoo vain hänen kuntansa näkökulmasta.

Vastaukset kuvastavat sitä, 4H:lla on vankan kokemuksen myötä käytössään hyvät ja toimivat kerhotoiminnan käytännöt, mutta niiden käyttäminen tässä harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnassa ei ole ollut täysin saumatonta. 4H-toimijoiden on täytynyt muokata toimintojaan, niin että ne sulautuvat kunnan hakeman hankkeen sekä koulujen omiin toimintaperiaatteisiin ja käytäntöihin. Ennakkoluuloton toimintatapojen uudistaminen onkin Harjun (2010) mukaan yksi kansalaisjärjestöjen menestymisen ehto muuttuvassa maailmassa.

5.2.4 4H:n vahvuudet harrastamisen Suomen mallin toteutuksessa

Kaikki tutkimuksessa mukana olleet yhdeksän 4H-toimijaa kokivat onnistuneensa hyvin kumppanina harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa. Onnistumiseksi koettiin jo se, että noin lyhyellä varoitusaikalla suunniteltu kerhotoiminta saatiin pyörimään laadukkaasti. Onnistuminen näkyi positiivisena palautteena, osallistujien sitoutumisena toimintaan sekä yhteistyöhalukkuuden jatkumisena. Haastatteluissa nousi esille myös, että 4H pääsi tässä toimintamallissa helpolla, koska päävastuu budjetista ja organisoinnista oli pääasiassa kunnilla. 4H:n onnistumisia harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa haastateltavat kuvailivat seuraavasti.

Lyhyellä varoitusaikalla pystyttiin vastaamaan koulun pyyntöön saada tämmöinen kerho aikaiseksi. Osaamme nopeasti reagoida tarpeen vaatiessa, se on varmaan se isoin onnistuminen.

Varmaan ovat ihan tyytyväisiä toimintaan. Koordinaattori on myös kiittänyt, kun olen sitä auttanut siinä hänen tehtävässään.

Kyllähän sen sitten huomaisi, että emme olisi onnistuneet, jos meidän toimintaan ei olisi kiinnostusta.

Helppo oli mennä mukaan. Ei tarvinnut mistään budjeteista eikä mistään huolehtia, kun kaikki oli siellä valmiina.

4H:n vankka kerhotoiminnan kokemus sekä yhteistyöhalukkuus nostettiin haastatteluissa yleisimmin 4H-toimijoiden vahvuuksiksi harrastamisen Suomen mallin toteuttamisessa. 4H-toimijat muistuttivat, että kerhotoiminta on järjestön ydintehtävää, jota toteutetaan organisoidusti ja paikallisesti palkatun työvoiman avulla. Lisäksi haastateltavat nostivat esiin 4H:n vahvuuksina kokemuksen lasten kanssa toimimisesta, valmiuden järjestää toimintaa monipuolisesti ja laajastikin sekä joustavuuden. 4H:n vahvuuksista harrastamisen Suomen mallin käytännön toteuttamisessa haastateltavat ajattelivat seuraavasti.

Näillä muilla yhdistyksillä ei ole sitä tilannetta, että täällä meillä ollaan kuitenkin töissä ihan sitä varten.

Toimintamme pitäisi olla hyvin organisoitua paikallisesti ja niin laadukasta, että pärjäämme mahdollisessa kilpailussa paikkakunnalla.

Tarjoamme nimenomaan monipuolisuutta siihen tarjottimelle. Uskoisin, että kunnillekin on helpompi, kun siellä on yksi isompi toimija mukana.

Koronarajoituksiin reagoimisessa näkyy se, että pystymme joustavasti toteuttamaan.

Tutkimukseen osallistuneilla 4H-toimijoilla oli käsitys, että heidän osaamisensa luotettiin ja he pääsivät omasta mielestään käyttämään osaamistaan hyvin hyödyksi harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnan järjestämisessä. Tämä näkyi 4H-toimijoiden mielestä niin, että he olivat saaneet mallin toteuttamisessa ison roolin, olivat päässeet antamaan kehittämissuhteita tai tukea muille toimijoille sekä houkutelleet muita yhteistyökumppaneita mukaan. Oman osaamisen hyödyntämisestä haastatteluissa kerrottiin näin.

Uskoisin, että he siellä sen tunnustavat ja kuuntelevat kyllä sitten meidän ehdotuksia ja ajatuksia tämän mallin kehittämisessä.

Ehkä sielläkin yhteyshenkilö kuitenkin tunnusti 4H:n osaamisen. Luottamus ja tunnustaminen näkyivät siinä, että niitä kerhoja annettiin meille paljon.

Olen nyt jatkokaudelle houkutelut lisää toimijoita.

Vastaukset kuvastavat, että 4H-toimijoilla on ollut runsaasti harrastamisen Suomen mallin toteutuksessa tarvittavaa osaamista ja he ovat sitä myös pääs-

seet hienosti käyttämään. 4H-toimijoiden vahva rooli paikkakuntien harrastamisen Suomen mallin toteuttamisessa kuvastaa sitä, että 4H-toiminta mielellään perustuvan aidosti paikallisten ihmisten toimintaan ja vastaavan joustavasti todellisiin tarpeisiin. Tämän erityispiirteen nostaa esille myös Pihlaja (2010) kuvaillessaan kolmannen sektorin eroja yrityksiin ja julkisiin organisaatioihin. Vastauksista voi päätellä, että 4H-toimijat ovat kiinnostuneita kehittämään harrastamisen Suomen mallia yhdessä kuntatoimijoiden kanssa mahdollisimman toimivaksi.

5.3 Kumppanuuden merkitys 4H:lle Suomen mallin pilotoinnissa

5.3.1 Yhteys 4H-järjestön yrittäjyyskasvatukseen

Kaikki tutkimuksessa mukana olleet yhdeksän 4H-toimijaa kuvailivat harrastamisen Suomen mallin kerhojen olevan 4H-järjestön perustoimintaa ja sen sisältävän hyvin järjestön yrittäjyyskasvatusta kuvaavan Kolme askelta työelämään -toimintamallin ensimmäiselle portaalle. Haastatteluissa nousi kuitenkin esille, että 4H-toimijoiden vastuulla on huolehtia, että tämäkin kerhotoiminta täyttää 4H-kerholle asetetut laatuksiteerit kuten toiminnan turvallisuus, mielekäs tekeminen ja tekemällä oppiminen. Haastatteluissa nousi esille, että 4H:lla ja harrastamisen Suomen mallilla on yhteneväiset tavoitteet huomioida toiminnan suunnittelussa lasten ja nuorten toiveet. Samasta tavoitteesta kertoo myös Suomen 4H-liiton (2019) strategia, jossa lapset ja nuoret nostetaan toiminnan keskiöön. Harrastamisen Suomen mallin mukaisen toiminnan yhteyttä 4H-järjestön yrittäjyyskasvatukseen kuvailtiin seuraavasti.

Ensimmäisellä portaalla me tässä nyt toistaiseksi operoidaan.

Pitää tosiaan pitää puolensa, että toiminnan saa toteutettua kuten 4H-kerhot kuuluvatkin toteuttaa, laadukkaasti ja tekemällä oppimisen mahdollistaen.

Harrastamisen Suomen mallissa korostuu, että mitä lapset ja nuoret haluavat harrastaa. Tätä samaahan me tavoittelemme kaikessa toiminnassamme. Siksi ajattelen, että harrastamisen Suomen mallin pitäisi olla 4H:n perustyötä.

Kolme tutkimuksen yhdeksästä yhdistyksestä oli tarjonnut paikkakunnan harrastamisen Suomen mallin toiminnaksi 4H:n yrittäjyyskasvatusmallin toisen askelman mukaisia yrittäjyyskerhoja. Yrittäjyyskerhot olisivat toteutuessaan

mukailleet 4H-yrityskoulutusta ja halutessaan nuori olisi voinut perustaa 4H-yrityksen. Haastatteluissa nousi esille, että tällainen tavoitteellisempi toiminta voisi ollakin yläkoululaisille mieluisempaa kuin perinteinen kerhotoiminta. Lisäksi mainittiin, että olisi hienoa pystyä tarjoamaan yläkoululaisille toimintaa tässä siksikin, että heille toimintaa ovat pystyneet paikkakunnilla tarjoamaan harvemmat toimijat kuin alakoululaisille, ja siksi, että monella 4H-yhdistykselläkään ei ollut kerhotarjontaa yläkoululaisille. Työelämäkoulutuksien toteuttamisesta harrastamisen Suomen mallissa haastateltavat ajattelivat näin.

Jos yläkoululaisten kerho olisi toteutunut, niin sitten olisimme olleet jo toisella portaalla hyvin vahvasti, koska siellä olisi otettu sitä yrittäjyyttä mukaan.

Tulevaisuudessa yrityskoulutusta voisi käyttää, koska yläkoululaisille on todella paljon haastavampi löytää näitä toimijoita ja ylipäänsä toimintoja, joihin he lähtisivät mukaan.

Yrittäjyyskasvatusmallin kolmas askel pitää sisällään 13-29-vuotiaiden työllistämisen ja mallin mukaisessa 4H-kerhotoiminnassa hyödynnetäänkin usein nuoria kerhonohjaajia. Vain yksi tutkimuksessa mukana olleista yhdeksästä 4H-yhdistyksestä oli pystynyt työllistämään harrastamisen Suomen mallin kerhoissa pelkästään nuoria ohjaajia. Tämän lisäksi kahdessa yhdistyksessä nuoria oli työllistetty muutamissa ryhmissä apuohjaajiksi. Haastateltavat kokivat, että ohjaustyön lisäksi myös muita yrittäjyyskasvatusmallin kolmannen askeleen toimintoja voisi toteuttaa soveltaen harrastamisen Suomen mallissa. Esimerkkeinä he nostivat 4H-yritystoiminnan sekä nuorten työpalvelutoiminnan. 4H-toimijat pitivät mahdollista rahan tienaamista hyvänä porkkanana nuorten saamiseksi mukaan harrastamisen Suomen mallin toimintaan. Haastatteluissa korostui 4H-toimijoiden toive, että tulevaisuudessa nuoria voisi enemmän työllistää tällä harrastamisen Suomen mallin toiminnallakin. Nuorten työllistämismahdollisuuksista harrastamisen Suomen mallissa ajateltiin näin.

Tämä on mielestäni juuri meidän avaintuotteita. Järjestetään lapsille harrastustoimintaa ja työllistetään samalla nuoria.

Olisi hieno asia, jos voisi jotenkin irrottaa sen nuoren sieltä yläkoulusta ohjaamaan alakoululaisten kerhoryhmiä, vaikka koulu-työnään.

Pystyisi kolmannen portaan juttujakin toteuttamaan Suomen mallin periaatteiden mukaisesti. Esimerkiksi tuota duunirinkitoimintaa, joka on vähän pidemmälle vietyä nuorten työpalvelua.

Toisaalta se voisi niitä enemmänkin kiinnostaa, kun siinä olisi se raha motivoijana kuin muuten vain pelkkä harrastustoiminta.

Mehän tavoitamme harrastamisen Suomen mallin kautta isomman määrän lapsia ryhmätoiminta vaiheessa, ja sitä kautta saataisimme löytää enempi myös työllistettäviä nuoria ja yrittäjänuoriakin, kun se homma vaan hoidetaan hyvin.

Vastauksista voi päätellä, että harrastamisen Suomen mallin toiminnalla on suora yhteys 4H-järjestön yrittäjyyskasvatusmalliin ja sitä voi näin pitää senkin vuoksi järjestön perustoimintana. Vaikka melkein kaikki tutkimuksessa mukana olleet 4H-yhdistykset pystyivätkin harrastamisen Suomen mallin pilotointikaudella laajentamaan toimintaansa vain yrittäjyyskasvatusmallin ensimmäisessä portaassa, näkivät kaikki kasvun mahdollisuuksia myös muidenkin portaiden toiminnoissa. 4H-toimijat kokivat, että myös toisen ja kolmannen portaatan toimintoja voisi toteuttaa soveltaen harrastamisen Suomen mallissa, mutta ennen kaikkea kasvu on mahdollinen luonnollisen polun kautta eli kun tavoitamme nyt enemmän lapsia ja nuoria kerhotoiminnassa, voi heistä useampi jatkossa tulla mukaan myös työelämäkoulutuksiin tai tarttua 4H:n työllistymismahdollisuuksiin.

5.3.2 Kumppanuuden hyödyt ja mahdollisuudet 4H-yhdistyksille

4H-toimijat näkivät runsaasti erilaisia hyötyjä kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa. Tärkeimpänä kuitenkin nousi kumppanuudesta saatava näkyvyys sekä ylipäätensä se, että 4H:n olemassaolo on tässä mallin toteuttamisessa huomioitu näin mittavasti. Toisaalta nostettiin esille myös mukana olemisen pakko, jotta jalansija siellä paikkakunnan harrastustentarjoajana säilyy edelleen. Näkyvyyden ja mukana olemisen toivottiin vaikuttavan myös muihin avustuksiin. Lisääntyneen näkyvyyden tuomia hyötyjä kuvailtiin seuraavasti.

Meidät on haluttu sinne mukaan kumppaniksi, niin se on se kaikkien suurin merkitys mielestäni meidän yhdistyksellemme.

Se on ollut merkittävää, että meillä on kuitenkin ollut ihan selkeä rooli ja paikka siinä toiminnan järjestämisessä.

Onhan meidän vähän pakko olla mukana näkymässä ja tuottamassa sitä palvelua, että taas se jalansija pysyy siellä.

Uskoisin, että rahoituksemme kannalta on suuri merkitys, että olemme näkyvillä ja olemme mukana.

Kumppanuuden myötä 4H-toimijat olivat saaneet yhdistykseen kaivattuja lisäresursseja, koska tämän kerhotoiminnan turvin yhdistykset olivat palkanneet työntekijöitä, joita parhaimmillaan pystyi hyödyntämään myös yhdistyksen muissa toiminnoissa esimerkiksi kesän päiväleireillä. Yhdistykset, jotka toteuttivat kerhotoiminnan olemassa olevilla resursseilla, nostivat luonnollisesti taloudellisen merkityksen korkeammalle kuin muut. Kun taas sellaiset yhdistykset, joissa toiminnanjohtaja oli ollut ainut aikuinen työntekijä, nostivat toisen tai useammankin aikuisen työntekijän saamisen suuremmaksi merkitykseksi. Kumppanuuden kautta oli saatu myös helpommin käyttöön koulun tiloja tai oli hankittu pysyviä välineitä yhteiseen käyttöön. Kumppanuuden merkitystä yhdistyksen resursseihin haastateltavat kuvailivat seuraavasti.

Meille on ollut taloudellisesti merkittävää ainakin kevään osalta, että olemme mukana tässä harrastamisen Suomen mallissa.

Siitä olen kiitollinen, että meillä on aikuiset ihmiset vetämässä tässä, että nyt työt tehdään kunnolla ja luotettavasti.

Ostimme sellaisia pysyviä tarvikkeita kuten painohulavanteita ja frisbeegolfsettejä. Näitä voimme hyödyntää jatkossakin.

Varsinkin kokkikerhosta on A-luokan juttu, että saamme käyttää koulun tiloja. Se ei ole missään nimessä itsestänselvvyys.

Merkittävänä etuna kaikki yhdeksän haastateltavaa pitivät myös sitä, että he pystyivät tämän kumppanuuden avulla toteuttamaan niitä 4H-toimintoja, jotka vaikuttavat yhdistyksen saaman valtionavun määrään. Tulosten mukaan jaetavan valtionavun perusteina ovat muun muassa kerhokäyntien määrä sekä työllistettyjen nuorten määrä sekä heille maksetun palkan määrä. Useimmat 4H-toimijat olivat huomioineetkin tämän kerhotoiminnan hinnoittelussa, jolloin palvelua saattoi myydä hieman huokeammalla hinnalla. Kumppanuuden vaikutuksista yhdistyksen saamaan valtionapuun ajateltiin seuraavasti.

Yli puolet yhdeksästä Se on meidän konkreettinen hyöty, että saamme meidän kerhona tilastoina tämäkin toiminta. Rahaa ei suoranaisesti tule, mutta tilastopisteitä kuitenkin.

Onhan siinä sekin, että nämä meidän ohjaajamme olivat kuitenkin niitä nuoria, että on saatu sitä nuorten työllistämistäkin tätä kautta.

Mehän saamme sen hyödyn tästä myös siellä valtionavussa, että silloin ei tarvitse laskea siihen tuntihintaan ihan kaikkea.

4H-toimijasta nosti selväksi merkitykseksi, että harrastamisen Suomen mallin kautta 4H tavoitti runsaasti uusia lapsia ja nuoria, jotka eivät vielä välttämättä ole olleet 4H-toiminnassa mukana. 4H-toimijat olivatkin markkinoineet harrastamisen Suomen mallin kerhoissa jonkin verran omaa toimintaansa, lähinnä kursseja ja kesän leiritoimintaa, mutta myös omaa kerhotoimintaa. Pääasiassa 4H-toimijoiden mielestä omaan toimintaan oli saatukin jonkin verran uusia lapsia ja nuoria, mutta oli jollakin käynyt myös päinvastoin. Kumppanuuden merkitystä lasten ja nuorten tavoittamisessa sekä heidän houkuttelemisessa mukaan omaan toimintaan kuvailtiin seuraavasti.

Sieltä voi löytyä ihan uusia lapsia ja nuoria, jotka eivät muuten ole meidän toiminnassa.

Kyllä olemme markkinoineet omaa toimintaa siellä ja päiväleireille sieltä on tullutkin lapsia.

Sieltähän tuli yksi poika yrityskurssillekin, sieltä meidän poikien kerhosta.

Yhtenä suurena merkityksenä 4H-toimijat nostivat kumppanuudesta yhteistyön tiivistymisen entisestään ja uusien yhteistyökumppaneiden saamisen. 4H-toimijoiden mielestä on kaikkien etu, kun paikkakunnalla tunnetaan toisensa ja tiedetään toistensa harrastustarjonnasta. Näin voidaan välttyä päällekkäisiltä toiminnoilta ja saadaan vinkkejä omaan toimintaan. Myös koululaiskyselyn tuloksia olivat jotkut 4H-toimijat käyttäneet hyödyksi oman toiminnan kehittämisessä. Yhteistyön tiivistymisen ja kumppanien tuntemisen tuomia hyötyjä haastateltavat kuvailivat näin.

Tämä on meidän ja kunnan välistä yhteistyötä tiivistänyt entisestään. Yhteistyöllä on suurempi merkitys yhdistyksellemme, mitä sillä rahalla, joka meille sieltä tulee.

Olemme ehdottomasti hyötyneet mukana olemisesta, koska siinä on samalla saanut tietoa muiden toimijoiden tarjonnasta lapsille ja nuorille.

Sen verran olen käyttänyt koululaiskyselyn tuloksia, että olemme suunnitelleet järjestettävän juuri niitä suosittuja juttuja.

Harrastamisen Suomen mallin pilotointi oli antanut monelle 4H-yhdistykselle myös mahdollisuuden oman toiminnan kehittämiseen, tiettyjen palveluiden testaamiseen tai jo aikaisempaan kysyntään vastaamiseen. Haastatteluissa nousi esille, ettei toimintojen kehittämiseen tahdo olla normaalisti mahdollisuutta, koska se vie yleensä paljon aikaa ja rahaa. Saman haasteen kolmannen sektorin tuotekehityksestä kirjoittaessaan nosti myös Harju (2010). Näitä kumppanuuden hyötyjä haastateltavat kuvailivat seuraavasti.

Tässä on voinut kokeilla sitä kuvataidekerhojen palvelukonseptin mallia, mitä olemme jo miettineet, että missä pystyisimme sitä kokeilemaan. Tässä meille vähän maksettiin siitä, että kokeilimme sitä.

Täältä koululta oli tullutkin kyselyä mahdollisesta iltapäivätoiminnasta tai kerhojen aikaistamisesta. Tässähän pystyttiin vastaamaan siihen tarpeeseen ja järjestettiin kerhoja siinä heti koulun päätteeksi.

Meillä oli ollut ajatuksena viritellä keskusta-alueelle kerhotoimintaa. Tämähän oli meille oikeastaan tarjottimella tarjottu tilaisuus kokeilla, että toimiiko kokkikerho myös täällä.

Kaikki tutkimuksessa mukana olleet yhdeksän 4H-toimijaa olivat sitä mieltä, että 4H-yhdistysten tulisi olla mukana myös jatkossa harrastamisen Suomen mallissa erityisesti tiukentuneiden rahoitusten vuoksi. Haastatteluista nousi esille, että 4H:n rooli voisi olla vahvempikin ottaen huomioon järjestön resurssit ja kokemuksen kerhotoiminnasta. Kumppanuuden ja toimintamallin vakiintuessa toimintaan voisi panostaa enemmänkin esimerkiksi palkkaamalla ammattilaisia ohjaajia ja lisäämällä heidän ammattitaitoaan vielä erityisillä koulutuksilla. Kumppanuuden mahdollisuuksista ajateltiin seuraavasti.

Meillä 4H:na ei ehkä ole siinä kuitenkaan valtakunnallisesti sellaista roolia, mikä pitäisi olla valmiin kerhotoimintajärjestelmämme vuoksi.

Jos tämä vakinaistuisi ja pystyisi oikeasti palkkaamaan työntekijän, niin siitä jäisi pois perehdyttämisen ja rekrytoinnin vaiva vuosittain ja se jännitys, että löytyykö hyvä työntekijä. Voisimme panostaa hänen kouluttamiseen.

Vastauksista voi päätellä, että 4H-yhdistyksille on ollut erittäin tärkeää päästä kumppaniksi harrastamisen Suomen malliin ja he toivovat siitä pysyvää mallia omaan toimintaansa. He ovat hyötäneet monipuolisesti kumppanuudesta harrastamisen mallissa ja näkevät sen 4H-järjestölle selvänä mahdollisuutena. Harrastamisen Suomen mallin kautta 4H voi olla yhä useamman lapsen tai nuoren harrastus. Yhteistyö sekä kunnan, koulujen että myös muiden toimijoiden kanssa on tiivistynyt ja paikkakunnille on syntynyt enemmän yhdessä tekemisen meininkiä lasten ja nuorten harrastustoiminnan järjestämisessä. Tämmähän on myös yksi kansallisen harrastamisen strategian (OKM 2019) tavoitteista. Monelle 4H-yhdistykselle harrastamisen Suomen malli on tuonut kaivatua lisäresurssia, jolloin yhdistyksen toimintaa on voinut kehittää.

5.3.3 Kumppanuuden haasteet ja uhkat 4H-yhdistyksille

4H-toimijat eivät nähneet harrastamisen Suomen mallin kumppanuudessa läheskään yhtä paljon tämänhetkisiä haasteita kuin mahdollisia uhkia tulevaisuudessa. Kumppanuuden haasteiksi haastateltavat mielsivät vain kerholaisien jäämisen pois yhdistyksen omasta toiminnasta sekä vaikutuksen muihin avustuksiin. Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnan vuoksi 4H:n omasta toiminnasta oli jäänyt haastateltavien mielestä pois vain ihan muutamia kerholaisia. Jo pilotoitikevään aikana osa 4H-toimijoista oli saanut päätökset seuraavan kauden AVI-kerhotoimintaan ja valitettavasti siellä oli tapahtunut isojakin pudotuksia. Tutkimuksessa mukana olleista yhdeksästä yhdistyksestä yhdessä oli myös kunta-avustus tippunut roimasta, vaikka yhteistyö harrastamisen Suomen mallissa oli laajentanut yhdistyksen toimintaa. Kumppanuuden haasteista haastateltavat ajattelivat seuraavasti.

Siinä tuli muutama viesti, että nyt lapsi jää meidän illan harrastuskerhosta pois, kun on tullut uusi harrastus.

Niinhän se kävi, että AVI-kerhotoimintaan saatu avustusmäärä puolittui.

Eipä ole yhteistyön tiivistyminen näkynyt kunnassa tyytyväisyytenä! Justiin leikkasivat kunta-avustustamme tuhannella viidellä sadalla eurolla siitä, mitä pyydettiin.

Pitkällä tähtäimellä harrastamisen Suomen mallin vaikutusta muihin avustuksiin erityisesti Aluehallintoviraston jakamaan lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan -tukeen pidettiin uhkana. Useat 4H-toimijat korostivat sitä, että molemmille kerhotoiminnoille on omat harrastajansa ja omat paikkansa, eivätkä ne saisi uhata toisiaan. AVI-avustuksen mahdollisen pienemisen pelättiin vaikuttavan mahdollisuuksiin työllistää nuoria samassa mittakaavassa. Harrastamisen Suomen mallin uhkaa muihin 4H:n avustuksiin haastateltavat kuvailivat seuraavasti.

Se on uhka, että AVI-rahoitus lasten ja nuorten paikalliseen harrastamiseen pienenee. Se on meidän toimintaamme kuitenkin elintärkeä raha.

Toivotaan, että AVI ei vähentäisi liikaa niistä harrastekerhoista sitä tukea, koska se on monelle lapselle väärä aika lähteä harrastamaan heti koulupäivän päätteeksi.

Jos sitä ajattelee pidemmällä tähtäimellä, niin kuinka paljon se tulee olemaan päällekkäistä muiden rahoitusten kanssa. Jos siitä tulee iso osa toimintamme rahoitusta, niin kaupungin avustuksemme saattaisi ruveta pienentymään.

Jos AVI-tuki pienenee niin paljon, että se vähentää iltakerhoja merkittävästi, niin sehän tarkoittaa meidän kohdalla myös sitä, että meidän nuorten työllistäminen pienenee merkittävästi.

Haastatteluissa nousi esille, että 4H-toimijoita mietitytti toiminnan laajentamisessa myös resurssien riittävyys. Se, että kuinka itse jaksaa lisääntyneen työmäärän ja mitä sitten, jos ei satukaan löytämään ohjaajia tilattuihin kerhoihin. Vaikka 4H-yhdistysten vahvuus kumppanina olikin palkattu työvoima, niin sitä rohkeutta palkata uusia työntekijöitä ei välttämättä olekaan niin paljon. Resursseihin liittyvistä kumppanuuden uhkista haastattelijat kertoivat näin.

Lähitukihenkilö on sanonut, ettei henkilöstömäärääkään kannata äärettömästi nostaa. Nyt tuo henkilöstöhallinnan osuus sitten nousee ja se on kyllä pikkuhiljaa tässä huomattu.

Se mietityttää, jos lupaa kovin monta kerhoa, niin mitä, jos ei löydäkään ohjaajia niihin. Se on noloakin, jos joutuu perumaan kauheasti. Myös oma jaksaminen pitää muistaa.

Toisaalta tuntuu, että toimintamme on aika laajaa jo muutenkin, että alkaako tässä jo kädet loppua kesken kohta.

Urheiluseuratkin palkkasivat rohkeasti useita työntekijöitä tekemään tätä kerhotoimintaa, vaikka heillä ei ole aikaisemmin ollut palkattua työvoimaa ollenkaan. Eihän me 4H:na ikinä pystyttäisiin noin rohkeisiin ratkaisuihin.

Vaikka tutkimuksessa mukana olleet 4H-toimijat eivät pitäneetkään harrastamisen Suomen mallin kerhoja täysin kilpailevana toimintana omalle kerhotoiminnalle, näkivät he sen mahdollisuuden, että se joissain tapauksissa voi sitä olla. Tähän vaikutti haastattelujen mukaan eniten kerhotoiminnan ajankohta ja toiminnan maksuttomuus. Nuorten työllistämisen kannalta 4H-toimijat toivoivat, että harrastamisen Suomen mallin kerhot voisivat ainakin osittain olla myöhemminkin iltapäivällä. Mutta tässä yhteydessä nousi esille, että juuri silloin ne olisivat suurempi uhka omalle kerhotoiminnalle, siksi moni 4H-toimija piti hyvänä asiana, että tämä toiminta sijoittuu selvästi koulupäivän yhteyteen. 4H-toimijat kokivat, että harrastamisen Suomen mallin kautta matalankynnyksen harrastustoimintaan on tullut uusia toimijoita jopa yritysmaailmasta. Haastatteluissa nousi esille, että tähän toimintaan erikoistuneita toimijoita tulee varmasti tulemaan tulevaisuudessa vielä enemmän. Harjukin (2010) nosti esille uusien tiettyihin asioihin ja palvelutuotantoon keskittyneiden järjestöjen ilmes- tymisen perinteisten kansalaisjärjestöjen rinnalle. Harrastamisen Suomen mal- lin aiheuttamaa lisääntyntä kilpailutilanne kuvattiin seuraavasti.

Se ei ole minusta oikein, jos jonkun 4H-kerho joudutaan lopetta-
maan Suomen mallin kerhon takia.

Jos kerhot olisivat koulupäivän jälkeen, niin nehän olisivat ihan
täysin meidän kilpailijoita.

Onhan tietysti uhka se, että ne omatkin kerholaiset rupeavat käy-
mään näissä ilmaisissa Suomen mallin kerhoissa.

Olemme tähän saakka olleet ainut kerhotoiminnan järjestäjä ja nyt
meillä on siellä kymmenen muuta, jotka tekevät sitä samaa, joten
onhan se uhka toimintamme kannalta.

Voisin kuvitella, että tulee jopa ihan uusia toimijoita vain tämän
ympäri.

4H-järjestön toiminta perustuu jäsenyyteen, ei ole siis ihme, että 4H-toimijoita
mietitytti harrastamisen Suomen mallissa erityisesti sen vaikutus yhdistysten
jäsenmääriin. Kerhotoimintaa pidetään kuitenkin jäsenyyksien kannalta järjes-
tön tärkeimpänä toimintamuotona. Jäseniä on muutenkin ollut vaikea saada,

koska ihmisten sitoutuminen on aina vaan vähäisempää. Jos harrastamisen Suomen mallin kautta lapset ja nuoret saavat ilmaiseksi ja sitoutumatta sen toiminnan, jonka aikaisemmin on saanut liittymällä 4H-jäseneksi, on 4H-yhdistyksissä mietittävä jäsenyyden houkuttimeksi jotain muuta. Toisaalta 4H-toimijat eivät olleet vähentämässä omaa kerhotoimintaansa, joten aivan hyvin se oma kerhotoiminta voi edelleen olla jäsenyyden pohjana. Harrastamisen Suomen mallin vaikutuksia 4H-yhdistysten jäsenmääriin kuvailtiin seuraavasti.

Kyllä tässä vähän pelko on, että miten meidän jäsenmäärillemme käy, jos tämä malli vakiintuu. Jos ne lapset pääsevät muutenkin sinne 4H:n järjestämään kokkikerhoon ilman, että heidän tarvitsee maksaa jäsenmaksua.

Nyt sitten harrastamisen Suomen mallin kautta, se meidän ainoa ase vähän tylsyy, koska kerhotoiminta on ilmasta, eikä tarvitse olla jäsen päästäkseen mukaan.

Aika harva enää kannatuksen vuoksi liittyy mihinkään jäseneksi, vaan sille halutaan saada vastinetta. Nyt jos sen vastineen saa ilman jäsenmaksuakin, niin se voi olla ongelma jatkossa.

Vastauksista voi päätellä, että 4H:n rooli harrastamisen Suomen mallissa mietityttää monelta kantilta. On kuitenkin havaittavissa, etteivät 4H-toimijat kyseenalaista harrastamisen Suomen mallin hyötyjä tai siihen osallistumistaan tulevaisuudessa. Mutta kuitenkin on selvää, että 4H-toimijat ovat huolissaan oman kerhotoimintansa tulevaisuudesta, 4H-yhdistysten jäsenmäärien kehityksestä sekä 4H-järjestön asemasta johtavana matalankynnyksen harrastustoiminnan järjestäjänä.

5.3.4 4H:n arviot harrastamisen Suomen mallista

Tutkimuksessa mukana olleiden 4H-toimijoiden käsityksen mukaan harrastamisen Suomen mallin tavoitteet toteutuivat kohtuullisen hyvin pilotointikaudella. Vaikkei varsinaista palautekyselyä ollutkaan käytössä vielä haastattelujen aikaan, 4H-toimijoilla oli käsitys, että toiminnalla tavoitettiin sellaisia lapsia ja nuoria, joilla ei ollut vielä harrastusta. Toisaalta monessa yhdistyksessä epäiltiin, että toimintaan osallistuvat ne aktiiviset lapset, jotka ovat mukana muissakin harrastuksissa. Erityinen onnistuminen koettiin yhdessä yhdistyksessä, jossa pieni yläkoululaisten kerho päätettiin pienestä ryhmäkoosta huoli-

matta toteuttaa. Siitä ryhmästä löytyi nuoria, jolle kerho oli ensimmäinen harrastus ja he lupautuivat vielä jatkossa 4H-toimintaan kerhonohjaajiksi. Kohde-ryhmän mukaisten lasten ja nuorten tavoittamista harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa haastateltavat kuvailivat näin.

Kaikissa kerhoissa, joissa kävin, nousi käsiä ylös, kun kysyttiin, että onko ainoa tai ensimmäinen harrastus. Sillä tavalla tuntui, että kerhot osuivat kohderyhmään, johon ne oli tarkoitettukin.

Tyttöjen kerhosta tiedän, että heillä ei ole ollut muita harrastuksia. Viimeisellä kerhokerralla kysyin, että tuletteko 4H:lle kerhonohjaajaksi syksyllä, niin he aikoivat tulla. Nyt heillä on sitten harrastus jatkossa!

Tuntuu, että aika paljon näkyy tuttuja nimiä, niitä aktiivisia meidänkin kerholaisia on näissä ollut.

Toimintamallin tavoitteiden toteutumisessa koettiin pilotointikaudella kuitenkin myös haasteita. Eniten 4H-toimijoita epäilytti osallistumismahdollisuuksien tasapuolisuus, jota oli vaikeuttanut kuntien tekemät linjaukset koulukyydeistä tai erityislasten rajaamisesta toiminnan ulkopuolelle, ohjaajaresurssien niukkuus sekä koronarajoitukset ryhmäkokoihin. Pienemmillä paikkakunnilla tasapuoliset osallistumismahdollisuudet toteutuivat 4H-toimijoiden mielestä paremmin. Vaihtelua tasapuolisissa osallistumismahdollisuuksissa kuvailtiin seuraavasti.

Harrastamisen Suomen mallin ajatus kerhotoiminnan tasapuolisuudesta ei ole toteutunut täällä, koska he päättivät, ettei koulukuljetuksia muuteta millään tavalla.

Kunnan puolelta tuli rajoitus, että tässä pilotissa ei ole mukana erityislapsia, vaan pelkästään sellaisia, jotka pysyvät mukana siinä toiminnassa.

Ohjaajaresurssimme oli sen verran pienet tässä pilotoinnissa, että senkään takia ei ole toteutunut, että kaikilla lapsilla olisi ollut mahdollisuus harrastaa. Myös korona on vaikeuttanut. On ollut sula mahdollisuus laittaa niitä kerhoja niin paljon, että jokainen olisi niihin päässyt.

Jäin siihen käsitykseen, että kyllä he ovat kaikki halukkaat sinne koittaneet saada mahtumaan. Eivät he ole erityisesti suosittelleet tai suosineet ketään. Ikäluokat ovat kuitenkin aika pienet, niin se auttaa asiaa.

4H-toimijat muistuttivat, että uutta kehittäessä tulisi hyödyntää jo olemassa olevia toimivia toimintamalleja ja resursseja. Harrastamisen Suomen malli koettiin keskeneräiseksi ja toivottiin, että sen tarkoitus kirkastuisi tulevaisuudessa selvemmin. Kumppanuus ja iso rooli harrastamisen Suomen mallissa nähtiin 4H:n mahdollisuutena nimenomaan yhdistysten rahoituksen turvaajana. Harrastamisen Suomen mallia arvioitiin haastatteluissa seuraavasti.

Se ei kehitä kumppanuutta, jos siinä syödään jonkun olemassa olevaa toimintaa.

Viime aikana koko systeemi on näyttänyt hämmentävältä, kun yhtiä tulee tosi paljon rahaa, joka pitäisi vaan saada johonkin menemään. Ehkä se tarkoitus siellä ei ole vielä niin kirkas.

Koko ajan avustusluontoinen raha pienenee, niin tällä voidaan turvata 4H-toiminnan jatkuvuutta alueella.

Vastauksista voi päätellä, että 4H-toimijat pitivät harrastamisen Suomen mallia vielä keskeneräisenä toimintamallina, mutta olivat myös kiinnostuneita kehittämään mallia yhdessä paikkakunnan muiden toimijoiden kanssa. Kaikilla oli kuitenkin selvä kiinnostus jatkaa kumppanina harrastamisen Suomen mallissa sekä kannustaa yhä useampi 4H-yhdistys mukaan. 4H:lle on nyt erittäin tärkeää, että yhä useampi 4H-yhdistys saadaan mukaan paikalliseen harrastamisen malliin, toimivia ja onnistuneita paikallisia kumppanuusmalleja nostettaisiin esiin ja toinen toistaan tukien 4H-kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa tehtäisiin pysyvä 4H-toiminta. Tuloksista voi päätellä, että harrastamisen Suomen malliin pilotointiin osallistuneet 4H-toimijat toivoivat 4H-järjestössä ymmärrettävän, että harrastamisen Suomen malli tulee muuttamaan harrastustoiminnan pelikenttää radikaalisti ja siksi 4H-järjestön tulisi olla siinä mukana vieläkin vahvemmin. Toimintamallia edelleen kehittämällä siitä varmasti saadaan parhaiten kaikkien yhteistä etua palvelevaksi.

6 POHDINTA

6.1 Keskeiset tulokset

Tutkimuksen keskeiset tulokset olivat, että pilotoinnissa mukana olleet 4H-yhdistykset olivat haluttuja yhteistyökumppaneita harrastamisen Suomen mal-

lissa, mutta myös 4H-toimijan oma aktiivisuus oli vaikuttanut kumppaniksi pääsemiseen. 4H-yhdistysten ja kuntien välisiin kumppanuuksiin Harrastamisen Suomen mallissa oli ollut molemmin puolinen tahtotila. 4H-toimijoiden voimasta tahtoa osallistua harrastamisen Suomen malliin kuvasti se, että yhteistyön rakentumisen aikaan kirjalliset sopimukset tai välttämättä palvelun hintakaan ei ollut ratkaiseva tekijä, vaan ylipäättänsä kumppaniksi pääseminen. 4H-yhdistysten vahvuuksia kumppanina olivat vankka kerhotoiminnan kokemus, toiminnan tunnettavuus ja luotettavuus sekä mahdollisuudet reagoida nopeasti isoihinkin muutoksiin. 4H-yhdistyksillä oli käytössä toimivat kerhotoiminnan käytännöt, valmiita ohjaajaresursseja sekä sovellettavia kerhomateriaaleja.

4H-yhdistykset onnistuivat hyvin täyttämään heidän roolinsa paikkakunnan harrastamisen Suomen mallin kumppanina. Luottamus 4H-toimijoihin näkyi isoinakin rooleina sekä siinä, että he saivat yleensä toteuttaa kerhotoimintansa ilman sopimuksia, tarkkoja ohjeita tai pelisääntöjä. Yleisimmin 4H-yhdistysten harrastamisen Suomen malliin tarjoamat teemat olivat 4H:n tuttuja kerhoteemoja, mutta koululaiskyselystä nousseiden toiveiden perusteella 4H-yhdistykset tarjosivat myös itselleen vieraampia teemoja kuten sirkusta ja parkouria. Näiden toteuttamisessa 4H-yhdistyksiä auttoi kokemus monipuolisen harrastustoiminnan järjestämisestä sekä valmiit verkostot. Harrastamisen Suomen mallissa tarjottavan 4H-toiminnan kirjo voi monipuolistua entisestään, kunhan valmisteluun ja rekrytointiin on enemmän aikaa.

Harrastamisen Suomen mallissa koettiin olevan mahdollisuudet toteuttaa 4H:n yrittäjyyskasvatusmallia monipuolisesti. Pilotointikaudella 4H-toimijat toteuttivat lähinnä lasten ja nuorten kerhotoimintaa, mutta myös työelämäkoulutusten ja nuorten työllistämisen toteuttaminen harrastamisen Suomen mallissa nähtiin mahdollisena. 4H-toimijat kokivat harrastamisen Suomen mallin 4H:lle kasvun mahdollisuutena, sillä sen avulla 4H-yhdistykset voivat tavoittaa kerhotoiminnassa yhä enemmän lapsia ja nuoria, jolloin entistä useampi lapsi ja nuori voi innostua myös työelämäkoulutuksista tai työllistymisen mahdollisuuksista 4H-toiminnassa.

4H-toimijat pitivät tärkeänä, että heidät oli huomioitu paikkakunnan harrastamisen Suomen mallissa ja kokivat kumppanuuden hyödyttäneen 4H-yhdistyk-

siä monipuolisesti. Havainto kouluissa toteutettujen kerhojen hyödystä järjestölle näkyvyyden lisääntymisenä on saman suuntainen kuin Kenttälällä ja Suomessa (2015). 4H-toimijat kokivat saaneensa harrastamisen Suomen mallin kautta yhdistyksensä toimintaan lisää resursseja, mutta ennen kaikkea he kokivat eduksi yhteistyön tiivistymisen paikkakunnillaan. Yhteistyön tiivistymisen myötä päällekkäisyyksien välttäminen koettiin helpommaksi ja ihan uusien yhteistyömuotojen syntymistä pidettiin mahdollisena.

Monipuolisten hyötyjen lisäksi 4H-toimijat nostivat esille myös uhkana kokemaan asioita harrastamisen Suomen mallista kuten vaikutukset muihin avustuksiin, 4H:n omaan toimintaan sekä 4H-yhdistysten jäsenmääriin. Havainto lisääntyneen palvelutuotannon vaikutuksista muihin avustuksiin on samansuuntainen kuin Pihlajalla (2010). 4H-toimijat korostivat, ettei harrastamisen Suomen mallilla voi korvata 4H:n omaa kerhotoimintaa ja siksi myös se pitää turvata jatkossa. Erityisesti Aluehallintovirastoa 4H-toimijat halusivat muistuttaa, että molemmille kerhotoiminnoille on paikkansa ja harrastajansa.

Kaikki 4H-toimijat toivoivat saavansa jatkaa kumppanuutta ja olivat kiinnostuneita myös kehittämään sekä kumppanuutta että paikallista harrastamisen mallia yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yleisimmin toivottiin, että harrastamisen Suomen mallissakin mahdollistettaisiin nuorten ohjaajien työllistäminen, joka on olennainen osa 4H-kerhotoimintaa. 4H-toimijat nostivat esille kerhotoiminnan laatua parantavia ehdotuksia esimerkiksi yhteisestä suunnittelusta ja ohjeistuksesta, ryhmäkokoihin liittyvistä rajoituksista sekä ilmoittautumiskäytäntöjen muuttamisesta. Samansuuntaisia asioita nostivat myös Kenttälä ja Suomu (2005) kouluissa toteutettavan harrastetoiminnan laadun kehittämiseksi. Suomen mallissa 4H-toimijat näkivät kehitettävää erityisesti lasten ja nuorten tasapuolisten osallistumismahdollisuuksien tarjoamisessa.

6.2 Tulosten soveltaminen

4H-toimijoiden kannattaa aktiivisesti tarjota yhteistyötä harrastamisen Suomen mallissa. Heidän tulee jatkossakin tarttua rohkeasti tilaisuuksiin ja tarvittaessa muuttaa toimintojaan toimintaympäristön vaatimusten mukaan. 4H-toimijoiden tulee kuitenkin tehdä vain realistisia sopimuksia, jotta pystyvät varmasti ja laa-

dukkaasti hoitamaan sovitun kerhotoiminnan. Näin toimien 4H:n rooli turvataan ja se voi jopa kasvaa tulevaisuudessa. Myös Harju (2010) huomautti, ettei järjestötoimijoiden kannata tehdä suuria lupauksia, jotka perustuvat epärealistisiin suunnitelmiin.

4H-liitto voi tukea 4H-yhdistysten kumppanuuksien rakentumista harrastamisen Suomen mallissa esimerkiksi kokoamalla valmiita yhteistyösopimus pohjia ja hintaesimerkkejä. Lisäksi 4H-liitto voi helpottaa vertaistuen saamista kokoamalla harrastamisen Suomen mallissa mukana olevien yhdistysten tietoja muiden yhdistysten saataville tai tarjoamalla aiheesta järjestön sisäisiä keskustelutuokioita. 4H-liitossa voitaisiin helpottaa harrastamisen Suomen malliin osallistumista myös tarjoamalla entistä paremmin sovellettavissa olevaa kerhomateriaalia esimerkiksi teemakerhoja digitalisoimalla.

4H-toimijoiden mielestä yhä useampi 4H-yhdistys pitäisi saada mukaan paikakkuntansa harrastamisen malliin. Harrastamisen Suomen mallissa mukana olleiden 4H-toimijoiden kokemuksia tulisi nostaa esille järjestön sisällä, mutta myös erilaisissa sidosryhmissä sekä harrastamisen Suomen mallin taustaryhmissä. Harrastamisen Suomen mallin merkityksiä tulisi nostaa laajasti esille, jotta mahdollisia vaikutuksia osattaisiin ennakoida ja niihin pystyttäisiin reagoimaan.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön tulokset vastasivat hyvin asetettuihin tutkimuskysymyksiin, vaikka ne prosessin aikana hieman muuttuivatkin. Aineistoa kertyi niin runsaasti, että rajaamista oli tehtävä ja 4H:n kumppanuuden tulevaisuuden näkyvät harrastamisen Suomen mallissa jäi tällä kertaa osittain opinnäytetyön ulkopuolelle. Tutkimusmenetelmän valinta onnistui hyvin, koska opinnäytetyössä saatiin monipuolista ja tärkeää tietoa 4H:n kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa. Myös kohderyhmän valinta onnistui hyvin, koska valitut haastateltavat olivat selvästi kiinnostuneita kumppanuuden kehittämisestä ja edustivat hyvin monipuolisesti erilaisia 4H-yhdistyksiä. Saatu aineisto oli monipuolista ja rikasta.

Opinnäytetyön tuloksien perusteella 4H-yhdistykset voivat esimerkiksi huomioida helpommin asioita, jotka ovat vaikeuttaneet kumppanuutta harrastamisen Suomen mallissa. 4H-järjestölle merkittävää tietoa on esimerkiksi se, että miten toiminnan koettiin sulautuvan yrittäjyyskasvatusmalliin sekä minkälaisia 4H-toimintoja harrastamisen Suomen mallissa voi toteuttaa ja mitä niiden toteuttaminen vaatisi 4H-liitolta. Esille nousi esimerkiksi teemakerhojen mahdollinen digitalisointi. Harrastamisen Suomen mallin taustaryhmälle sekä kunnille opinnäytetyön tuloksista merkittävää tietoa on 4H-toimijoiden arviot harrastamisen Suomen mallista sekä ne asiat, jotka 4H-toimijoita eniten askarrutti kumppanuudessa. Toimintamallia ja kumppanuutta saatujen tulosten mukaisesti kehittämällä kunnat voivat saada yhä paremmin 4H-toimijoiden osaamista hyödynnettyä, mutta myös yhä useamman 4H-toimijan mukaan toteuttamaan paikallista harrastamisen mallia.

Opinnäytetyön tuloksissa yllätti, että kuinka suuria vaihteluita paikallisissa harrastusmalleissa, niiden toimintatavoissa sekä 4H-yhdistysten rooleissa oli. Tutkimuksessa mukana olleet kaikki yhdeksän 4H-yhdistystä olivat toteuttamassa harrastamisen Suomen mallia ainutlaatuisella tavallaan. Ymmärrettävää on kuitenkin, että toimintamallin keskeneräisyys ja nopea jalkauttaminen ovat varmasti osaltaan vaikuttaneet vaihteluihin.

4H on kiinnittynyt harrastamisen Suomen malliin aika lailla samalla tavalla melkein kaikilla paikkakunnilla. Toimintamallin keskeneräisyyden sekä kumppanuuksien ainutlaatuisuuden vuoksi saatuja tuloksia ei kuitenkaan voi suoraan yleistää. Parhaiten yleistettäviä tuloksia olivat 4H-toimijoiden harrastamisen Suomen mallille antamat merkitykset, koska haastateltavat vastasivat tähän osioon yleensä koko valtakunnallista 4H-toimintaa ajatellen.

Opinnäytetyössäni olisi voinut ehkä painottaa enemmän tulevaisuuden näkymiin, jolloin tuloksista olisi voinut olla enemmän hyötyä kumppanuuden kehittämisessä. Nyt opinnäytteessä saatiin kuitenkin kokonaisvaltainen katsaus 4H:n kumppanuudesta harrastamisen Suomen mallissa, joka oli opinnäytteen tavoitekin. Tämä merkitsee paljon, koska 4H:n kumppanuutta harrastamisen Suomen mallissa ei ole aikaisemmin tutkittu, ja nyt on mahdollista tehdä jatkotutkimuksia helpommin. Vaikka tulevaisuuteen olisi voinut paneutua vielä

enemmän, antoi opinnäytetyö nytkin hyviä ratkaisuja kumppanuuden kehittämiseen.

Opinnäytetyön tekeminen oli antoisaa niin koulutuksen kuin työnkin puolesta. Tutkimuskysymysten valinta oli vaikeaa, koska niin moni asia kiinnosti ja pitkin tutkimusprosessia tuli mieleen uusia tutkimusaiheita. Harrastamisen Suomen malli on kiinnostava tutkimusaihe ja esimerkiksi mallin vaikutuksia 4H:n toimintaan kiinnostaisi tutkia enemmänkin.

LÄHTEET

Haanpää, L. 2019. Harrastustakuu. Yhdenvertaisuuden asialla. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 147. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/harrastustakuu_digi_final.pdf [viitattu 5.3.2021].

Haanpää, L. & Salasuo, M. 2019. Alkusanat: Harrastustakuuselvitys Nuorisotutkimusverkoston osaamiskeskuksen tehtävänä. Teoksessa Haanpää, L. Harrastustakuu. Yhdenvertaisuuden asialla. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 147, 8–11. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/harrastustakuu_digi_final.pdf [viitattu 5.3.2021].

Hakanen, T., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Teoksessa Hakanen, T., Myllyniemi, S. Salasuo, M. (toim.) 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 61. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 139, 9–78. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/02/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf> [viitattu 17.2.2021].

Hakala, J. T. 2018. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 14-26. Jyväskylä: PS-kustannus.

Harju, A. 2010. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. (2.painos) Helsinki: Kansalaisvalitusseura.

Heikkala, J. 2015. Järjestötoiminnan paradigman muutos. Teoksessa Nyman, T. & Riikonen, S. (toim.), Moninainen ja kehittyvä järjestötoiminta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja 10.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketoimintayksikkö. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234.

Kenttälä, M. & Somu, K. (toim.) 2005. Koulu harrastuspaikkana. Näkökulmia paikalliseen yhteistyöhön. Helsinki: MLL – Kerhokeskus.

Kiilakoski, T. 2014. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 155.

Kiukas, V. 2020. Järjestöjen ketteryys helpottanut ihmisten selviytymistä koronakriisistä. Teoksessa Peltosalmi, J., Eronen, A., Haikari, J., Laukkanen, M., Litmanen, T., Londén, T. & Ruuskanen, P. (toim.) Järjestöbarometri 2020. Ajankohtaiskuvaus sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Sosiaali ja terveys ry. 8–9. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/09/2020-10-02-SOSTE-julkaisu-Jarjestobarometri-2020.pdf> [viitattu 5.3.2021].

Kortelainen, P. 2012. Tuotteistetut palvelut yhdistysten toiminnassa. Tuotteistamisopas yhdistyksille. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminta ja nuoristotyö. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/42181/Petra_Kortelainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 5.3.2021].

Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministerityöryhmä. 2020. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VA-NUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 17.2.2021].

Möttönen, S. & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nieminen, J. 1995. Nuorisossa tulevaisuus: suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: Lasten Keskus.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Opetushallitus s.a. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet> [viitattu 18.11.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Jokaisella lapsella on oikeus mieleiseen harrastukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:19. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80110/okm19.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 17.2.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Harrastamisen strategia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:7. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161382/okm_7_2019_Harrastamisen%20strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 17.2.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a. Harrastamisen Suomen malli. WWW-dokumentti. Saatavana: <https://minedu.fi/suomen-malli> [viitattu 17.2.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020b. Harrastamisen Suomen mallin webinaarin esitysaineisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://minedu.fi/documents/1410845/40279988/Suomen_mallin_webinaari_8.10.2020.pdf/e91d4906-9386-ac0a-7a53-bb266b30cde8/Suomen_mallin_webinaari_8.10.2020.pdf?t=1602236008125 [viitattu 17.2.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020c. Koululaiskysely 2020 tulosten julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/documents/1410845/40279988/Koululaiskysely+2020+tulosten+esittely+17.12.2020.pdf/483497bd-1e0b-9d43-b51e-eaf926bcbf27/Koululaiskysely+2020+tulosten+esittely+17.12.2020.pdf?t=1608193129578> [viitattu 17.2.2021].

Patentti- ja rekisterihallitus s.a. Yhdistysten ja uskonnollisten yhdyskuntien lukumäärät. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/lukumaaratyhdistysrekisterissajauskonnollistenyhdyskuntienrekisterissa.html> [viitattu 5.3.2021].

Patton, M. Q. 2002. Qualitative Research & Evaluation Methods. Edition 3. California: Sage Publications, 230-242.

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. Kunnallisan alan kehittämissääntön tutkimusjulkaisu nro 61. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://kaks.fi/wp-content/uploads/2010/10/Kolmas_sektori_ja_julkinen_valta.pdf [viitattu 5.3.2021].

Räisänen, H. & Ylikännö, M. 2021. Minne uudet työpaikat syntyivät. TEM-analyseja 104/2021. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162692/Minne%20uudet%20ty%C3%B6paikat%20syntyiv%C3%A4t%20vuonna%202019.pdf> [viitattu 5.3.2021].

Salasuo, M. 2021. Esipuhe. Teoksessa Salasuo, M. (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. 5–6.

Suomen 4H-liitto. 2019. Strategia 2020–2022. Kestävää kasvua tekemällä oppien.

Suomen 4H-liitto. 2020. Vuosikertomus 2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://4h.fi/4h-jarjestona-2/medialle/vuosikertomukset/> [viitattu 5.3.2021].

Suomen 4H-liitto. 2021. Vuosikertomus 2020. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://4h.fi/4h-jarjestona-2/medialle/vuosikertomukset/> [viitattu 25.11.2021].

Suomen 4H-liitto s.a. Organisaatio. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h.fi/4h-jarjestona-2/organisaatio/> [viitattu 18.11.2021].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valkeinen, H., Anttila, H. & Paltamaa, J. 2014. Opas toimintakyvyn mittarin arviointiin TOIMIA-verkostossa (1.0). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://thl.fi/documents/974257/1449823/Mittariopas_VAL-MIS_090614+%28%29.pdf/b53595b9-15b8-4fa3-8765-23cd9221de8f [viitattu 25.11.2021].

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Alustus

Kiitos kun olet suostunut haastateltavaksi! Tutkimukseni tarkoitus on selvittää mitä 4H:n kumppanuus on harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa ja mitä se merkitsee 4H-yhdistykselle. Toimin haastattelussa ja tutkimuksessa tutkijana, en 4H-liiton työntekijänä. Olen kiinnostunut nimenomaan sinun mielipiteestäsi ja toivon, että kerrot ne rehellisesti. Tallennetut haastattelut käsitellään luottamuksellisesti ja niitä kuuntelevat minun lisäksi vain mahdollisesti opinnäytetyön ohjaaja. Haastateltavien nimiä en tutkimuksessani mainitse. Aineistoa analysoidessani en käytä myöskään yhdistysten nimiä.

Taustakysymykset:

- Kuka olet ja mikä on yhdistyksesi?
- Kuvailisitko tehtäviäsi 4H-yhdistyksessä?
- Kauanko olet ollut tässä tehtävässä ja mistä kaikesta vastaat työssäsi?
- Työllistääkö yhdistyksenne muita?

Yhteistyön aloittaminen

Voisitko kertoa, miten yhdistyksenne kumppanuus alkoi harrastamisen Suomen mallissa?

- Mitä aikaisempaa yhteistyötä on ollut?
- Mistä saitte tietoa harrastamisen Suomen mallista?
- Tunnetteko harrastamisen Suomen mallin takana olevan harrastustakuun ajatuksen?
- Epäröittekö mukaan lähtemistä ja miksi?
- Kenen aloitteesta lähditte pilotointiin mukaan?
- Mitkä asiat edistivät yhteistyön alkamista?
- Mitkä asiat vaikeuttivat yhteistyön alkamista?
- Mitä muuta haluat sanoa kumppanuuden alkamisesta?

Harrastamisen mallin pilotoinnin sisällön suunnittelu

Kertoisitko, että miten harrastamisen mallin pilotoinnin suunnittelu ja valmistelu toteutui ja mitä sisältö lopulta oli?

- Millaisessa roolissa olitte harrastamisen mallin pilotoinnissa?
- Mitä toimintaa teiltä pyydettiin?
- Mitä lopulta tarjottiin?
- Käytettiinkö valmiita 4H-tuotteita (teemakerhoja)? Mitä?
- Oliko toiminta kokonaan uutta vai korvasiko tämä jotain vanhaa?
- Miten vastuut jaettiin?
- Tehtiinkö suunnittelua yhdessä?
- Millaisella sopimuksella olitte mukana? Hinta ja mitä sisälsi?
- Mitä muuta haluat sanoa pilotoinnin sisällöstä ja suunnittelusta?

Kuvailisitko, että mitä kumppanuuteen teillä kuului harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa?

- Mistä saitte ohjaajat? Käyttikö toiminnanjohtaja työaikaa?
- Miten ohjaajien koulutus tapahtui?
- Oliko teillä käytössä yhtenäiset toimintatavat muiden palveluntarjoajien kanssa?
- Miten koet, että yhdistyksenne on pystynyt auttamaan harrastustakuun toteuttamista osallistumalla harrastamisen mallin pilotointiin?
- Mitä muuta haluat sanoa kumppanuudesta harrastamisen mallissa?

Kumppanuuden merkitys

Voisitko kertoa, että mikä merkitys teille oli olla mukana harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa?

- Miten harrastamisen malli sopi mielestäsi 4H-liiton kolme askelta työelämään toimintamalliin? Tai muuten 4H:n toiminnaksi?
- Mitä yhdistyksenne sai?
- Pääsittekö käyttämään osaamistanne hyödyksi? Mitä?
- Millaista palautetta olette saaneet kunnasta, mallin koordinaattorilta, lapsilta, huoltajilta, jäseniltä?
- Oletteko saaneet toimintaanne mukaan uusia harrastajia/ ohjaajia?
- Missä onnistuitte ja miksi?
- Onko yhteistyönne kunnan kanssa muuttunut harrastamisen mallin aikana?
- Mitä muuta haluatte sanoa aiheesta?

Kumppanuuden tulevaisuus

Kuvailisitko, että millaisena sinä näet yhdistyksenne kumppanuuden tulevaisuudessa harrastamisen mallissa?

- Oletteko mukana ensi kaudella harrastamisen mallissa?
- Mitä teette eritavoin, kuin tänä keväänä ja miksi?
- Mistä asioista ajattelet olevan hyötyä tulevaisuudessa kumppanuudessa harrastamisen mallissa?
- Kaipaisitko jostakin jotain tukea?
- Näetkö harrastamisen Suomen mallin uhkana vai mahdollisuutena 4H:lle?

Onko vielä jotain, jota haluat sanoa 4H:n kumppanuudesta harrastamisen mallissa?

Kiitos ajastasi ja hyvää kevään jatkoa!

Tavoitteeni on, että viimeistään kesäkuun alussa alustavat tutkimustulokset olisivat 4H-liiton käytössä. Syksyllä valmistuu sitten opinnäytetyöni.

VIESTI HAASTATELTAVILLE

Hei,

Hienoa, että olet suostunut haastateltavakseni opinnäytetyötäni varten. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää mitä 4H:n kumppanuus oli harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa, miten se onnistui 4H:n näkökulmasta ja mikä oli mallin pilotointiin osallistumisen merkitys 4H-yhdistyksille. Saatujen tulosten perusteella tarjoan kehittämisideoita 4H-yhdistyksille, 4H-liitolle ja yhteistyökumppaneille, jotta kumppanuus olisi tulevaisuudessa helpompaa harrastamisen Suomen mallissa.

Olen kiinnostunut sinun tulkinnoistasi ja asioille antamistasi merkityksistä, sinun mielipiteistäsi paikkakuntasi harrastamisen mallista. En toimi haastattelussa 4H-liiton aluejohtajana, vaan puolueettomana opinnäytteen tekijänä. Yhdistyksen tai haastateltavien nimet eivät tule missään vaiheessa esille.

Haastattelu etenee teemojen mukaisesti ja teemat ovat:

- Taustakysymykset
- Yhteistyön aloittaminen harrastamisen Suomen mallissa
- Harrastamisen Suomen mallin pilotoinnin sisällön suunnittelu
- Harrastamisen Suomen mallin pilotointi käytännössä
- Kumppanuuden merkitys harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa yhdistyksellenne
- Kumppanuuden tulevaisuus

Pyydän, että valmistaudut haastatteluun

- varaamalla rauhallisen tilan ja ajan sovitulle haastattelulle (keskeyttämätön)
- tutustumalla teemoihin ja hankkimalla mahdollisilta muilta yhdistyksen toimijoilta tietoa paikkakuntanne pilotoinnista

Jos sinulle tulee vielä kysyttävää ennen haastattelua tai jostain syystä estys sovitusta haastattelusta, niin ole rohkeasti yhteydessä!

Sovittu haastattelu on XXX klo XX-XX.

Ystävällisesti,
Heli Hietala